

#04

RURAL DEVELOPMENT

kırsal kalkınma

NİSAN-MAYIS-HAZİRAN
APRIL-MAY-JUNE
2016

KIRSALDA KADIN VAR; KIRSALDA HAYAT VAR

WOMEN ARE IN THE RURAL AREAS; LIFE IS IN THE RURAL AREAS

HABER

Ülkemizi EXPO 2016
Heyecanı Sardı

NEWS

Wave of Excitement
for EXPO 2016

P.10

YAPRAKLAR YEŞERİRKEN

Et Üretim Çiftliğine
Kadın Eli Değdi

AS THE LEAVES TURN GREEN

Woman Influence On
Sheep Farm

P.20

TEMA

Türkiye'de Kesme
Çiçekçilik Sektörü

THEME

Cut Flower Production
Sector In Turkey

P.65

NİSAN-MAYIS-HAZİRAN 2016 | APRIL-MAY-JUNE 2016

3 Aylık Süreli Yayın | Quarterly Journal

ISSN: 2149-472X

TKDK Başkanlığı adına imtiyaz sahibi
Publisher on behalf of ARDSI Presidency

DR. AHMET ANTALYALI

Yayın Kurulu Başkanı | Head of the Editorial Board

MEHMET SERDAR TURHAN

Genel Yayın Yönetmeni | Chief Editor

AHMET YAZAR

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü | Managing Editor

SİBEL ASTARCIOĞLU BİLGİNER

Yayın Koordinatörleri | Editorial Coordinators

ALİ GÖKÇE - MEVLÜT AVŞAR

Görsel Yönetmen | Art Director

MEHMET AKİF ATASOY

Katkıda bulunanlar | Contributors

ATA GENER KÖLANLI - ZEHRA ÇİDAM - SEREN HAYDAROĞLU

Çeviri | Translation

LİNAS TERCÜME

Yönetim Yeri | Place of Management

Turan Güneş Bulvarı No.68 Yıldız Çankaya/Ankara

İletişim | Contact

Tel : +90 312 409 14 00

Web : www.tkd.gov.tr

Mail : kirsalkalkinma@tkdk.gov.tr

Dergide yer alan yazıların sorumluluğu yazarlara aittir. Makul alıntılar dışında iktibas yapılamaz.

The contents of this publication are the sole responsibility of the authors.

Copying is not allowed except for reasonable citations.

Yapım | Production

ARTE AJANS

Palazoğlu Sokak Kafağlu İş Hanı K.3 D.14 Şişli / İSTANBUL

Tel : +90 212 225 28 00 (Pbx)

www.artetelesim.com.tr

Baskı | Print

Özel Ofset Basım Yay. Mat. Tic. San. Ltd. Şti.

Matbaacılar Sanayi Sitesi 1514 Sokak No.6 İvedik - Yenimahalle / Ankara

Tel : +90 312 395 06 08

Baskı Tarihi | Print Date

04.04.2016

BAŞKANIN MESAJI

Kırsal kalkınma ile kırsal alanların varlığının devam ettirilmesi, kır ile kent arasındaki gelişmişlik farkının azaltılması, doğal kaynakların çevre dostu kullanımının geliştirilmesi, sivil toplum örgütleri ve yerel yönetimlerin katılım ve katkılarının artırılması ve kırsalda yaşam standardının iyileştirilmesi için sürdürülebilir bir kırsal yaşamın sağlanması amaçlanır. Kırsal kalkınmanın rekabet edebilirlik, sürdürülebilirlik ve kaynakların etkin kullanımı ilkeleri doğrultusunda temini ise öncelikle insan kaynaklarının verimli bir biçimde değerlendirilmesi ile mümkündür.

Bu bakımdan kırsal alanlarda yaşayan kadınlar, sürdürülebilir kırsal kalkınma için gerekli ekonomik, çevresel ve sosyal değişimin sağlanmasında kilit aktörlerdir. Kırsal alanlarda kadınların güçlendirilmesi sadece kişilerin, ailelerin ve kırsal toplulukların refahı için değil, aynı zamanda ekonomik üretkenliğin ve topyekün toplumsal refahın artırılması için de oldukça önemlidir.

Kurumumuz, IPARD Programı kapsamında bu farkındalık ile kadın girişimcilerin desteklenmesini önemsemekte ve kadınlara proje değerlendirme sürecinde pozitif ayrımcılık sağlamaktadır. Program kapsamında şimdiye kadar Kurumumuzdan destek alan kadın yatırımcıların görünürliğini artırmak ve her bir kadın girişimciyi potansiyel kadın yatırımcılar için örnek teşkil edecek şekilde tanıtmak ve programdan faydalanan kadın girişimcilerin sayısını artırmak amacıyla Kırsal Kalkınma dergimizin dördüncü sayısında kırsal alanlarda kadınların güçlendirilmesine dikkat çekmek istiyoruz.

Her sayıda biraz daha güçlenerek yayın hayatına devam eden; destek verdiğimiz alanlardan yatırımcılarımıza, Expo 2016 Antalya'dan kadın yatırımcılarımızın gözdesi kesme çiçekliğe pek çok farklı yazıyı barındıran dergimizi ilgiyle okumanızı dilerim.

BAŞKAN / PRESIDENT

Dr. Ahmet Antalyalı

PRESIDENT'S FOREWORD

Asustainable rural life is aimed for maintaining the existence of rural areas through rural development, closing the development gap between the urban and rural areas, enhancing environmental-friendly use of natural resources, increasing the participation and contribution of NGOs and local administrations, and for improving the rural living standards. Based on the principles of competitiveness, sustainability and efficient use of resources, ensuring rural development would be possible primarily through effective consideration of human resources.

Therefore, rural women are the key actors in ensuring the necessary economic, environmental and social change for a sustainable rural development. Empowering women in rural areas is significant not only for the welfare of individuals, families and rural communities, but also for enhancing economic productivity and the welfare of the entire society.

Being aware of this fact, ARDSI acknowledges the importance of supporting women entrepreneurs under the IPARD Programme and takes affirmative action for women in project evaluation. In order to improve the visibility of women entrepreneurs supported by ARDSI under the Programme and to introduce each woman entrepreneur so as to set an example for potential women investors, and to increase the number of women benefiting from the Programme, we would like to draw attention to empowering rural women in the fourth issue of our Rural Development journal.

I hope you will enjoy our journal, which continues its publication even stronger with each issue, having various articles ranging from support areas to our investors, from Expo 2016 Antalya to a favourite for our women investors, cut flower production.

HABER
NEWS

06

Dr. AHMET ANTALYALI TKDK BAŞKANLIĞI GÖREVİNE ATANDI
Dr. Ahmet Antalyalı appointed as ARDSI president

07

IPARD-II İÇİN START VERİLDİ
IPARD-II launched

08

IPARD İZLEME KOMİTESİ TOPLANDI
IPARD Monitoring Committee gathered

09

2017-2021 STRATEJİK PLANI ORTAK AKIL PLATFORMU TOPLANTISI
2017-2021 Strategic Plan-Common Mind Platform Meeting

10

ÜLKEMİZİ EXPO 2016 HEYECANI SARDI
Wave of excitement for EXPO 2016

YAPRAKLAR YEŞERİRKEN
AS THE LEAVES TURN GREEN

20

ET ÜRETİM ÇİFTLİĞİNE KADIN ELİ DEĞDİ
Woman influence on sheep farm

KAPAK
COVER

30

TÜRKİYE'DE KIRSAL KALKINMA PERSPEKTİFİNDE KADIN
Women from the rural development perspective in Turkey

40

"KADIN ÇİFTÇİ KAZANIRSA, TARIM KAZANIR KIRSAL KALKINIR"
"If women farmers win, agriculture wins and rural areas develop"

44

KIRSAL KALKINMA PROGRAMI; IPARD İLE DEZAVANTAJLI GRUPLARA POZİTİF AYIRIMCILIK
Positive discrimination for disadvantaged groups with the Rural Development Programme; IPARD

48

KAGİDER BAŞKANI SANEM OKTAR: "KIRSAL KESİMDE KADINLAR BAŞARILI"
KAGİDER President Sanem Oktar: "Women are successful in rural areas"

GEZİ
JOURNEY

54

GÜNEŞTEN NASİBİNİ ALMIŞ, MAVİ
GERDANLI KENT: VAN
The city of sun and blue: Van

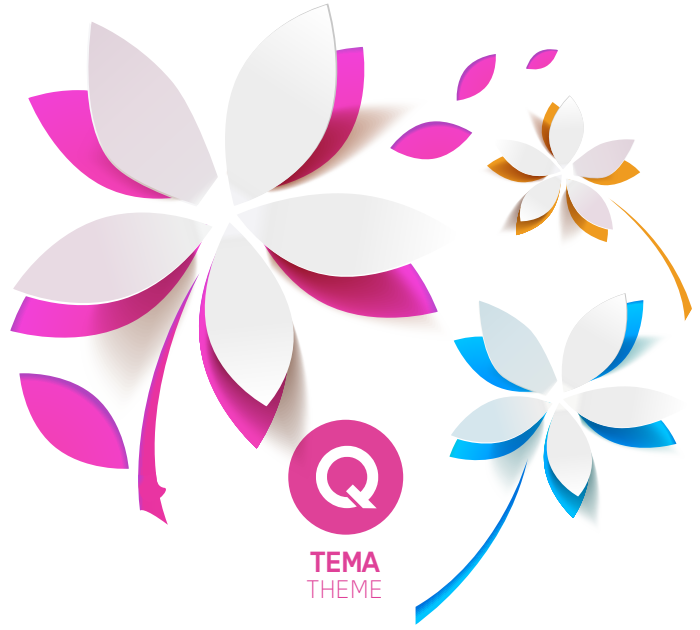

EKRAN
SCREEN

60

EKRANLARIN ÜMMİYE ANNESİ
Mother Ümmiye of the screens

TEMA
THEME

66

KESME ÇİÇEKÇİLİK SEKTÖRÜNDE NELER YAPILMALI?
What should be done in the cut flower sector?

70

“İYİ PAZARLAMA İLE DÜNYA LİDERİ OLURUZ”
“Good marketing would make us a world leader”

74

KESME ÇİÇEKÇİLİKTE KADINLARIN AYAK SESLERİ
Women influence on cut flower production

KİTAP
BOOK

78

RÜZGÂRI
DİZGİNLEYEN ÇOCUK
The Boy Who Harnessed
the Wind

FİLM
MOVIE

79

BIRAKMAK
İSTİYORUM
I Want to Quit

WEB
WEB

80

EXPO 2016
ANTALYA
Expo 2016 Antalya

TKDK'NIN KOŞU MESAFELERİ

TKDK 2011'den bugüne IPARD fonları ile yatırımcının en büyük güvencesi oldu. Bugüne kadar 6,9 milyar TL yatırım yapıldı. 2011 yılından günümüze 42 farklı ilimizde 11 bin yatırımcıya ulaşan TKDK, yatırım kapsamı ve çeşitliliğini artırarak yoluna devam ediyor.

SÜT ÜRETİMİ

1108 proje için **1,4 milyar TL hibe** sağlanmıştır. Bu alandaki toplam yatırım tutarı **2,5 milyar TL**'dir.

ET ÜRETİMİ

1111 proje için **865 milyon TL hibe** sağlanmıştır. Bu alandaki toplam yatırım tutarı **1,6 milyar TL**'dir.

SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİNİN İŞLENMESİ VE PAZARLANMASI

173 proje için **187 milyon TL hibe** sağlanmıştır. Bu alandaki toplam yatırım tutarı **445 milyon TL**'dir.

ET VE ET ÜRÜNLERİNİN İŞLENMESİ VE PAZARLANMASI

114 proje için **182 milyon TL hibe** sağlanmıştır. Bu alandaki toplam yatırım tutarı **446 milyon TL**'dir.

MEYVE VE SEBZELERİN İŞLENMESİ VE PAZARLANMASI

145 proje için **176 milyon TL hibe** sağlanmıştır. Bu alandaki toplam yatırım tutarı **405 milyon TL**'dir.

SU ÜRÜNLERİNİN İŞLENMESİ VE PAZARLANMASI

20 proje için **25 milyon TL hibe** sağlanmıştır. Bu alandaki toplam yatırım tutarı **59 milyon TL**'dir.

ÇİFTLİK FAALİYETLERİ

7301 proje için **282 milyon TL hibe** sağlanmıştır. Bu alandaki toplam yatırım tutarı **605 milyon TL**'dir.

YEREL ÜRÜNLER

337 proje için **133 milyon TL hibe** sağlanmıştır. Bu alandaki toplam yatırım tutarı **316 milyon TL**'dir.

KIRSAL TURİZM

383 proje için **184 milyon TL hibe** sağlanmıştır. Bu alandaki toplam yatırım tutarı **439 milyon TL**'dir.

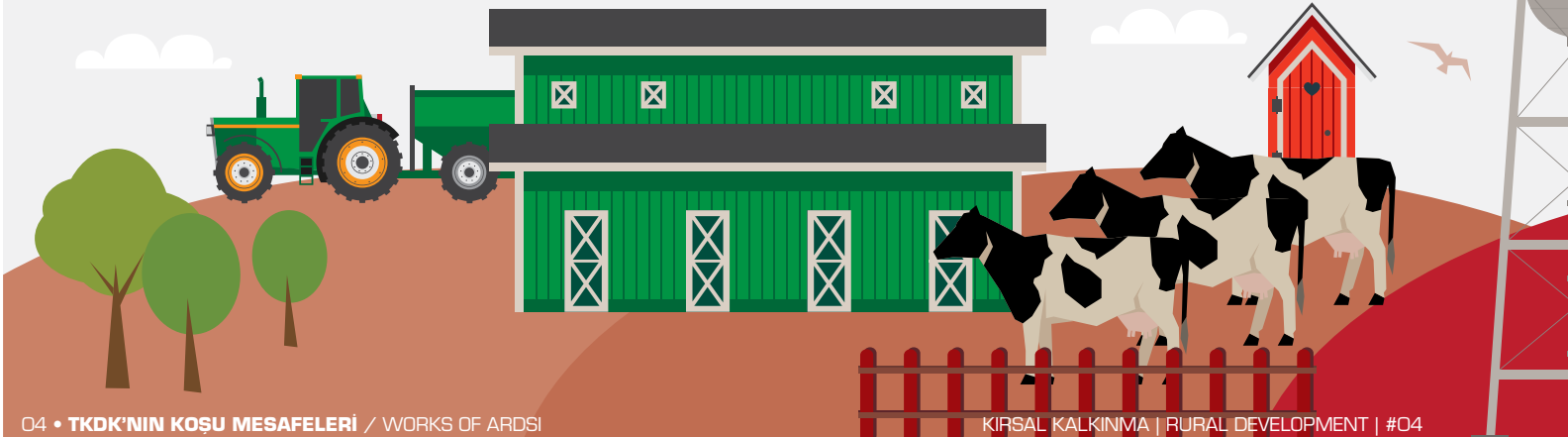
KÜLTÜR BALIKÇILIĞI

24 proje için **7 milyon TL hibe** sağlanmıştır. Bu alandaki toplam yatırım tutarı **17 milyon TL**'dir.

TEKNİK DESTEK

18 proje için **738 bin TL hibe** sağlanmıştır. Bu alandaki toplam yatırım tutarı **738 bin TL**'dir.

ARDSI has become the biggest assurance of the investors with IPARD funds since 2011. 6,9 billion TL investment has been made until today. ARDSI, reaching 11 thousand investors in 42 different provinces since 2011, proceeds on its way by increasing its investment scope and diversity.

MILK PRODUCTION

1,4 billion TL grant was provided for **1108 projects** supporting Milk Production. The total investment amount is **2,5 billion TL** in this field.

MEAT PRODUCTION

865 million TL grant was provided for **1111 projects** supporting Meat Production. The total investment amount is **1,6 billion TL** in this field.

PROCESSING AND MARKETING OF MILK AND MILK PRODUCTS

187 million TL grant was provided for **173 projects** supporting Processing and Marketing of Milk and Milk Products. The total investment amount is **445 million TL** in this field.

PROCESSING AND MARKETING OF MEAT AND MEAT PRODUCTS

182 million TL grant was provided for **114 projects** supporting Processing and Marketing of Meat and Meat Products. The total investment amount is **446 million TL** in this field.

PROCESSING AND MARKETING OF FRUITS AND VEGETABLES

176 million TL grant was provided for **145 projects** supporting Processing and Marketing of Fruits and Vegetables. The total investment amount is **405 million TL** in this field.

PROCESSING AND MARKETING OF FISHERY PRODUCTS

25 million TL grant was provided for **20 projects** supporting Processing and Marketing of Fishery Products. The total investment amount is **59 million TL** in this field.

ON-FARM ACTIVITIES

282 million TL grant was provided for **7301 projects** supporting Rural Tourism. The total investment amount is **605 million TL** in this field.

LOCAL PRODUCTS

133 million TL grant was provided for **337 projects** supporting Local Products. The total investment amount is **316 million TL** in this field.

RURAL TOURISM

184 million TL grant was provided for **383 projects** supporting Rural Tourism. The total investment amount is **439 million TL** in this field.

AQUACULTURE

7 million TL grant was provided for **24 projects** supporting Aquaculture. The total investment amount is **17 million TL** in this field.

TECHICAL SUPPORT

738 thousand TL grant was provided for **18 projects** supporting Technical Support. The total investment amount is **738 thousand TL** in this field.

Dr. Ahmet Antalyalı

DR. AHMET ANTALYALI TKDK BAŞKANLIĞI GÖREVİNE ATANDI

DR. AHMET ANTALYALI APPOINTED AS ARDSI PRESIDENT

TKDK'DA GÖREV DEĞİŞİMİ YAŞANDI. DR. AHMET ANTALYALI, TKDK'NİN YENİ BAŞKANI OLARAK ATANDI.
CHANGE OF POSITION IN ARDSI. DR. AHMET ANTALYALI ASSIGNED AS THE NEW PRESIDENT OF ARDSI.

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) Başkanlığı görevini, Dr. Ahmet Antalyalı devraldı. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı'nda Stratejik Yönetim Daire Başkanlığı görevini yürüten Antalyalı, 26.02.2016 tarih ve 2016/83 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan atama kararı ile TKDK Başkanlığı görevine atandı.

2001 yılında Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesinden mezun olan Antalyalı, doktorasını 2008 yılında Veteriner Fakültesi Zootehni Bölümü'nde (ABD) tamamladı. 2004 yılında AB Uzman Yardımcısı olarak başladığı mesleki kariyerine, 2007-2012 yılları arasında Hazine Müsteşarlığı'nda İhale Yöneticisi ve 2013-2016 yılları arasında ise Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı'nda Stratejik Yönetim Daire Başkanı olarak devam etti.

29 Şubat Pazartesi günü TKDK Başkanlık makamında gerçekleştirilen devir teslim töreni ile Ali Recep Nazlı'dan görevi devralan Antalyalı, TKDK Başkanlığı süresince yapmış olduğu hizmetlerden dolayı sefeli Nazlı'ya teşekkür ederek yeni görevinde başarılar diledi.

Dr. Ahmet Antalyalı will be the President of Agriculture and Rural Development Support Institution (ARDSI). Antalyalı, who has been the Head of Strategic Management Department under the Strategy Development Board of the Ministry of Food, Agriculture and Livestock, was appointed as ARDSI President by the decision published in the Official Gazette No. 2016/83, dated 26.02.2016.

Graduating from Ankara University Veterinary Faculty in 2001, Antalyalı achieved his PhD degree in the Veterinary Faculty Zootechnics Department (USA) in 2008. He started his career as an Assistant EU Expert in 2004 and continued as a Contract Manager between 2007 and 2012 in the Undersecretariat of Treasury, and then he became the Head of Strategic Management Department under the Strategy Development Board of the Ministry of Food, Agriculture and Livestock in 2013 until 2016.

Having taken over the office from Ali Recep Nazlı with a ceremony on Monday, February 29 in ARDSI Presidency, Antalyalı thanked his predecessor for his services as the ARDSI President and congratulated him on his new post.

IPARD-II İÇİN START VERİLDİ

IPARD-II LAUNCHED

IPARD-II PROGRAMI KAPSAMINDA, FAYDALANICILARA YÜZDE 50 İLE YÜZDE 70 ARASINDA HİBE DESTEĞİ SAĞLANACAK.

50% TO 70% GRANT SUPPORT WILL BE PROVIDED FOR THE RECIPIENTS UNDER IPARD-II PROGRAMME.

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK), Avrupa Birliği'nin aday ve potansiyel aday ülkeler için oluşturduğu Katılım Öncesi Yardım Aracı-IPA kapsamında hazırlanan yeni Kırsal Kalkınma Programı'nın (IPARD-II) ilk başvuru çağrı ilanına 18 Aralık 2015 tarihinde çıktı. Bu amaçla il koordinatörlüklerimiz tarafından IPARD-II lansmanları düzenlendi. İlki 27 Aralık 2015 Pazar günü Kahramanmaraş'ta gerçekleştirilen lansman toplantısı ile yeni dönemin startı verilmiş oldu.

Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti'nin eş finansmanı ile Türkiye'nin 42 ilinde uygulanacak olan IPARD-II Programı kapsamında, faydalanıcılara uygun harcamalar karşılığında yüzde 50 ile yüzde 70 arasında hibe desteği sağlanacak.

IPARD-I Programı'nda desteklenen et ve süt besiciliği, et, süt ve su ürünleri işleme tesisleri, kesimhaneler, meyve ve sebze paketleme ve depolama tesisleri, arıcılık, süs bitkisi yetiştiriciliği, tıbbi ve aromatik bitkiler, yerel ürünler, el sanatları, kırsal turizm ve kültür balıkçılığı sektörlerine yeni dönemde manda sütü, manda eti, yumurta tavukçuluğu, kaz yetiştiriciliği ve mantar üretimi eklendi. Ayrıca yenilenebilir enerji yatırımları ile makine parkları da yeni sektörler olarak destek kapsamına alındı.

TKDK, 2011'den itibaren uygulanan IPARD Programı ile AB standartlarında, modern, hijyenik tesisler kurulmasını; kırsal alanlarda yaşayan vatandaşlarımızı tarım ve hayvancılığın yanı sıra başka yatırım alanlarına da yönlendirerek faaliyet alanlarını çeşitlendirmeyi; sürdürülebilir yatırımlar gerçekleştirilerek kırsalda yaşam kalitesini artırmayı; en önemlisi de kırsaldan kente göçü önlemeyi hedefledi. Bunun gerçekleşmesinde de önemli adımlar attı.

Kırsal alanlarda yaşam kalitesinin ve istihdam olanaklarının artırılarak tarım ve gıda sektörlerinin sürdürülebilir modernizasyonunu ve AB standartlarına yükseltilmesini amaçlayan TKDK, IPARD-II ile yeni sektörlerle verdiği desteklerle kalkınmanın öncü kurumlarından biri olmayı hedefliyor.

On 18th December 2015, Agriculture and Rural Development Support Institution (ARDSI) announced the first call for applications of the new Rural Development Programme (IPARD-II) prepared within the scope of the Instrument for Pre-Accession-IPA developed by the European Union for candidate and potential candidate countries. To this end, Provincial Coordination Units organized launch events for IPARD-II. New period started with the launch event held on Sunday, 27th December 2015 in Kahramanmaraş.

In the scope of IPARD-II Programme to be implemented in 42 provinces of Turkey as co-financed by the European Union and the Republic of Turkey, recipients will be provided with grants ranging from %50 to %70 for eligible expenditures.

Water buffalo milk, water buffalo meat, laying hens, goose breeding and mushroom production sectors were added to meat and dairy farming, meat, milk and fisheries processing facilities, slaughterhouses, fruit and vegetable packaging and storage facilities, bee-keeping, cultivation of ornamental plants, medicinal and aromatic plants, local products, handicrafts, rural tourism and aquaculture sectors supported under IPARD-I. In addition, renewable energy investments and machinery parks were included as new sectors in the scope of supports.

Through the IPARD Programme implemented since 2011, ARDSI aimed to establish modern and hygienic facilities at EU standards; diversify the areas of activity by guiding rural people to investment areas other than agriculture and livestock production; enhance the quality of life in rural areas through sustainable investments and most importantly, prevent migration from rural to urban areas. ARDSI took important steps to achieve these aims.

Intending to ensure sustainable modernization of agriculture and food sectors and upgrade them to EU standards by enhancing the quality of life and employment opportunities in rural areas, ARDSI aims to become one of the leading institutions in development through the supports provided for new sectors under IPARD-II.

Dr. Ahmet Antalya

IPARD İZLEME KOMİTESİ TOPLANDI

IPARD MONITORING COMMITTEE GATHERED

KOMİTE TOPLANTISINDA IPARD PROGRAMI'NIN UYGULAMASINA İLİŞKİN SUNUMLAR YAPILDI.
PRESENTATIONS ON IPARD PROGRAMME IMPLEMENTATION DELIVERED IN THE COMMITTEE MEETING.

TR 4. IPARD VE 1. IPARD-II İzleme Komitesi Toplantısı, 10 Mart Perşembe günü Ankara Latanya Otel'de gerçekleştirildi. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Mehmet Hadi Tunç başkanlığında düzenlenen İzleme Komitesi'ne komite üyeleri, komisyon yetkilileri Gerard Kiely ve Iwona Lisztwan, Bakanlığımız Yönetim Otoritesi yetkilileri, Kurum Başkanımız Dr. Ahmet Antalyalı ile yöneticilerimiz ve ilgili uzmanlar katıldı.

Komite toplantısında IPARD Programı'nın uygulamasına ilişkin hem Yönetim Otoritesi hem Kurumumuz tarafından sunumlar yapıldı.

IPARD-I Programı'nı değerlendirerek 2011'den günümüze yaşanan sürece ilişkin görüşlerini paylaşan Komisyon yetkilisi Iwona Lisztwan, programın başlangıç sürecinin zor ve yavaş olduğunu ancak gelinen noktada program kapsamında ayrılan fonun tamamının kullanıldığını belirtti. Gelinen noktayı bir başarı olarak değerlendiren Lisztwan, "TKDK başlangıçtan itibaren etkili bir biçimde çalıştı ve karşılaşılan sorunları gayet becerikli bir şekilde aştı." dedi. Lisztwan, son olarak fon kullanım dağılımının sektörler ve bölgeler arasındaki eşitsizliğine dikkat çekerek bu konunun programın uygulanmasının iyileştirilmesi için değerlendirilmesi gerektiğini söyledi.

Komisyon yetkilisi Gerard Kiely de IPARD-I Programı'nın tecrübelerinin değerlendirilerek program faydalanıcılarının ve özellikle son çağrılarda beklentileri de aşan proje başvurularının değerlendirilmesi gerektiğini belirtti.

TKDK Başkanı Dr. Ahmet Antalyalı ise zaman içerisinde proje yapabileme kapasitesinin arttığını ve buna bağlı olarak daha fazla başvuru alındığını, IPARD-II kapsamında küçük ölçekli işletmeleri daha çok desteklemeyi düşündüklerini ifade etti.

Konuşmaların ardından Denetim Otoritesi'nin değerlendirmeleri, program kapsamında Yönetim Otoritesi ve Kurumumuz tarafından gerçekleştirilen tanıtım faaliyetleri, IPARD-I Değerlendirme Raporu, Tarım-Çevre tedbiri hazırlıkları, LEADER uygulamaları, Teknik Destek kapsamında gerçekleşen faaliyetler, IPARD-II Programı ile ilgili sunumlar gerçekleştirildi.

EN 4th Monitoring Committee (MC) of IPARD I and the 1st MC of IPARD-II was held on Thursday, March 10th at Ankara Latanya Hotel. Committee members, Commission representatives Gerard Kiely and Iwona Lisztwan, Managing Authority representatives from the Ministry, ARDSI President Dr. Ahmet Antalyalı, coordinators and relevant experts participated in the Monitoring Committee meeting chaired by Mehmet Hadi Tunç, Deputy Undersecretary of the Ministry of Food, Agriculture and Livestock.

Both Managing Authority and ARDSI delivered presentations on IPARD Programme implementation during the Committee Meeting. Commission representative Iwona Lisztwan generally assessed IPARD-I and shared her views on the process since 2011, and stated that the start of the programme had been challenging and slow, however, currently the funds under the programme were completely absorbed. Lisztwan, who interpreted the current status as a success, said "ARDSI has worked efficiently since the start and overcome the problems quite skilfully." Lastly, Lisztwan drew attention to the inequality of absorption among sectors and regions, and expressed that this topic should be considered for improving programme implementation.

Commission representative Gerard Kiely stated that IPARD-I experience should be used, and programme beneficiaries and project applications exceeding the expectations particularly in the last calls should be assessed.

ARDSI President Dr. Ahmet Antalyalı expressed that project implementation capacity increased over time and thus, more applications were received, and they were planning to support more small-scale enterprises under IPARD-II.

Following the speeches, presentations were delivered on the evaluations of the Audit Authority, publicity activities carried out by the Managing Authority and ARDSI under the programme, IPARD-I Evaluation Report, preparations for agri-environment measure, LEADER implementation, Technical Assistance activities and IPARD-II programme.

2017-2021 STRATEJİK PLANI ORTAK AKIL PLATFORMU TOPLANTISI

2017-2021 STRATEGIC PLAN - COMMON MIND PLATFORM MEETING

TOPLANTIDA KURUMLAR ARASI KOORDİNASYON, KOOPERATİFLER, HAYVANCILIK DESTEKLERİ GİBİ KONULAR ELE ALINDI.

ISSUES SUCH AS INTER-INSTITUTIONAL COORDINATION, COOPERATIVES AND LIVESTOCK PRODUCTION SUPPORT WERE DISCUSSED IN THE MEETING.

TR Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) 2017-2021 Stratejik Planı Ortak Akıl Platformu Toplantısı Ankara'da gerçekleştirildi. 25 Şubat Pazartesi günü Holiday Inn Hotel'de düzenlenen toplantıya Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Ankara Kalkınma Ajansı, Ziraat Bankası ile ilgili kurum ve kuruluşlardan temsilciler katıldı. Toplantıda kurumlar arası koordinasyon, kooperatifler, hayvancılık destekleri, proje süreci, finansman, küçük işletmelerin desteklenmesi, yeni destekler, tanıtım ve danışmanlık konuları ele alındı.

Stratejik plan çalışmasının önemli aşamalarından biri olan dış paydaş analizi kapsamında Ortak Akıl Platformu Toplantısı ile temel ilke ve değerler çerçevesinde IPARD Programı'nın en iyi şekilde uygulanması, kaynakların verimli kullanılması ve hedeflerin etkin bir şekilde yönetilmesi amaçlanıyor.

Bir gün süren toplantıda paydaş kurum temsilcilerinin IPARD Programı uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar ve bunlara dair çözüm önerilerine ilişkin görüşleri değerlendirildi.

EN Agriculture and Rural Development Support Institution (ARDSI) 2017-2021 Strategic Plan-Common Mind Platform Meeting was held in Ankara. Representatives of the Ministry of Food, Agriculture and Livestock, Ministry for EU Affairs, Ministry of Development, Ministry of Environment and Urbanisation, Ministry of Culture and Tourism, Undersecretariat of Treasury, Ankara Development Agency, Ziraat Bank and relevant institutions and organizations participated in the meeting held on Monday, February 25th at Holiday Inn Hotel.

Issues such as coordination, cooperatives, livestock production support, project process, financing, supporting small enterprises, new supports, publicity and consultancy were discussed in the meeting.

In the Common Mind Platform Meeting, the best implementation for the IPARD Programme, efficient use of resources and effective management of the targets are aimed under external stakeholder analysis, which is one of the important stages of strategic planning, in the framework of fundamental principles and values.

In this one-day meeting, views of the representatives of stakeholder organizations on the problems encountered in IPARD implementation and relevant solution offers were assessed.

ÜLKEMİZİ EXPO 2016 HEYECANI SARDI

WAVE OF EXCITEMENT FOR EXPO 2016

BAŞTA ANTALYA OLMAK ÜZERE TÜM TÜRKİYE'NİN BÜYÜK BİR HEYECANLA BEKLEDİĞİ EXPO 2016, 23 NİSAN'DA KAPILARINI AÇIYOR.

EXPO 2016, AWAITED BY ENTIRE TURKEY AND ESPECIALLY BY ANTALYA WITH GREAT EXCITEMENT, OPENS ITS DOORS ON 23RD APRIL.

Türkiye'nin ilk EXPO'su olan EXPO 2016 Antalya, 23 Nisan-Ekim 2016 tarihleri arasında konuklarını ağırlayacak. Felsefesi "Gelecek Nesiller için Yeşil Bir Dünya" olan EXPO 2016 Antalya'nın teması 'Çiçek ve Çocuk', sloganı ise "Geleceği Yeşertmek" şeklinde belirlendi. Tarih, Biyo-çeşitlilik, Sürdürülebilirlik ve Yeşil Şehirler gibi başlıklar ise EXPO 2016 Antalya'nın alt temalarını oluşturuyor.

Ulusal ve uluslararası kongrelerin, panellerin, toplantıların ve seminerlerin organize edileceği EXPO 2016 Antalya'da kültürel ve sanatsal etkinlikler de ziyaretçilerle buluşacak.

6 ay boyunca açık kalacak olan EXPO'ya bugüne kadar EXPO'lara yapılan en yüksek uluslararası katılım ve yerli-yabancı 8 milyon ziyaretçi gelmesi hedefleniyor. EXPO 2016 Antalya, Aksu'da 1121 dekarlık alanda gerçekleşecek.

BAKAN ÇELİK YAKINDAN TAKİP EDİYOR

Bu büyük uluslararası organizasyon ile ilgili son hazırlıklar Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı ve EXPO 2016 Antalya Ajansı Yönetim Kurulu Başkanı Faruk Çelik'in de yakından takibi ile yürütülüyor. Organizasyonun her aşamasını izleyen Bakan Çelik, EXPO 2016 Antalya'nın turizm anlamında kente ciddi bir katkı sağlayacağını söyledi. EXPO 2016 alanlarının son hızla 23 Nisan'daki açılışa hazırlandı-

EXPO 2016 Antalya, the first EXPO in Turkey, will host its guests between 23rd April and October 2016. The philosophy of EXPO 2016 Antalya is "A Green World for the Next Generations", its theme is 'Flowers and Children' and its slogan is "Cultivating a Green Life for Future Generations". History, Bio-diversity, Sustainability and Green Cities are the sub-themes of EXPO 2016.

In EXPO 2016 Antalya national and international congresses, panels, meetings and seminars will be held as well as arts and culture events. EXPO will be open for 6 months and it is expected to attract the highest level of international participation in EXPOs so far, and host 8 million domestic and foreign visitors. EXPO 2016 Antalya will be held on a 1121-decare area in Aksu.

MINISTER ÇELİK FOLLOWS CLOSELY

The final preparations for this grand international organization are closely followed up by Faruk Çelik, the Minister of Food, Agriculture and Livestock and EXPO 2016 Antalya Agency Chairman of Board of Directors. Minister Çelik, who monitors each step of the organization, expressed that EXPO 2016 Antalya would have a great contribution to the city in terms of tourism. Stating that Expo 2016 fields are prepared at full speed for the opening on 23rd April, Minister Çelik explained,

EXPO 2016'NİN BİLETLERİ İNTERNET ORTAMINDA SATIŞTA

EXPO 2016'ya giriş için 12 farklı türde bilet hazırlandı. Bilet türleri arasında yetişkin, öğrenci, çocuk, yaşlı (65 yaş üstü), aile bileti, sezonluk-yetişkin, sezonluk-indirimli öğrenci, sezonluk-çocuk, grup ilköğretim ve ortaöğretim, grup öğrenci velisi, tanıtım destekli grup seçenekleri bulunuyor.

Erken rezervasyon avantajından yararlanmak isteyenler için biletler internet ortamında satışa sunuldu. 15 Mart'a kadar internetten alınan biletlerde yetişkinler 10 TL, 7-13 yaş arası çocuklar ile 14-25 yaş öğrenci ve 65 yaş üstü kişiler 5 TL ödedi. 15 Mart-23 Nisan tarihleri arasında internetten alınacak biletlerde ise, 14-64 yaş arası yetişkinler 20 TL, 7-13 yaş arası çocuklar, 14-25 yaş öğrenci ve 65 yaş üstü olanlar 10 TL ödeyecek. 0-6 yaş arası çocuklar ile gazi, gazi yakını, şehit yakını ve engelliler ise alana ücretsiz olarak girebilecek.

ğını belirten Bakan Çelik, çalışmalar hakkında şu bilgileri verdi: "İnşaat faaliyetlerimiz tamamlanmış durumda. 23 Nisan'daki açılışa hazırlanıyor Antalya ve EXPO 2016'mız. Birçok inşaat faaliyetleri tamamlanmış bulunuyor. Sergi alanı, 101 metre yüksekliğindeki kule, 6 bin 500 kişilik Türkiye'nin en büyük kongre merkezi tamamlanmış durumda. Yine 5 bin kişilik amfi tiyatro bitmiş durumda. Bitki heykelleri, Tarım ve Biyoçeşitlilik Müzesi, Biyoçeşitlilik Parkuru, Anadolu Mutfağı dediğimiz 7 bölgeye hitap eden restoranlar ve EXPO Göleti de devreye girmeye hazır. EXPO Göleti, Çocuk Bilim Teknoloji Müzesi, Çocuk Adası, ülke bahçeleri gibi son derece önemli mekânların bulunduğu bir alan haline dönüşmüş bulunuyor."

"EXPO 2016 TURİZME KATKI SAĞLAYACAK"

EXPO 2016'nın Antalya'ya çok önemli değer katacak bir mekân olduğuna da değinen Bakan Çelik, "EXPO, 6 ay açık kalacak ve binlerce, milyonlarca insanın yurt içinden, yurt dışından katılımını bekliyoruz. Turizmin merkezi, kalbi Antalya'mıza turizm anlamında da çok ciddi katkı sağlayacağı düşüncesindeyim. Ayrıca tabii bu EXPO'nun bir bahçecilik sergisi olması açısından konuya baktığımız zaman EXPO 2016 çevre bilincinin gelişmesi açısından da bir katkı sağlayacaktır." dedi.

"23 NISAN'DA GÖRKEMLİ BİR AÇILIŞ GERÇEKLEŞTİRECEĞİZ"

Bakan Çelik açılış günü ile ilgili olarak da şu detayları paylaştı: "İnşallah 23 Nisan'da görkemli bir açılış burada gerçekleştireceğiz. Bildiğiniz gibi bu dev proje Cumhurbaşkanımızın himayelerinde gerçekleşiyor ve Sayın Cumhurbaşkanımız himayelerine aldıktan sonra çok önemli gelişmeler de oldu ülkeler düzeyinde. Ben tüm emeği geçenlere, kazasız belasız inşaat faaliyetlerini sürdüren bütün çalışanlara çok teşekkür ediyorum. Ülkemiz için, Antalya için hayırlı olsun. Bu eser kalıcı bir eser ve Antalya'mıza, ülkemize hizmet edecek. Çocuk ve çiçek temalı olduğu için çocuklarımız, gençlerimiz burada çok şey görecekler, öğrenecekler. Bu konsepti sunmaktan da memnuniyet duyuyoruz."

KATILIMCI ÜLKE SAYISI ARTIYOR

Ülke katılımları konusunda da bilgi veren Bakan Çelik, katılımcı ülke sayısının 40'a ulaşacağını söyledi. Daha çok sayıda ülkenin katılımı noktasında çabaların devam ettiğini sözlerine ekledi.

"Construction activities are completed. Antalya and EXPO 2016 are getting ready for the inauguration on 23rd April. Various construction activities have already been completed. Exhibition area, 101 meter-long tower and the largest convention centre in Turkey with the capacity of 6 thousand 500 people are completed. The amphitheatre with 5 thousand seats is also complete. Plant sculptures, Agriculture and Biodiversity Museum, Biodiversity Theme Track, restaurants serving cuisines of 7 regions in Anatolia, and EXPO Pond are ready for opening. EXPO Pond now includes extremely important venues such as the Science and Technology Centre for Children, Children's Island, and country gardens."

"EXPO 2016 WILL CONTRIBUTE TO TOURISM"

Minister Çelik emphasized EXPO 2016 would contribute to Antalya significantly and added "EXPO will be open for 6 months and we expect participation of thousands, millions of domestic and international participants. I think that it will considerably contribute to Antalya, the centre and heart of tourism. Considering that this is a horticultural exposition, EXPO 2016 will also contribute in terms of raising environmental awareness."

"WE WILL HAVE A GRAND OPENING ON 23RD APRIL"

Minister Çelik provided details on the inauguration day: "Hopefully we will have a grand opening here on 23rd April. As you know, this giant project is implemented under the auspices of our President and after His Excellency took this project under his aegis, important developments occurred at the international level. I would like to thank everyone for their support, and all workers carrying out construction activities safe and sound.

I hope it will be valuable for our country and for Antalya. This is a permanent work and it will serve Antalya and our country. Since its theme is children and flowers, young people will see and learn many things here. We are glad to present this concept."

INCREASING NUMBER OF PARTICIPATING COUNTRIES

Minister Çelik also provided information on participation of countries and said that the number would reach 40. He added that efforts to include more countries are ongoing.

TICKETS FOR EXPO 2016 UP FOR ONLINE SALE

12 different types of tickets were prepared for EXPO 2016. Ticket categories include adults, students, children, elderly (over the age of 65), family ticket, seasonal-adult, seasonal-discount student, seasonal-children, primary and elementary school groups, student parent groups and promotional groups. Tickets are available online for early reservation. On-line tickets purchased before 15th March cost 10 TL for adults, and 5 TL for children at ages 7-13 and students at ages 14-25 as well as the elderly over 65.

On-line tickets purchased between 15 March-23 April cost 20 TL for adults at ages 14-64, 10 TL for children at ages 7-13, students at ages 14-25 and elderly over 65. Children at ages 0-6, veterans, relatives of veterans, relatives of martyrs as well as the disabled will enter free of charge.

EXPO Antalya'nın simgesi: sakayık çiçeği

Symbol of EXPO Antalya: Peony

TÜRK SANAT MÜZİĞİ EŞLİĞİNDE SÜT ÜRETİMİ

MILK PRODUCTION WITH TURKISH CLASSICAL MUSIC

TR Bekir Nabi Göz, kardeşi ve babası ile 13 yıl boyunca farklı sektörlerde ticaret ile uğraştıktan sonra babasının sektördeki tecrübesini kullanarak süt üretimine adım attı. Gözler Süt, Yozgat'ın Çandır ilçesinde kurulan ilk süt üretim tesisi olarak tüm girişimciler için de izinden gidilecek bir yatırıma dönüştü. Süt hayvancılığı yapmak için kendi girişimlerinin olduğu bir dönemde Kurumumuz ile tanışan faydalanıcı Göz, aldığı %65 oranında hibe ile AB standartlarında bir tesis kurdu. Bekir Nabi Göz'ü ayrıca farklı kılan özelliği, tesisindeki hayvanların verimliliğini artırmak için kullandığı yöntem...

Bekir Nabi Göz: “İşletmemizde şu an için 100’ün üzerinde hayvan bulunuyor. Bunların bir kısmı ilk doğumunu yapmış sağmal hayvanlar, geri kalan kısmı ise hala ilk doğumunu beklemekte olduğumuz gebe düve hayvanlar. Sağmallarımızdan şu an için günlük ortalama aldığımız süt miktarı 23 litre civarında; bu oran kısmet olursa ikinci üçüncü laktasyon dönemlerinde daha da artacak.” TKDK’den aldığı desteğin önemine değinen Göz, hayvanların adaptasyonu ve süt üretimini artırmak için denenmemiş bir yöntemi uyguluyor; işletmesinde müzik yayını yapıyor.

Bekir Nabi Göz: “Müzik dinlemenin olumlu etkisi bilimsel olarak kanıtlanmış bir durum. Biz bu doğrultuda müzik dinletmeyi tercih ediyoruz. Olumlu yönde artıları olduğunu düşünüyoruz. Ağırıklı olarak enstrümantal Türk Sanat Müziği dinletiyoruz. Hayvanların streslerinde pozitif yönde fark olduğunu görüyoruz. İlk geldiklerinde ortama yabancıydı, müzikle takviye ettiğimizde bu süreci çok daha hızlı atlattığımızı gözlemledik.”

“Kurumdan destek almanın en önemli avantajları; yatırımcılara daha özgür hareket edebilme, daha geniş düşünebilme, AB standartlarında, modern, hijyenik, üst düzey tesis kurabilme imkanı sağlaması diye düşünüyoruz.”

EN Bekir Nabi Göz started to produce milk using his father’s experience in the sector, after dealing with trade in different sectors with his brother and father for 13 years. Gözler Süt turned into a model investment for all entrepreneurs as the first milk production facility established in Çandır district of Yozgat. Recipient Göz, who got to know our Institution in a period when he had his own initiatives for dairy farming, set up a facility at EU standards with a 65% grant. Another distinction of Bekir Nabi Göz is the method he follows to increase the yield of his livestock...

Bekir Nabi Göz: “We currently have more than 100 livestock in our farm. Some of them are first calving dairy cows, and the rest are heifers expected to give birth to their first calves. Currently, average milk yield we get from our dairy cows per day is 23 litres, and hopefully it will increase further in the second and third lactation periods.”

Mr. Göz, mentioning the importance of the support he received from ARDSI, applies an untested method to increase the adaptation and milk yield of livestock: he plays music in his farm.

Bekir Nabi Göz: “Positive impact of listening to music is scientifically proven. So, we prefer playing music. We think it has positive impacts. We mostly play instrumental Turkish Classical Music. We observe positive influences on the stress level of the livestock. When they first came to the farm, they were strangers. We observed that this process passes much quicker when supported with music.”

“We think the most important advantages of receiving support from the Institution is that it enables investors to act more freely, think outside the box, and set up modern, hygienic and high-level facilities at EU standards.”

YILMAZ'IN ELİNDEN HER DERDE DEVA SARIMSAK

CURE-ALL GARLIC FROM MS. YILMAZ

TR Samsun'un Vezirköprü ilçesinde yaşayan 25 yaşındaki ziraat mühendisi Mine Yılmaz, üniversiteden mezun olduktan sonra Kurumumuzun tıbbi aromatik bitki yetiştiriciliğine verdiği destek ile traktör ve tarım makineleri alarak sarımsak üretmeye başladı. Çiftçilik yapan ailesinin izinden giden Yılmaz, aynı zamanda Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nde yüksek lisans eğitimine devam ediyor. Yılmaz, hem Samsun'da hem Türkiye genelinde genç yatırımcılara, kadın girişimcilere önemli bir örnek teşkil ediyor.

Mine Yılmaz: "Ailemin desteği ile TKDK'ya müracaat ettim. Köyümde bazı insanlara da bu konuda yardımcı oldum. Sağlanan hibe ile traktör ve tarım aletleri aldım. Ailemle çiftçilik yapıyoruz. Babamın bana verdiği 7 dönümlük tarlada sarımsak yetiştiriyorum. Diğer tarlalarımıza da çeşitli tarım ürünleri ekliyorum. Traktörle tarlalarımızı kendim sürüyorum."

"Bu yıl yaklaşık 5 ton ürün aldım ve pazar sorunu yaşamadım. Mesleğimi geliştirerek tarımsal üretimde daha iyi konuma gelmek istiyorum. Evde oturmayı sevmiyorum. Arkadaşlarımın çeyizlerinde beyaz eşya ya da ev eşyaları olurken ben çeyizimde traktör, tarım makineleri olmasını tercih ettim. İnsanlarımıza katkı sağlamayı, onlara yardımcı olmayı ve tarımsal alanda kendi işimi kurmayı tercih ettim. Çevremdeki herkes, işin kolayını seçmemi, kamu kurumuna girmemi tavsiye etti ancak ben çiftçiliği seçtim. Köyüme, insanlarımıza daha iyi hizmet etmek ve örnek olmak istedim. Bir ziraat mühendisi olarak köyümüzün bütün tarımsal sorunlarıyla da ilgileniyorum. Tek başıma mücadele ediyorum. Tarlada çalışırken en büyük destekçim köpeğim oldu. Traktörle nereye gidersem, köpeğim yanıma oturuyor. Tarlada çalıştığım zamanlarda da beni yalnız bırakmıyor. Onun sayesinde kendimi daha rahat hissediyorum."

EN Mine Yılmaz, a 25 year old agricultural engineer living in Vezirköprü district of Samsun, purchased a tractor and agricultural machinery with support from the Institution to cultivate medicinal aromatic plants and started producing garlic after graduating from the university. Yılmaz, following the footsteps of her family who were also farmers, continues her master's degree in Ondokuz Mayıs University - Faculty of Agriculture. Yılmaz sets an example for young investors and women entrepreneurs both in Samsun and Turkey in general...

Mine Yılmaz: "I applied to ARDSI with the support of my family. I also helped some people in the village in this regard. I purchased a tractor and agricultural machinery with the grant. We are a farming family. I grow garlic on 7 decares field my father gave me. I cultivate various crops in other fields as well. I plough our fields with the tractor myself."

"I harvested around 5 tons this year and faced no market problems. By improving my profession, I want to be in a better position in agricultural production. I don't like sitting at home. When my friends had white-ware or housewares as their dowry, I preferred having tractors and agricultural machinery. I preferred contributing to people, helping them and starting my own business in agriculture. Everyone around me recommended the easier option of working at a public institution, but I chose farming. I wanted to serve my village and the people better, and set an example. As an agricultural engineer, I also take care of the agricultural problems in our village. I am striving on my own. My dog is my biggest supporter when I work on the field. It always sits next to me wherever I go with the tractor. It doesn't leave me alone when I work in the field too. I feel more confident with my dog beside me."

İŞİNİN PATRONU: SEDAT ARSLAN

HIS OWN BOSS: SEDAT ARSLAN

TR Arım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu olarak 2011 yılından bu yana farklı sektörlerde verdiğimiz desteklerle pek çok girişimcinin kendi işinin patronu olmasına vesile olduk. Bu girişimcilerden biri olan ve Sivas'ın Zara ilçesi Sedille köyünde büyükbaş besi çiftliği kuran Sedat Arslan, köylerinde çobanlık yaparak biriktirdiği deneyimlerini TKDK'dan aldığı hibe ile kurduğu işletmesinde kullanıyor. Arslan'ın 750 bin lira hibe alarak 20 büyükbaş hayvan ile kurduğu aile işletmesinde şimdi 60 hayvanı bulunuyor. İlçesinde AB standartlarında kurduğu işletmesi ile ilk olan Arslan, potansiyel yatırımcılara da örnek oluyor. Arslan ayrıca, Kurumumuz tarafından onaylanan 700 bin liralık ikinci bir yatırım ile işletmesini önümüzdeki günlerde genişletecek.

Sedat Arslan: “Eşim ve annem ineklerin sağimlarıyla ilgileniyor. Çocuklar traktörle yem veriyor. Kaba yemini ise biz araziden temin ediyoruz. Biz bu işi yaparken Zara'da bulunan bazı vatandaşlar, 'bu iş olmaz, devlet böyle bir teşvik vermez' dediler. Biz yaptık, başardık. Şimdi bizi örnek alıyorlar, ilçemizden 5-6 kişi TKDK'ya proje verdi. Önceden 20 ineğimiz vardı. İnek başına ikişer litre süt alıyorduk. Bununla da biz kendimize yetecek kadar yoğurt, peynir yapıyorduk. Süt satamadığımız için fazla bir gelirimiz yoktu. Zaten eskiden hayvancılığı da ilkel şartlarda yapıyorduk. Önce işimizi benimsedik... Ve hayat hikâyemiz burada başladı. Günlük ortalama 700 litre süt alıyoruz ve Amasya'da bir fabrikaya satıyoruz. Hedefimiz bu rakamı 1,5 tona çıkarmak. Böyle bir işletmeyi hayal bile edemiyorduk. Şimdi kendi işimizin patronu olduk.”

TR “GÜNLÜK ORTALAMA 700 LİTRE SÜT ALIYORUZ VE AMASYA'DA BİR FABRİKAYA SATIYORUZ.”

EN “WE GET 700 LITRES OF MILK DAILY ON AVERAGE AND SELL IT TO A FACTORY IN AMASYA.”

EN As the Agriculture and Rural Development Support Institution, we have assisted many entrepreneurs to become their own bosses in various sectors with our support since 2011. Among those entrepreneurs, Sedat Arslan set up a breeding farm for bovine animals in Sedille village, Zara district of Sivas, and uses his experience as a shepherd in the enterprise he established with grant from ARDSI. In the family farm Arslan set up with 20 bovine animals with 750 thousand Lira grant, there are currently 60 animals. Arslan, who is the first in the district to establish an enterprise at EU standards, also sets an example for potential investors. Arslan will also extend his enterprise in the upcoming days with a second 700 thousand lira investment approved by the Institution.

Sedat Arslan: “My wife and mother milk the cows. Kids feed the animals on tractor. We obtain the fodder from the land. When we got into this, some people in Zara said 'It will not work, the government wouldn't give such an incentive'. But we did it, we succeeded. They now take us as an example; 5-6 people in the district submitted projects to ARDSI. We used to have 20 cows. We would get two litres of milk per cow. With it, we used to make yoghurt and cheese for our own use. We didn't have much income since we couldn't sell the milk. Also, our livestock production was under primitive conditions. First we took our job seriously... And that's how our life story started. We get 700 litres of milk daily on average and sell it to a factory in Amasya. We aim to increase it to 1.5 tons. We wouldn't have even imagined such a farm. Now, we became our own boss.”

MERMERE FARKLI BİR BOYUT KAZANDIRMAK İÇİN YOLA ÇIKTI

SET OFF TO BRING A DIFFERENT DIMENSION TO MARBLE

TR Mermer, kaymak ve lokum ile beraber Afyonkarahisar'ın simge ürünlerinden birisi. Özellikle Avrupa ülkelerinde Afyonkarahisar mermeri önemli bir pazara sahip. 15 ay öncesine kadar 2 çocuk sahibi bir ev hanımı olan Seda Hancıoğlu, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu'na (TKDK) proje hazırlayarak aldığı 427 bin liralık hibe ile bir milyon lira yatırım gerçekleştirerek bir mermer fabrikası sahibi oldu. Ev hanımlığından iş kadınlığına geçiş sürecini anlatan Seda Hanım, kadın girişimcilere de tavsiyelerde bulunmayı ihmal etmedi:

Seda Hancıoğlu: "TKDK'nın sadece et ve süt üretimine değil birçok farklı alanlara hibe desteği sağladığını öğrendim. Yerel ürünler kapsamında mermer üretim tesisi için Kuruma proje hazırladım. İlimizin markası olan mermere farklı bir boyut kazandırmak için yola çıktım. Bu süreçte en büyük destekçim sektör içerisinde olan eşim ve tabii ki TKDK Afyonkarahisar İl Koordinatörlüğü çalışanları oldu. Kadın girişimcilere en önemli tavsiyem bu tür hibe programlarını araştırınlar ve mutlaka değerlendirinler."

Girişimciliğin olmazsa olmaz kuralının hayal etmek olduğunu ifade eden Hancıoğlu, geleceğe dair planlarını paylaştı: "Bu fabrikayı önce hayal ettim, sonra işletmeye başladım. Bence girişimciliğin olmazsa olmazıdır hayal etmek. Ayrıca çalıştığımız sektörün rekabetçi ve sürdürülebilir olması da çok önemli. Şu anda atölyemizde 6 çalışmamız var. İş yerinde dekoratif mermer, evye ve mermer küvet üretimi yapıyoruz. TKDK desteği ile kurduğumuz atölyemizdeki üretimimiz ile Rusya, Azerbaycan ve Ukrayna'ya ihracat yapıyoruz. Amacımız Avrupa pazarına açılabilmek ve büyük işlere imza atabilmek."

EN Marble is one of the signature products of Afyonkarahisar alongside clotted cream and delight. Afyonkarahisar marble has an important market particularly in the European countries. Seda Hancıoğlu, who used to be a housewife with 2 children 15 months ago, established a marble factory with an investment of one million thanks to the 427 thousand lira grant she got from the Agriculture and Rural Development Support Institution (ARDSI) for her project. Telling about her transition from being a housewife to a business woman, Mrs. Seda also gave some recommendations for women entrepreneurs:

Seda Hancıoğlu: "I learnt that ARDSI provides grants not only for meat and milk production but also for many different sectors. I prepared a project to submit to the Institution for a marble production facility in the scope of local products. I started my business to bring a new dimension to marble, which is the brand of our province. In this process, my biggest supporters have been my husband who is also in this sector and, of course, staff of Afyonkarahisar Provincial Coordination Unit of ARDSI. My most important recommendation for women entrepreneurs is to research on such grant schemes and use the opportunity."

Telling that dreaming is a must for entrepreneurship, Mrs. Hancıoğlu shared her plans for future: "First, I dreamed about this factory, then I started to run it. I think dreaming is an indispensable part of entrepreneurship. Besides, it is quite important that the sector you work in is competitive and sustainable. We have 6 employees in our atelier now. At the workplace, we produce decorative marble, sink and marble bathtub. We export the products of our atelier established with ARDSI support to Russia, Azerbaijan and Ukraine. Our aim is to enter the European market and accomplish great works."

Programlanabilme özelliği nedeniyle çok farklı fonksiyonu yapabilmeleri bilgisayarların en önemli özellik ve avantajı olmaktadır. Bu özelliği nedeniyle, hayati faaliyetlerimizi kolaylaştırması yanında, ekonomik değeri yüksek olan varlıklarımızı (bilgi, para...) işlemek, yönetmek, iletmek ve saklamak için yoğun şekilde kullanılmaktayız. Sonuçta bu sayısal ortam çok değerli varlıkları barındırmaktadır.

Ancak bu özellik aynı zamanda zayıflık anlamına da gelmektedir. İşte bu özelliği nedeniyle işlerimizi ve hayatımızı kolaylaştırırken ilave problemler de getirmektedir.

Programlanabilirlik ve uzaktan yönetim, esneklik sağlarken gerek kötü niyetlilerin gerekse rakip ve teröristlerin işini kolaylaştırmaktadır.

İletişim ağı üzerinden veya sayısal depolama ortamları aracılığı ile böyle sistemleri ele geçirmek, çalışmasını engellemek, bilgi sızdırmak, içerik düzenlemek, saklanan varlıklara izinsiz sahip olmak mümkün olabilmektedir.

Sonuçta, programlanarak çalışan ve yönetilen her türlü nesne veya sistem az veya çok risk altındadır.

SİBER UZAY NE DEMEKTİR?

İnternet, telekomünikasyon ağları, bilgisayar sistemleri, gömülü süreçler ve kontrol birimlerini de içeren, birbirine karşılıklı olarak bağımlı olan, bilgi teknolojisi alt yapıları ağı tarafından oluşturulan küresel ortama siber uzay denilmektedir.

Siber Uzayın Özellikleri

- Sınırları belirsiz
- Çok hızlı geliyor
- Saldırgan belirsiz
- Saldırgan anında tespit etmek zor
- Etkileri beklenenden fazla olabilir
- Siber uzay saldırgan için avantaj, savunana için değil
- Aktif savunma kritik ancak zordur

Dolayısıyla, rekabet, üstünlük sağlama, terörist eylemler, hırsızlık, istihbarat ve bilgi toplama, casusluk, uluslararası mücadele ve savaş bu sistemler kullanılarak daha az maliyetle yapılabilmektedir. Ayrıca gerçekleşen eylemlerin etkisi daha geniş ve derin olabilmektedir.

GELECEĞE YÖNELİK ÖNGÖRÜLER

- İnternet çok daha akıllı olacak.
- 2020'de internete bağlı akıllı cihaz sayısı 50 milyara ulaşacak (dünya nüfusu yaklaşık 7,5 milyar olacak).
- 2020'de internet üzerindeki iş hacmi 24 trilyon doları bulacak.
- Yazılım ve donanımlar belirtilen üstünlüklerinin yanında kötü amaçlı birey ve kuruluşlarında hedeflerine ulaşmalarında işlerini kolaylaştırmaktadırlar.
- Dünyadaki BT ürün ve uygulamalarının iletişim ağları ile birbiriyile konuşabildikleri ve etkileşimde buldukları siber uzayda zaman ve mekândan bağımsız olarak iyi ve kötü amaçlı eylemler kolaylıkla gerçekleşebilmektedir.
- Neticede, siber uzayda veya bağımsız olarak yazılım çalıştıran her bir cihaz, şahıs veya organizasyon güvenlik riski taşımaktadır.

SİBER SALDIRILAR İLE İLGİLİ BAZI İSTATİSTİKLER

- Yapılan istatistiklerde 2014 yılında yaklaşık 317 milyondan fazla kötü amaçlı yazılım üretilmiştir. Bunun anlamı günde yaklaşık bir milyon adet kötü amaçlı yazılımın bilgisayar ağına dâhil edilmesi demektir.

The most important feature and advantage of computers is their multi-functionality since they can be programmed. Thanks to this feature, we use them intensively to process, manage, transfer and store our assets with high economic value (information, money, etc...) as well as to facilitate our daily activities. Consequently, this digital medium contains quite valuable assets.

However, this also means weakness. While facilitating our businesses and lives, this feature also causes certain problems.

Programmability and remote management facilitate the work of both malicious individuals and competitors or terrorists while providing flexibility.

Hacking these systems via communication network or digital storage media, preventing their operation, leaking information, arranging the content or unauthorized obtaining of confidential assets are possible.

Consequently, every object or system run or managed by programming is more or less at risk.

WHAT DOES CYBERSPACE MEAN?

The global environment comprising internet, telecommunication networks, computer systems, embedded processes and control units and consisting of interdependent information technology infrastructures network is called cyberspace.

Features of Cyberspace

- Vague boundaries
- Develops quite rapidly
- Attackers are unknown mostly
- Difficult to instantly detect attackers
- Impacts may be larger than expected
- Cyberspace is an advantage for the attacker but not for the defender
- Active defence is critical but difficult

- Dünyada, günde 20 milyondan fazla siber saldırı olduğu belirlenmiştir.
- Bunun yaklaşık %18'inin bilinmeyen saldırılardan oluştuğu rapor edilmiştir.
- Sadece Kaspersky firmasının topladığı anlık bilgilerden saniyede en az 100 adet saldırı olduğu tespit edilmiştir.
- Test edilen web uygulamalarının %98'inin saldırılara karşı zayıf olduğu belirlenmiştir.
- Büyük organizasyonların %90'ının güvenlik zayıflığı olduğu belirlenmiştir.
- Yöneticilerin %75'inin siber güvenlik risklerini gözden geçirmedikleri görülmüştür.
- Veri güvenliği zayıflığının %93'ünün insan hatasından kaynaklandığı belirlenmiştir.
- Çevrim içi banka dolandırıcılığının %48'den her yıl arttığı görülmüştür.
- İş ortamında başarılı siber saldırıların dört yılda %144 arttığı tespit edilmiştir.

Şimdi bu kadar büyük olan siber tehditlerin etkilerini ve olası kayıpları azaltmak, BT bağımlısı olarak hepimizin ortak problemi durumundadır. En önemlisi ise bu teknolojiyi kullanan birey veya kurumların tehlikenin farkında olmaları ve neler yaşayabileceklerini bilmeleri, şüphesiz zarar ve kayıpların azaltılmasını sağlayacaktır.

Therefore, competition, outmanoeuvring, terrorist attacks, theft, intelligence and data collection, espionage, international combat and warfare can be performed with lower costs using these systems. Impact of these acts can also be broader and deeper.

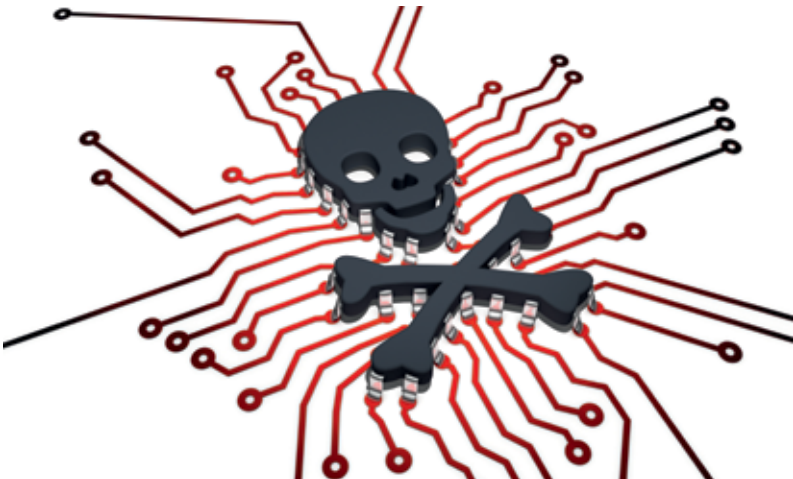
SOME PROJECTIONS

- Internet will be much smarter in future.
- In 2020, the number of smart devices connected to internet will reach 50 billion. (World population will be around 7.5 billion).
- On-line business volume will reach 24 trillion dollars in 2020.
- Software and hardware have superior features; however, they also make it easier for malicious individuals and organizations to achieve their goals.
- In cyberspace, where IT products and applications in the world can interact with one another via communication networks, actions with good and hostile intents can easily be taken independently from time and place.
- After all, every device, individual or organization running software in cyberspace or independently bears a security risk.

SOME STATISTICS ON CYBER ATTACKS

- According to the statistics, over 317 million malware was developed in 2014. This means the inclusion of around one million malware in the computer network daily.
- Over 20 million cyber attacks take place in the world every day.
- Approximately 18% of them are reported to be unknown attacks.
- Instant information collected by Kaspersky revealed that at least 100 attacks take place every second.
- 98% of the tested web applications are weak against the attacks.
- 90% of the large organizations have security weakness.
- 75% of the managers do not consider cyber security risks.
- 93% of the data security weaknesses are due to human errors.
- On-line banking fraud increases every year from 48%.
- Successful cyber attacks towards businesses have increased 144% in four years.

Minimizing the impacts and potential losses due to such major cyber threats is a common problem for all of us IT addicts. Most importantly, damage and losses will definitely decrease if the individuals or institutions using this technology are aware of the danger and what they could experience.

İŞLETMELER VE KAMU AÇISINDAN ÖNEMİ

Yönetim bilişim sistemleri ve uygulamaları bireysel olduğu kadar, bütün işletmeler ve kurumsal organizasyonlar için hayati öneme sahip duruma gelmiştir. Çünkü organizasyonların yönetimi ve iş modelleri siber ortam ile bütünleşik yapıdaki BT uygulamalarına bağımlı olarak yürütülmektedir. Bu bağlamda siber ortam üzerinden BT sistemlerine yapılabilecek saldırılar, kuruluşların faaliyetlerine hayati zararlar verebilecektir. Bu zararlara kurumsal organizasyonlar için birkaç örnek:

- Sistemlerin çalışmalarının engellenmesi (iş gücü kaybı).
- Sistemlere sızılarak bilgi ve ekonomik değeri yüksek varlıkların çalınması (para kaybı).
- Otomasyon sistemleri üzerinde sabotaj (para ve can kaybı).
- Çalışanlara tehdit ve şantaj (para ve moral kaybı).
- Özel bilgilerin ifşa edilmesi (itibar ve güvenilirlik kaybı).

NASIL ETKİLENİRİZ? NELER YAPMALIYIZ?

Tehlikenin niteliği ve boyutu hakkında farkındalık oluşturmak ve güçlü/zayıf yönlerimizi bilmek karşı önlem geliştirmek için en önemli adım olacaktır.

Ünlü stratejist Çinli General, Sun Tzu, “The Art of War” adlı kitabında; “Eğer düşmanınızı ve kendinizi tanıyorsanız yüzlerce savaşın neticesinden korkmanıza gerek yoktur.” demektedir. Bunu yapabilmek için; tehlikenin farkında olmak, tehdit ve risklere karşı önlem almak, olabilecek kayıpları en aza indirgeyebilecektir.

Siber güvenlik konusu yaş, meslek, milliyet ve konum ayırımı olmaksızın çok geniş bir kitleyi kapsamaktadır. Sonuçta bu kadar farklı bir kitlenin siber tehditler konusunda bilinçlendirilmesi için öngördüğümüz farkındalık oluşturma çalışmaları şöyle özetlenebilir: Öncelikle siber güvenlik zincirinin en zayıf halkası insandır. Savunmanın temel prensiplerinden birisi en zayıf halkanın güçlendirilmesi olmalıdır.

Bu bağlamda kurumsal organizasyonlarda personelin aşağıdaki hususlarda bilinçlendirilmesi ilk ve önemli adım olacaktır:

- Siber tehditler,
- Siber saldırı teknikleri ve etkileri,
- Bireysel, kurumsal ve ulusal koruma önlemleri ve uygulamaları,
- Farklı gruptan çalışanlar (son kullanıcı, teknik, farklı düzey yöneticiler) için uygun bilinçlendirme çalışması.

ITS IMPORTANCE FOR ENTERPRISES AND INSTITUTIONS

Management information systems and applications are also vital for all enterprises and institutions, as well as for individuals. This is because the management and business models of institutions are carried out based on the IT applications integrated with cyberspace. In this context, attacks towards IT systems via cyberspace may cause vital damage to the activities of the organizations. Some examples to these damages for the institutions include:

- Obstruction of the operation of systems (loss of labour force).
- Stealing information and assets with high economic value by leaking into the systems (loss of money).
- Sabotage automation systems (loss of money and life).
- Threats and blackmails against the staff (loss of money and morale).
- Disclosure of confidential information (loss of prestige and credibility).

HOW ARE WE AFFECTED? WHAT SHOULD WE DO?

Raising awareness on the characteristics and scale of the threat, and knowing our strengths/weaknesses will be the most important step for taking counter-measures.

Chinese General Sun Tzu, a famous strategist, says “If you know the enemy and know yourself, you need not fear the result of a hundred battles” in his book “The Art of War”. Therefore, being aware of the danger and taking measures against threats and risks may minimize potential losses.

Cyber security covers a large population regardless of their age, profession, nationality and position. Awareness raising activities on cyber threats, which are foreseen for such a diversified group, can be summarized as follows: First of all, people are the weakest link of cyber security chain. One of the fundamental principles of defence should be strengthening the weakest link.

To this end, raising the awareness of staff in the institutions on the following will be the first and foremost step:

- Cyber threats,
- Cyber attack techniques and impacts,
- Individual, institutional and national protection measures and practices,
- Awareness raising activities for various groups of staff (end users, technical staff, managers at different levels).

ET ÜRETİM ÇİFTLİĞİNE KADIN ELİ DEĞDİ

WOMAN INFLUENCE ON SHEEP FARM

YATIRIMCI SERPİL YORGANCI, ŞAROLE CİNSİ KOYUN YETİŞTİREK, HEMCİNSLERİNE ÖRNEK OLAN BİR İSİM.

PRODUCING CHAROLLAIS SHEEP, INVESTOR SERPİL YORGANCI IS A MODEL FOR WOMEN.

Ahmet Selim

Kastamonu doğası, yatırım alanlarının çeşitliliği ile iştah kabartan bir kent. Serpil Yorgancı da hem memleketi olması hem de yatırım alanlarındaki fırsatlar dolayısı ile Kastamonu'ya yerleşip, et üretimi yapmak üzere işletmesini kuran başarılı bir girişimci.

İstanbul'da doğup-büyüyen, ardından da tekstil üzerine olan aile şirketlerini Kastamonu'nun Abana ilçesine taşıyan Serpil Yorgancı, TKDK'dan aldığı destekle, kadınları görmeye alışık olmadığımız bir sektöre giriş yaptı. Üniversitede işletme eğitimi alan Serpil Yorgancı, TKDK'nın desteklerinden haberdar olduktan sonra, Abana'da hem manzarası hem de temiz havasıyla göz dolduran 26 dönümlük araziye satın alarak, çiftliğini kurdu. HSM Tekstil Turizm Gıda Tarım Hayvancılık San. Tic. Ltd. Şti. isimli çiftlik, Avusturya'da ahşap yapısı ile ödül almış bir işletme örneği alınarak inşaa edildi.

AB STANDARTLARINDA ÇİFTLİK

İşletmesinde bulduğumuz Serpil Yorgancı, hiç yorulmadan aile şirketinin işlerini yürütüyor. Ama onun en önemli uğraşı şu sıralar kurduğu et üretim tesisi. Hemen her gün işletmesine gelip, koyunların gelişimini, bakımını yakından takip ediyor. TKDK'dan önce Fransız şarole cinsi 55 koyun ve koçla işe başlayan Yorgancı, TKDK'dan aldığı 456 bin TL'lik hibe ile 2014'ün sonunda şu anki çiftliğine hayvanlarını taşıdı. Avrupa Birliği standartlarındaki çiftlikte 1 yıl içinde hayvan sayısı; 106 koyun, 23 koç, 28 kuzuya ulaştı.

Yorgancı kendi ifadeleri ile hikâyesini şöyle anlatıyor: "İstanbul'dan köyümüze yerleştik, burada tekstil yatırımı yaptık. Aile şirketiyiz. Tekstil üzerine çalışıyoruz, babam Hüseyin Yorgancı ile birlikte. Onun dışında hayvancılıkla ilgilenmek istedik. Babamın da desteği ile böyle bir çiftlik yapmaya karar verdik. Babamın araştırmaları ile koyun yetiştiriciliği yapma fikri geldi. Başlangıçta fabrikamızın yan tarafından küçük bir bölümü koyunlara ayırdık. 55 hayvanla başladık. TKDK'nın desteğini öğrendikten sonra da çiftliğimizi kurma kararı aldık. %65 destek ile yaklaşık 460 bin TL hibe aldık. Toplamda 1 milyonu geçti maliyet."

Kastamonu is an attractive city with its nature and diversity of investment areas. Serpil Yorgancı is a successful entrepreneur who settled in her hometown Kastamonu also for its vast opportunities in investment areas, and set up her own farm to produce meat.

Serpil Yorgancı was born and raised in Istanbul and then moved their family textiles business to Abana district of Kastamonu, then with support from ARDSI, entered a sector where women are not seen often. Serpil Yorgancı, who studied business administration at the university, purchased a 26-decar land impressing with its landscape and clean air, and set up her farm after being informed about ARDSI supports. The farm titled HSM Tekstil Turizm Gıda Tarım Hayvancılık San. Tic. Ltd. Şti. was constructed based on an Austrian model awarded for its wooden structure.

ENTERPRISE AT EU STANDARDS

We met at the farm of Serpil Yorgancı, who relentlessly works for her family enterprise. However, her most important engagement currently is the meat production facility she set up. Almost everyday she comes to her farm and closely follows the growth and maintenance of the sheep. Yorgancı, who started her business with 55 French charollais sheep and ram before ARDSI support, moved her animals to her current farm at the end of 2014 with 456 thousand TL grant support from ARDSI. In 1 year, the number of livestock at the EU standard farm reached 106 sheep, 23 rams and 28 lambs.

Ms. Yorgancı tells her story in her own words: "We moved from Istanbul to our village and we invested in textiles here. We are a family business. We work on textiles with my father, Hüseyin Yorgancı. We also wanted to be engaged in livestock production. With my father's support, we decided to set up a farm. We came up with the idea of sheep production following my father's explorations. In the beginning, we spared a small section for sheep in our factory. We started with 55 animals. We decided to set up our farm after being informed on ARDSI support. With 65% support, we received almost 460 thousand TL grant. The total cost exceeded 1 million."

TR
"KADINLAR
CESUR OLSUN.
SEVDİKLERİ BİR İŞSE,
GİRMEKTE HİÇ BİR ENGEL
GÖRMESİNLER. OLUMSUZLUKLAR
ONLARI KAMÇILASIN."

EN
"WOMEN SHOULD BE BRAVE. IF IT IS
SOMETHING THEY LOVE, THEY
SHOULD SEE NO OBSTACLES.
HITCHES SHOULD
STIMULATE THEM."

HAYVANLAR DOĞAL YEMLE BESLENİYOR

Proje aşamasında ve çiftliği kurma aşamasında TKDK'dan çok faydalandığını belirten Yorgancı, Kurum çalışanlarının sürekli olarak kendisini desteklediğini, bütün sorunlarına çözüm aradığını dile getiriyor. "Proje aşamasında, kurulum aşamasında danışman desteği aldık. Kurum olarak çok yardım ettiler. Bilmediğimiz çok şey vardı, onlarla birlikte kendimizi geliştirdik." diyen Serpil Hanım, TKDK'dan alınan hibe ile çiftliği kurduktan sonra yem karıştırma makinesi ve traktör aldıklarını söylüyor. Alınan ekipmanın hayvanların yemlenmesi konusunda çok önemli olduğunu belirtiyor. Hayvanlara böylece tamamen doğal, içinde kimyasal olmayan yemleri yedirebildiklerini aktarıyor.

HEDEFİ TÜKETİCİYE DİREKT ULAŞMA

Şarole cinsi koyunu tercih etmelerinin gerekçesi olarak, "Buranın iklim şartlarına daha uyumlu bir cins. Onun dışında hayvanın et verim oranı yüksek, kolesterol oranı düşük. Hayvanlarda çift doğurma oranı da yüksek olduğu için bu tercihte bulunduk." açıklamasını yapan Yorgancı, hayvan sayısının 300 limitini aştıktan sonra pazarlamaya başlayacaklarını belirtiyor. Hedeflerini ise şöyle anlatıyor: "Başlangıçta damızlık düşündük. Sonrasında restoran veya kasap açıp etlerimizi direkt tüketici ile buluşturabileceğimize karar verdik. Mesela burada kuyu kebabı çok meşhurdur, o tip bir restoran açabiliriz. Veya kasap dükkanı olabilir. Eti son derece lezzetli olan bir hayvan."

LIVESTOCK ARE FED WITH NATURAL FEED

Ms. Yorgancı states that she benefited greatly from ARDSI at the project stage and during establishment, and adds that ARDSI staff supported her continuously and they tried to solve all her problems. Ms. Yorgancı says, "At the Project stage and during establishment we received consultancy support, and ARDSI helped us a lot. There were many things we did not know and we improved ourselves." and adds that after setting up the farm with ARDSI support, they purchased a feed mixing machine and a tractor. She states that the equipment purchased is very important in terms of feeding livestock. She adds that this way they can feed livestock with completely natural and chemical-free feed.

HER AIM IS TO REACH CONSUMERS DIRECTLY

As the reason for preferring charollais sheep, she says, "It is a more adaptable breed to the weather conditions here. Apart from that, meat yield is high and cholesterol level is low in these animals. Also birth rate of twin lambs is high and therefore, we preferred this breed." and adds that they will start marketing once they exceed 300 animals. She expresses her objectives: "At first, we thought about breeding. Then, we decided that we could serve our meat to the consumers directly by opening a restaurant or a butcher shop. For instance, "kuyu kebab" is very famous here, we can open that kind of a restaurant. Or it can be a butcher shop. This meat is extremely delicious."

İKİNCİ BAŞVURU ÇİT İÇİN OLACAK

Koyunların ilk başta adaptasyon sorunu yaşadığına dikkat çeken Yorgancı, bu sorunu yavaş yavaş aştıklarını belirtiyor. Ancak arazinin etrafına çit çektirerek hayvanların daha özgür bir ortamda yaşaması için proje hazırladıklarını da sözlerine ekliyor. Çit için de TKDK'ya ikinci kez başvuracaklarını aktarıyor. Kurumun, 40 yaş altı girişimcilere ve dağlık alandaki yatırımlar için fazladan yaptığı desteği de böylece almayı planlıyor. Ayrıca kadın olduğu için başvuru sıralamasında üst sıralarda olacağını söyleyen Serpil Hanım, bu avantajları kullanmak istediğini ifade ediyor.

“ÇEVREMDEKİLER GURUR DUYUYOR”

Serpil Yorgancı sektörde kadın olmanın zor tarafları ile ilgili görüşlerini ise şöyle paylaşıyor: “Hayvancılığın zorluğu var, her işte olduğu gibi. Üretim yapıyorsanız hangi dalda olursa olsun zorluk var. Kadın veya erkek olmak çok fark etmiyor. İnsanlar beni bu işte görünce hoşlarına gidiyor. Ben de gurur duyuyorum. Gelip benden fikir alanlar çok oluyor. Desteklerden bahsediyoruz, mümkün olduğunca çok insana anlatmaya çalışıyoruz.” İşletmesini görenlerin, buraya bir kadın eli değdiğini gördüğünü söyleyen Serpil Hanım, “Genelde ahırlar özensiz olur ama burayı görenler, ‘otel gibi burası, hayvanlar mı kalıyor?’ diyor.” şeklinde konuşuyor.

KADIN YATIRIMCI ARTMALI

Bir kadın olarak hemcinslerinin sayısının sektörde artmasını temenni eden Yorgancı, “İnşallah kadın yatırımcı artar. İnsanlar bazen ‘yapamazsın’ diye olumsuz şeyler söyleyebiliyor. Ama benim tavsiyem, kadınlar cesur olsun. Benim babamın desteği vardı ancak kadınlar tek başlarına bile olsalar yapabileceklerine inansınlar. Sevdikleri bir işe hiç bir engel görmesinler, olumsuzluklar onları kamçılansın.” diyor.

SECOND APPLICATION WILL BE FOR FENCE

Ms. Yorgancı states that sheep had some adaptation problems at first, but then they overcame these problems gradually. However, she adds that they are preparing a project to allow animals to live in a freer environment by installing fences around the land. She expresses that they will apply to ARDSI for the second time for fences. She plans to benefit from ARDSI's extra support for entrepreneurs under the age of 40 and for the investments on mountainous areas. Ms. Yorgancı also says she will be higher in ranking of applications for being a woman, and she wants to take advantage of these opportunities.

“PEOPLE AROUND ME ARE PROUD”

Serpil Yorgancı expresses her opinions on the challenges of being a woman in this sector: “Livestock production has challenges just like every job. In production, there are always challenges no matter what area you work in. It does not matter if you are a woman or a man. People like seeing me engaged in this job. I am proud, too. Many people ask for my advice. We talk about supports, we try to inform as many people as possible.” Ms. Yorgancı says those who see her farm realize the woman influence, and adds, “Stables are generally shabby but people looking at this farm say, this place looks like a hotel, do animals stay here?”

NUMBER OF WOMEN INVESTORS SHOULD INCREASE

As a woman, Ms. Yorgancı wishes that the number of women increase in this sector and adds, “Hopefully the number of women investors increase. People sometimes say negative things like ‘you cannot’. But my recommendation to women is to be brave. I had my father's support, but women should believe that they can do it even though they are on their own. If it is something they love, they should see no obstacles, hitches should stimulate them.”

HAVZA TEMELLİ BİR KIRSAL KALKINMA UYGULAMA ÖRNEĞİ: MURAT NEHRİ HAVZASI REHABİLİTASYON PROJESİ LEDİZ MİKROHAVZASI PLANI

A WATERSHED BASED RURAL DEVELOPMENT BEST PRACTICE:
MURAT RIVER WATERSHED REHABILITATION PROJECT LEDİZ
MICRO-CATCHMENT PLAN

Prof. Dr. Alaaddin YÜKSEL

Bingöl Üniversitesi, Mikrohavza Planlama Ekibi Koordinatörü
Bingöl University, Micro-Catchment Planning Team Coordinator

Prof. Dr. İsmail Hakkı ERASLAN

Düzce Üniversitesi, İşletme Fakültesi
Düzce University, Faculty of Business

İbrahim YÜZER

Orman Genel Müdürlüğü, Ağaçlandırma Dairesi Başkanı
General Directorate of Forestry, Head of the Department of Afforestation

ÖZET

Havza tanımı günümüzde farklı disiplinler arasında çeşitli şekillerde ifade edilmektedir. Havza denilince, üzerine düşen yağış sularını belirli bir akarsu kesitine gönderen ve komşu havzalardan, sırtlardan geçen bir su ayırım çizgi-siyle ayrılan alan, hidrolojik, topografik bir ünite olarak tanımlanmaktadır. Havza yönetimi uygulama ve yaklaşımı ile havzalardaki doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde korunmasının yanı sıra, havzada yaşayan halkın geçim koşullarını ve refah düzeyini de iyileştirecek çalışmaların yapılması kırsal kalkınmanın da eşgüdümlü olarak bir arada yapılması anlamını ifade etmektedir.

Kırsal kalkınma; kırsal alanda, sürdürülebilir doğal kaynak kullanımını esas alarak, bir taraftan kırsal kesimin gelir düzeyinin ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi yoluyla gelişmişlik farklarının azaltılması amacıyla yönelen, diğer taraftan çevresel ve kültürel değerlerin korunmasını ve geliştirilmesini gözetken, yerelde farklılaşan sosyal, kültürel ve ekonomik özellikleri, ihtiyaçları, potansiyelleri ve dinamikleri dikkate alarak çok sektörlü yaklaşımla planlanan faaliyetler bütünü olarak kabul edilmektedir.

Bu çalışmada havza bazlı yapılan bir çalışma ile kırsal kalkınmanın temel boyutlarına yönelik bir değerlendirme yapılmış, kırsal kalkınmanın metodolojisinin temel algoritması verilerek, havza bazlı kırsal kalkınmanın Türkiye özelinde uygulama örneklerinden bahsedilmiştir.

SUMMARY

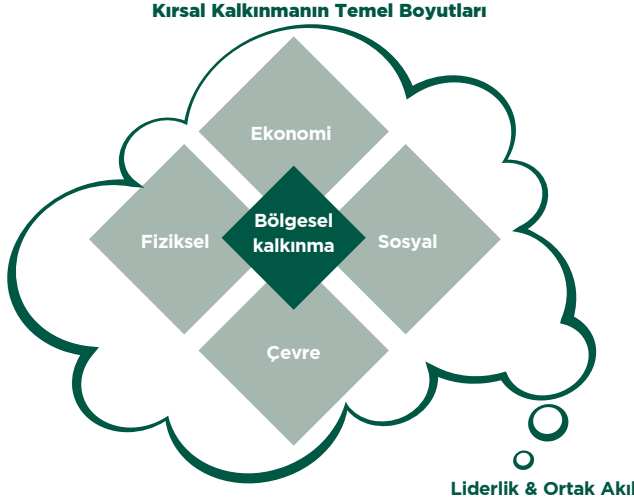
Today, watershed concept is defined in various ways in different disciplines. Watershed is defined as a hydrologic and topographic unit which transfers rainwater to a certain river section and is separated from the neighbouring watersheds with a water-parting line going through the crests. Watershed management practice and approach means the sustainable protection of natural resources in the watersheds, implementation of rural development activities that will improve the livelihoods and welfare level of the community in the watershed area and coordinated rural development.

Rural development is considered as all the activities planned with a multi-sectoral approach based on different social, cultural and economic characteristics, needs, potentials and dynamics at local level and aims, on one hand, to diminish the development differences by increasing income levels and life quality of rural people based on sustainable use of natural resources, and on the other hand, to protect and improve environmental and cultural values.

In this study, main aspects of rural development are evaluated with a watershed-based approach and best practices of watershed-based rural development in Turkey are mentioned by providing the main algorithm of rural development methodology.

GİRİŞ

Kalkınma ve özellikle 'kırsal' kavramının tanımı ekonomik ve toplumsal yapıya bağlı olarak değişebilir-farklılık gösterebilir özelliği taşımaktadır. Kırsal kalkınma çalışmalarında 4 temel eksen (ekonomi-sosyal-çevre-fiziksel) göz önüne alınmaktadır. Biri birisiz olmadığı gibi, ihmal edildiğinde de, acı tecrübelerle istinaden, bedeli ağır olmaktadır.

Şekil 1: Kırsal Kalkınmanın Temel Boyutları

Ülkemizde son yıllarda uygulamaya konulan havza yönetimi temelli kırsal kalkınma projeleri (entegre havza yönetimi yaklaşımı ile), Orman ve Su İşleri Bakanlığı başta olmak üzere Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, FAO, IFAD, JEICA, UNDP, BM ve Dünya Bankası gibi çeşitli kuruluşlar tarafından etkin bir şekilde uygulanmaktadır.

KIRSAL KALKINMA

Kırsal kalkınma ile bölgesel kalkınma arasında önemli bir fark vardır. 'Bölgesel' kavramı daha geniş bir coğrafyayı kapsamakta, hem kırsal ve hem de kentsel alanlarda kalkınmayı içermektedir. Bu durumda kırsal kalkınmanın bölgesel kalkınmanın sadece bir yönü, ama en zor yönü olduğu söylenebilir.

Kırsal Kalkınma; kırsal yerleşimlerde yaşayanların, insanca yaşam koşullarına erişim olanaklarının artması, kalkınma temelinde değişim taleplerinin desteklenmesi, bireylerin kendi öz güçlerini keşfetmesi ve ona dayanması, gelir dağılımında adaletin sağlanması, gelirlerinin artması, eğitim ve sağlık hizmetlerine ulaşım oranının yükselmesi, doğal kaynakların korunarak kullanılması ve zenginliklerin kırsaldaki bireyin hayatına yansması süreci olarak tanımlanmaktadır.

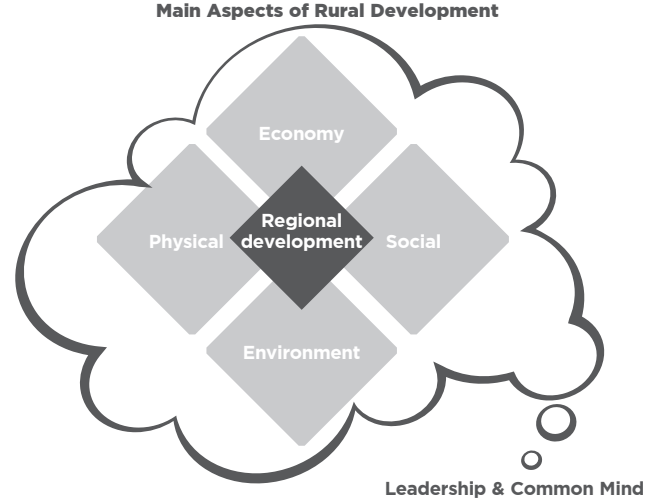
TÜRKİYE'DEKİ HAVZA YÖNETİMİ VE KIRSAL KALKINMA PROJELERİ

Havza Yönetimi; su üretimi ve erozyon, dere akışı ve sel kontrolü amacıyla bir yağış havzasındaki doğal kaynakların düzenlenmesi ve idaresidir. Havza ve Havza Yönetimi ile Kırsal Kalkınma kavramları-yaklaşımı arasında önemli derecede bir anlamsal bütünlük bağı bulunmaktadır.

Türkiye'de 1990'lı yıllardan beri başarılı bir şekilde uygulanan gelen başlıca Havza Yönetimi Rehabilitasyon projeleri ile bitki örtüsü-toprak ve su arasında doğal dengeyi sağlamaya yönelik

INTRODUCTION

Definition of development and particularly 'rural' can change or differ depending on the economic and social structure. In the rural development activities, 4 main axes (economic-social-environmental-physical) are taken into account. One cannot exist without the other and when they are neglected, the cost will be heavy considering the painful experiences of the past.

Figure 1: Main Aspects of Rural Development

Rural development projects based on watershed management (with the integrated watershed management approach) implemented in our country in the recent years are efficiently carried out by various organizations including the Ministry of Forestry and Water Affairs, in particular, and the Ministry of Food, Agriculture and Livestock, the Ministry of Development, FAO, IFAD, JEICA, UNDP, UN and the World Bank.

RURAL DEVELOPMENT

There is an important difference between rural development and regional development. The concept 'regional' covers a broader geographical area and includes the development in both rural and urban areas. In this case, it can be said that rural development is only an aspect, but the hardest aspect of regional development.

Rural Development is defined as the process of increasing the access of rural people to humane living conditions, supporting their transformation demands based on development, ensuring that individuals discover their own powers and act based on them, ensuring fair distribution of income, increasing income levels, increasing access to education and health care services, using natural resources by protecting them and reflecting the richness on the lives of rural people.

WATERSHED MANAGEMENT AND RURAL DEVELOPMENT PROJECTS IN TURKEY

Water Management means the arrangement and management of natural resources in a watershed with the aim of water production and erosion, stream flow and flood control. There is an important cohesion between Watershed and Watershed Management and Rural Development concepts-approaches.

Efforts have been made to ensure socio-economic and cultural development of the community in watershed areas with major Watershed Management Rehabilitation projects implemented successfully in Turkey since 1990s by taking technical, cultural and administrative measures

teknik, kültürel ve idari tedbirlerin alınmasıyla havzalarda yaşayan halkın sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan kalkınmaları sağlanmaya çalışılmış ve birçok proje başlatılmıştır. Bunlardan bazıları;

- Doğu Anadolu Su Havzası Rehabilitasyon Projesi
- Orta Anadolu Su Havzası Rehabilitasyon Projesi
- Çoruh Nehri Havzası Rehabilitasyon Projesi (ÇNHRP)
- Murat Nehri Havzası Rehabilitasyon Projesi (MNHRP)
- Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) Kırsal Kalkınma Projeleri

Ülkemizde kırsal kalkınma denince en önemli kurumların başında TKDK gelmektedir. Başarılı uygulamalar ve destekler ile Ülkemizin son yıllarda uyguladığı en etkili projeleri yürütmektedir.

MURAT NEHRİ HAVZASI REHABİLİTASYON PROJESİ LEDİZ MİKROHAVZASI PLANI

Bu bölüm bir kırsal kalkınmanın enstrümanlarından en önemli yöntem olarak günümüzde kullanılan havza yönetiminin uygulamalı örneğini izah etmektedir. Lediz Mikrohavzası Murat Nehri Havzası içerisinde yer almaktadır. Murat Nehri Havzası Rehabilitasyon Projesi (MNHRP) Orman Genel Müdürlüğü (OGM) ile Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü (ÇEM) tarafından yürütülen Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu (International Fund for Agricultural Development- IFAD) kuruluşunca dış kaynak kredisi ile finanse edilen Uluslararası boyutlu bir projedir.

• Lediz Mikrohavzası Genel Tanıtımı

Bingöl ili Genç ilçesi sınırları içerisinde yer alan Lediz Mikrohavzası, İlçenin hemen çıkışında başlayan Sürekli, Ardıçdibi, Şehittepe, Dereköy, Balgöze, Yiğitbaşı köyleri ile Keklikdere Köyü Parçaçkomu, Koyuncu mezarları ve Meşedalı Köyü Mutluca mezarlarını kapsamaktadır.

• Projenin Amacı

Projeyle, Murat Nehri yağış havzasında yer alan Elazığ, Bingöl ve Muş illerindeki mikrohavzalardaki doğal kaynak aşınımının durdurulması ve mikrohavzalarda yaşayan halkın yoksulluklarının azaltılması ile bir anlamda kırsal kalkınmanın yapılması hedeflenmektedir.

• Projenin Yöntemi ve Aşamaları

MİKROHAVZA PLANLAMA AŞAMALARI

1. MİKROHAVZA SEÇİMİ

Ulaşılabilirlik, Kırsal yoksulluk düzeyi, MH köylerindeki yerel halkın projeye katılma isteği gibi birçok değişken göz önüne alınmıştır.

2. ÖN OFİS ÇALIŞMALARI

Projenin yapılması sözleşmesi onaylandıktan sonra Bingöl Üniversitesi Mikrohavza Planlama ekibi tarafından Havza ile ilgili gerekli bilgiler, haritalar, kadastro, amenajman ve diğer haritalar ilgili kurumlardan temin edilmiştir.

3. SOR-SAP-ÇÖZ VE HANE HALKI ANKETLERİ

Problemlerin tespiti amacıyla gerek arazide SOR-SAP-ÇÖZ teknikleri ve gerekse de teknik açıdan gerekli incelemeler yapılmıştır.

aiming to ensure a natural balance between soil cover-soil and water and many projects have been initiated. Some of them are;

- Eastern Anatolia Water Basin Rehabilitation Project
- Central Anatolia Water Basin Rehabilitation Project
- Çoruh River Basin Rehabilitation Project (ÇRBRP)
- Murat River Watershed Rehabilitation Project (MRWRP)
- Agriculture and Rural Development Support Institution (ARDSI) Rural Development Projects

ARDSI is the most prominent institution in our country in terms of rural development. It carries out the most efficient projects in the country in the recent years with the successful practices and supports.

MURAT RIVER WATERSHED REHABILITATION PROJECT LEDİZ MICRO-CATCHMENT PLAN

This chapter describes the practical example of watershed management which is the most important method used nowadays as a rural development instrument. Lediz Micro-Catchment is located in Murat River Watershed. Murat River Watershed Rehabilitation Project (MRWRP) is an international project externally funded by the International Fund for Agricultural Development- IFAD and carried out by the General Directorate of Forestry (OGM) and General Directorate of Combating Desertification and Erosion (ÇEM).

• General Description of Lediz Micro-Catchment

Lediz Micro-Catchment, which is located in the province of Bingöl and the district of Genç includes Sürekli, Ardıçdibi, Şehittepe, Dereköy, Balgöze, Yiğitbaşı Villages starting at the immediate exit of the district, and also includes Keklikdere Village Parçaçkomu, Koyuncu Hamlets and Meşedalı Village Mutluca Hamlets.

• Aim of the Project

The aim of the project is ensuring rural development, in a sense, by stopping the degradation of natural resources in Elazığ, Bingöl and Muş provinces located in Murat River watershed and by mitigating poverty of the community in micro-catchment areas.

• Project Method and Stages

MICRO-CATCHMENT PLANNING STAGES

1. SELECTION OF MICRO-CATCHMENT

Many variables such as accessibility, rural poverty level and the willingness of the local community in the MC villages to participate in the project were considered.

2. FRONT OFFICE ACTIVITIES

After the approval of project contract, all the required information, maps, cadastre, amenajman and other maps related to the Micro-Catchment were obtained from the relevant institutions by Bingöl University Micro-Catchment Planning team.

3. ASK-IDENTIFY-SOLVE AND HOUSEHOLD SURVEYS

With the aim of identifying the problems, ASK-IDENTIFY-SOLVE techniques were implemented and required technical analyses were carried out on the site.

4. FIELD WORKS

After completing the first 3 stages of planning, field works were carried out with the technical team of the project and the related

4. ARAZİ ÇALIŞMALARI

Planlamanın ilk 3 aşaması yapıldıktan sonra proje teknik heyeti ile Orman Bölge Müdürlüğü ve Orman İşletme Müdürlüğü ilgili ekipleri ile arazi çalışmaları yapılmıştır.

5. VERİLERİN TOPLANMASI

Lediz Mikrohavzası seçiminden sonra köylerde yapılan odak grup toplantılarında yöredeki yaşam şartları, kısıtlar, doğal kaynak kullanımı ve sorunlar, tarımsal uygulamalar, üretim, istihdam, pazarlama ve işleme sorunları ve çözüm önerileri konusunda bireylerin ve muhtarların görüşlerini alınmış, köylerde ahır, tarla, bahçe vb. yerlerde inceleme yapılarak gerekli veriler toplanmıştır.

6. LABORATUVAR ÇALIŞMALARI

Mikrohavza planlamasında bu aşamada araziden alınan toprak örnekleri ilgili laboratuvarlarda analiz edilerek, arazide elde edilen etütler ile ilişkilendirilmiştir. Özellikle Yetiştirme Ortamı Etüt Çizelgeleri ile Fizyografik ve Toprak Özellikleri tablolarının doldurulmasında bu verilerin analizleri ve değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

7. COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ UYGULAMALARI

Günümüz teknolojisinde Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) Teknolojileri her türlü planlama aşamasında yer almaktadır. Bu çalışmada ArcGIS 10.2, NETCAD 5.2, ENVI 5.0 gibi CBS ve Uzaktan Algılama (UA) teknolojileri etkin bir şekilde kullanılmıştır.

8. TASLAK PLANLAMA FAALİYETLERİNİN OLUŞTURULMASI

Bu mikrohavza planı, uygulanacak faaliyetlerin boyut, kapsam, işçilik gereksinimleri, zamanlama, maliyetler ve maliyet paylaşımı ile ilgili detayları Lediz Mikrohavzası için hazırlanmış olup, alt plan olarak Ormanlık, Mera, Tarım, Su-Sulama ve Enerji belirtilmiştir.

9. HAZIRLANAN TASLAK MH PLANININ İLAN EDİLMESİ

Taslak Mikrohavza Planı ile haritalar yapıldıktan sonra ilgili MH köylerinde iki hafta boyunca halka açık olarak sergilenmiştir (MH köylerindeki köy okulu, ortak ofis, cami, sağlık merkezi, kahvehanede).

10. YERELDE NİHAİ TASLAĞIN HAZIRLANMASI VE ONAYLANMASI

Mikrohavza Planlama Ekibi (MHPE), yorumlar/itirazları inceler ve ilk taslakta gerekli değişiklikleri yapar. Gerekli olduğu hallerde, sahada ek gözlemler yapar, ek kişiler ile istişarelerde bulunur, yeni veriler toplar ve analiz eder ve tüm bunlara dayanarak nihai taslağı hazırlar.

11. TASLAK PLANLARIN ONAYLANMASI

Planlamanın bu aşamasında, sürece katılan köylerin muhtarları, Mikrohavza Planlama Ekibi (MHPE) ve Elazığ Orman Bölge Müdürlüğü nihai taslağı imzalar. İmzalanmış bir nüsha, Ankara'daki Merkezi Uygulama Birimine (MUB) gönderilir. Orman Genel Müdürlüğü nezdinde ilgili Daire Başkanlıklarının herhangi bir değişiklik talebinde bulunması halinde, plan, Mikrohavza bölgesi halkları ile istişarelerde bulunmak üzere geri gönderilir. Mikrohavza planı üzerinde müzakere edilip imzalandıktan sonra, taraflar için bağlayıcı hale gelir ve uygulama aşamasına geçilir.

teams of the Regional Directorate of Forestry and the Directorate of Forestry Operations.

5. DATA COLLECTION

After the selection of Lediz Micro-Catchment, opinions of individuals and mukthars on the living conditions in the area, limitations, use of natural resources and problems, agricultural practices, production, employment, marketing and processing problems and solution offers were obtained in the focus group meetings held in the villages and the required data were collected by carrying out examinations in the stables, fields, gardens, etc.

6. LABORATORY STUDIES

In this stage of micro-catchment planning, soil samples taken from the field were analysed in the relevant laboratories and they were associated with the survey carried out on the field. Analysis and evaluation of these data are important particularly in filling the Growing Environment Survey Schedules and Physiographical and Soil Features Tables.

7. GEOGRAPHICAL INFORMATION SYSTEM PRACTICES

In today's technology, Geographical Information System (GIS) Technologies are included in all planning stages. In this study, GIS and Remote Sensing (UA) technologies such as ArcGIS 10.2, NETCAD 5.2 and ENVI 5.0 were effectively used.

8. IDENTIFICATION OF DRAFT PLANNING ACTIVITIES

This micro-catchment plan including details about the size, scope, labour needs, timing, costs and cost sharing of the activities to be implemented was prepared for Lediz Micro-catchment and topics such as Forestry, Pastures, Agriculture, Water-Irrigation and Energy were indicated in the sub-plan.

9. DECLARATION OF THE DRAFT MC PLAN

After the maps were prepared with the Draft Micro-Catchment Plan, they were publicly exhibited in the relevant MC villages for two weeks (village schools, joint offices, mosques, health centres and tea houses in MC villages).

10. PREPARATION AND APPROVAL OF THE FINAL DRAFT LOCALLY

Micro-Catchment Planning Team (MPT) reviews the comments/objections and makes required amendments in the first draft. When required, it performs additional observations on the spot, carries out additional consultations, collects and analyses new data and prepares the final draft based on all these.

11. APPROVAL OF DRAFT PLANS

At this stage of planning, mukthars of the villages involved in the process, the Micro-Catchment Planning Team (MPT) and Elazığ Regional Directorate of Forestry sign the final draft. A signed copy is sent to the Central Implementation Unit (CIU) in Ankara. In case the relevant Departments in the General Directorate of Forestry request any amendments, the plan is sent back for the consultations with the people in Micro-Catchment area. After the Micro-Catchment plan is negotiated and signed, it becomes binding for the parties and implemented.

12. PLANLARIN UYGULANMAYA BAŞLANMASI

Bu kapsamda Lediz Mikrohavza Planı'nın onayından sonra 2014-2015 yıllarında faaliyetlerinin çoğu tamamlanmış ve 2016 yılı içerisinde de kalan faaliyetler gerçekleştirilecektir.

13. İZLEME VE DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

Havzada yapılan faaliyetlerinin fiziksel, sosyal ve ekonomik olarak izlenmesi çalışmalarını içermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kırsal kalkınma çalışmaları çok boyutlu süreçleri ve uygulama metodlarını beraberinde getiren bir program olup, dört ana eksen üzerine bina edilmektedir. Ülkemizde özelinde değerlendirildiğinde ise özellikle havza temelli kümelenme çalışmaları ile kırsalın kalkınması tavsiye edilmektedir.

Bu bağlamda, benzer yaklaşımla tasarlanan Murat Nehri Havzası Rehabilitasyon Projesi ve Lediz Mikrohavzası Planı bir taraftan Entegre Havza Yönetimi anlayışı ile hazırlanmış diğer taraftan da bakıldığında içermiş olduğu faaliyetler ile aynı zamanda bir Kırsal Kalkınma projesi niteliği taşımaktadır. Bu nedenle ülkemizde son yıllarda yaygınlaşan bu tarz projelerin etkin ve başarılı olabilmesi kırsal kalkınmanın iktisadi, sosyal, çevresel ve fiziksel olarak gerçekleşmesine neden olmaktadır.

Bu nedenle aşağıdaki öneriler getirilebilir:

- Ülkemizde TKDK başta olmak üzere kurumların Kırsal Kalkınma projeleri yaparken Entegre Havza Yönetimi yaklaşımı uygulanmalıdır.
- Kırsal Kalkınma projelerinde planlama birimi olarak havza baz alınmalıdır.
- Kırsal kalkınma projelerinin havza bazlı yapılmasının yanında özellikle üst havzalarda yaşayan insanların gelir getirici faaliyetleri artırılmalı, yerinde kalkınma sağlanmalıdır.
- Havzalarda kırsal kalkınma projeleri uygulanırken orada yaşayan halkın mutlaka projelere katılımı sağlanmalıdır, aksi takdirde projeler akim kalabilir.
- Bölgesel farklılıklar ve sosyal gelişmişlik endekslerinin kırsal kalkınma ve bölgesel kalkınma projeleri ortadan kaldırılması veya birbirine yaklaştırılması sağlanmalıdır.

12. STARTING THE IMPLEMENTATION OF THE PLANS

In this scope, most of the activities were completed in 2014-2015 following the approval of Lediz Micro-Catchment Plan and the remaining activities will be carried out in 2016.

13. MONITORING AND EVALUATION ACTIVITIES

They comprise physical, social and economic monitoring of the activities in the watershed.

CONCLUSION AND SUGGESTIONS

Rural development activities bring along multi-dimensional processes and implementation methods and are based on four main axes. For our country, rural development particularly with watershed-based cluster studies is recommended.

In this context, Murat River Watershed Rehabilitation Project and Lediz Micro-Catchment Plan designed with a similar approach were prepared with Integrated Watershed Management understanding and the activities they comprise also bear the features of a Rural Development project. Hence, the efficiency and success of such projects that have been common in our country lately result in the economic, social, environmental and physical realization of rural development.

For this reason, following suggestions could be made:

- In our country, Integrated Watershed Management approach should be adopted in Rural Development projects of the institutions, particularly by ARDSI.
- Watershed should be considered as the planning unit in Rural Development projects.
- Apart from the watershed-based approach adopted in rural development projects, income generating activities for especially the people in the upper watershed area should be increased and on the spot development should be ensured.
- Participation of the people living there must be ensured in the rural development projects in the watersheds; otherwise, the projects may be futile.
- It must be ensured that regional disparities and social development indexes are eliminated or converged with rural and regional development projects.

Kaynakça / References

- Balci, A.N., ve N. Özyuvacı, N., 1974. Present Status of Education, Training, Research and Prospect in Watershed Management in Turkey, Review of the Faculty of Forestry, University of İstanbul, Ser. A, Vol. 24, Num. 2, p. 108-125.
- Brooks, K.N., Ffolliott P.F., Magner A. J., 2013. Hydrology and the Management of Watersheds Wiley-Blackwell/ Ames, Iowa, USA.
- Dutta, S.K., M. RAY, 1997. Doon Valley Watershed Management an Endeavour for Sustainable Eco Restoration Through People Partipitation, XI World Forestry Congress Vol. 2.
- Janvry, A., Murgai, R., and Sadoulet, E., 2002. Rural Development and Rural Policy, B. L. Gardner & G. C. Rausser (ed.), Handbook of Agricultural Economics, Elsevier, Edition 1, Volume 2, Number 3.
- Japan International Cooperation Agency (JICA), 2002. Approaches for Systematic Planning of Development Projects, Tokyo.
- Kittredge, J., 1948. Forest Influences, Mc Graw Hill Book Company New York, London. Lee, R.1980. Forest Hydrology, Columbia University Press, New York.
- Özhan, S., 2004. Havza Amenajmanı, İ.Ü. Orman Fakültesi, Havza Yönetimi Anabilim Dalı, Orman Fakültesi Yayın No: 481, İstanbul.
- <https://ipard.tarim.gov.tr/ipardprg.aspx>
- <http://muratnehrihavzasi.ogm.gov.tr>
- <http://tarimsurasi.tarim.gov.tr>
- http://www.cem.gov.tr/erozyon/AnaSayfa/resimliHaber/12-10-22/Do%C4%9Fu-Anadolu_Su_Havzas%C4%BLRehabilitasyon-Projesi.aspx?sflang=tr
- http://www.cem.gov.tr/erozyon/Files/faaliyetler/dis_iliskiler/Coruh_nehri_havzasi_katilimci_prj.pdf

KAPAK COVER

KIRSALDA KADIN VAR; KIRSALDA HAYAT VAR

KADINLAR, HAYATIN HER ALANINDA OLDUĞU GIBİ KIRSAL
KALKINMANIN DA LOKOMOTİFİ DURUMUNDA.

RURAL WOMEN, RURAL LIFE

WOMEN ARE THE ENGINES OF RURAL DEVELOPMENT,
AS IN EVERY FIELD OF LIFE.

TÜRKİYE'DE KIRSAL KALKINMA PERSPEKTİFİNDE KADIN
WOMEN FROM THE RURAL DEVELOPMENT PERSPECTIVE IN TURKEY

"KADIN ÇİFTÇİ KAZANIRSA, TARIM KAZANIR KIRSAL KALKINIR"
"IF WOMEN FARMERS WIN, AGRICULTURE WINS AND RURAL AREAS DEVELOP"

**KIRSAL KALKINMA PROGRAMI; IPARD İLE DEZAVANTAJLI
GRUPLARA POZİTİF AYRIMCILIK**

POSITIVE DISCRIMINATION FOR DISADVANTAGED GROUPS WITH THE RURAL
DEVELOPMENT PROGRAM; IPARD

KAGİDER BAŞKANI SANEM OKTAR: "KIRSAL KESİMDE KADINLAR BAŞARILI"
KAGİDER PRESIDENT SANEM OKTAR: "WOMEN ARE SUCCESSFUL IN RURAL AREAS"

KAPAK
COVER

TÜRKİYE'DE KIRSAL KALKINMA PERSPEKTİFİNDE KADIN

WOMEN FROM THE RURAL DEVELOPMENT
PERSPECTIVE IN TURKEY

Prof. Dr. Nuray KIZILASLAN

Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü
Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü Öğretim Üyesi

Gaziosmanpaşa University, Women's Problems Research and Application Centre, Director
Gaziosmanpaşa University, Faculty of Agriculture, Department of Agricultural Economics, Lecturer

TR Ekonomik kalkınmanın kaynağı ve hedefi insandır. Kalkınmada temel amaç, insanların yaşam standartlarının ekonomik, sosyal ve kültürel yönden artırılmasına yönelik çabalar. Dünyada tüm insanların refah içinde yaşaması stratejisi ile kırsal alanlarda yaşayanlara yönelik kalkınma arayışları hızlanmakta ve bununla birlikte kırsal kalkınma da ön plana çıkmaktadır. Kırsal alanda yaşayan ve çoğunlukla da tarımla uğraşan insanların ulusal refah düzeyine yakın bir yaşam sürdürmeleri kırsal kalkınma politika ve uygulamaları ile olasıdır. Tarımsal katma değerden daha fazla pay alma, eğitim-sağlık-örgütlenme-altyapı-kaynaklara erişim gibi kalkınma araçlarının kırsala ulaştırılması ve yaygınlaştırılması ile kırsalda da kalkınma gerçekleşebilecektir. Böylece dengeli ve yerinde kalkınma sağlanabilecektir.

Uluslararası ve ulusal kurumlar kırsal kalkınma konusuna günümüzde daha fazla kaynak, bilgi ve zaman ayırmaktadır. Yoksulluk, açlık, işsizlik, topraksızlık, entegrasyon, eğitim, sağlık, dramatik göç hareketleri, kadın ve çocuk, gelir dağılımındaki adaletsizlikler, toplumsal iletişim, çevre ve dezavantajlı kurumların içinde bulunduğu olumsuz koşullar her toplumu ve bireyi doğrudan ilgilendirmektedir. Özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde bu sorunların çözümünde kırsal kalkınma çabaları önceliklidir. Türkiye-AB ilişkilerinde de öncelikli konuların başında tarım sektörü; dolayısıyla kırsal kalkınma gelmektedir. Türk tarımının AB Ortak Tarım Politikasına uyumunun sağlanması gerekmektedir. Türkiye'nin içinde bulunduğu genel sosyo-ekonomik yapı, kırsal alan sorunları, kırdan-kente göçlerin yapısal boyutu, geleneksel normlar ve kurallar, işsizlik, yoksulluk, bölgelerarası eşitsizlikler, cinsiyet dengeli kalkınma; duyarlı ve entegre kırsal kalkınma yaklaşımlarını gerektirmektedir. Entegre kırsal kalkınma yaklaşımları ise, kırsalın mevcut durum analizinin iyi bir şekilde sentezlenip çözümlendirilmesini içerisindedir. Bu sentezde beşeri sermaye yapılıcak yatırım kalkınmanın en önemli basamağıdır. Beşeri sermaye yatırımı kırsal kalkınmaya dolayısıyla ekonomik büyümeye ivme kazandıracak önemli faktörlerdendir. Verimlilik anlayışı içerisinde bu sermayenin cinsiyet dengeli olarak daha fazla üretime koşulması ekonomik büyümeyi de beraberinde getirecektir.

Kırsal alanda beşeri sermayenin yarısını kadınlar oluşturmaktadır. TÜİK verilerine göre (TÜİK, 2016); 2015 yılında belde ve köylerde yaşayan toplam 6.217.919 kişinin 3.134.796'sı erkek, 3.083.123'ü kadın nüfustur. Beşeri sermaye içerisindeki kadın nüfus toplumdaki konum ve özellikleri itibariyle istenilen düzeyde değildir. Kırsal alanda genel olarak erkek egemen bir yapı göze çarpmakta kadın ikinci planda gelmektedir. Kırsal nüfusun yarısından etkin bir şekilde yararlanamamak kırsal kalkınma ve büyümede önemli bir kısıtlamayı da beraberinde getirmektedir. Sosyal kalkınma ve eşgüdümlü ekonomik kalkınma toplumun tamamını birlikte ele almak ile mümkündür. Ekonomik kalkınmanın, verimi yüksek istihdam artışı ile pozitif ilişkisi ekonomik kalkınma kuramının iyi bilinen temel önermelerindedir. Bu önermenin kırsal alanda aktifleştirilmesi kadınların istihdam, eğitim, bilgi gibi yönlerden güçlendirilmeleriyle söz konusudur.

EN The resource and target of economic development is people. The main objective of development is the efforts for enhancing the living standards of people economically, socially and culturally. With the strategy of ensuring that everyone lives well in the world, the pursuit of development aimed at rural people accelerates, and with it, rural development becomes prominent. It will be possible for those living in rural areas and mostly dealing with agriculture to lead a life close to the national welfare level through rural development policies and practices. Development could be ensured in rural areas when more shares could be obtained from agricultural added value and development instruments such as education-health-organization-infrastructure-access to resources are introduced and extended to rural areas. Thus, a balanced and proper development could be ensured.

Currently, national and international institutions allocate more resources, knowledge and time for rural development. Poverty-hunger, unemployment, lack of lands, integration, education, health, dramatic migration movements, women and children, unfair distribution of income, social communication, environment and negative conditions faced by disadvantaged institutions are

direct sources of concern for every society and individual. Rural development efforts are

prioritized for the solution of these problems particularly in developing countries such as

Turkey. Agricultural sector, and thus rural development, is the leading priority in Turkey-EU relations as well. Adaptation of Turkish agriculture to the EU Common

Agricultural Policy must be ensured. General socio-economic structure in

Turkey, problems in the rural areas, structural dimension of rural-urban

migration, traditional norms and rules, unemployment, poverty, interregional

inequalities and gender-balanced development require sensitive and integrated rural development

approaches. Integrated rural development approaches, on the other hand, include a proper synthesis and finalization of existing

situation analysis for rural areas. In this synthesis, investment in human capital is the most important step for development. Investment

in human capital is one of the significant factors to bring momentum to rural development and thus economic growth. Introduction of this

capital to production more with a gender-balanced approach, within the understanding of efficiency, will bring along economic growth.

Women constitute half of the human capital in rural areas. According to TURKSTAT data (TURKSTAT, 2016), out of 6.217.919 people in the

towns and villages in 2015, 3.134.796 are men and 3.083.123 are women. Women population within the human capital is not at the desired level

in terms of their position and characteristics in the society. Generally male dominance is observed in rural areas and women are in the

background. Failing to benefit from the half of rural population efficiently brings along an important limitation in rural development

and growth. Social development and coordinated economic development will be possible if the society is considered as a whole.

The positive relationship between economic development and efficient employment increase is a well-known fundamental

proposition of the theory of economic development. It would be

TR

**ULUSLARARASI VE
ULUSAL KURUMLAR
KIRSAL KALKINMA KONUSUNA
GÜNÜMÜZDE DAHA FAZLA
KAYNAK, BİLGİ VE ZAMAN
AYIRMAKTADIR.**

EN

**CURRENTLY, NATIONAL AND
INTERNATIONAL INSTITUTIONS
ALLOCATE MORE RESOURCES,
KNOW-HOW AND TIME FOR
RURAL DEVELOPMENT.**

Sürdürülebilir kırsal kalkınmayı sağlamak ve yönetmek, kırsal ekonominin içinde yer alan yerel aktörlerin yeterince ekonomik yaşamda yer alması ve kırsal kalkınma planlarına katılımlarının sağlanması ile mümkündür. Bu aktörler de öncelikle çiftçiler; yani erkek, kadın ve çocuklar olarak kırsal kesimdeki hedef kitledir. Bu aktörler doğal olarak üretici özelliklerinden dolayı ekonomik yaşamın içinde var olmalarına karşın, eğitim, gelir ve bilinç düzeylerinin düşük olmasından dolayı aktif bir rol oynamamaktadırlar. Kadın ve kadın emeği ise ekonomik parçanın görünmez aktörleridir.

Türkiye’de gerek kırsal sorunlar gerekse kırsal kadınının toplumdaki konumu onun sosyal ve ekonomik yönden dışlanmasına neden olmaktadır. Bu sorunlardan bazıları; kır-kent arasındaki dengesizliklerin artması, kırsal yerleşmelerin dağınık olması, kırsal sınırlı istihdam olanakları, tarım arazisinin parçalı olması, örgütlenme eksikliği, tarım sanayi entegrasyonunun zayıflığı, geçimlik ve yarı geçimlik üretimin yaygın oluşu, kadının yeterli finansman desteği görememesi, yetersiz eğitim, çevre ve aile tepkisi, önyargıların olmasıdır. Aynı zamanda bu sorunlar kadınların ekonomik yaşam içerisine girmesine de engel oluşturmaktadır.

Türkiye’de kırsalda geleneksel aile yapısı kadının ev içinde ve tarımsal üretimde emeğinin yoğun bir şekilde kullanıldığı ve organize edildiği bir alandır. Geleneksel aile yapısının kadınların hayatı üzerinde doğrudan bir etkisi olduğu kadar onların kaynakları, emeği ve geliri kullanma hakkını belirlemede de etkili olmaktadır. Kadınların tarımsal üretimdeki payı, sosyal ve kültürel faktörlerin de etkisiyle, onların ev işlerinin bir uzantısı gibi görülüp bu paya el konulmasına yol açmaktadır.

Türkiye’de kırsal nüfusun payı ve istihdamda tarım sektörünün payı zaman içerisinde yapısal dönüşüm ve sosyal değişime paralel olarak azalmıştır. 1990’da Türkiye’de istihdam edilenlerin %46’sı tarım sektöründe çalışırken; 2013’te %20,7; 2014’te 10 ayın ortalaması %20,5’i tarım sektöründe çalışmaktadır (TÜİK, 2015). İstihdamda tarım sektörünün payı son 25 yılda yaklaşık %55 azalmasına rağmen, hala çalışan 5 kişiden biri tarım sektöründe istihdam edilmektedir.

Türkiye’de kentsel alanda yaşayan nüfusun %13,3’ü, kırsalda yaşayan nüfusun %66,5’i, Türkiye’de ortalama %49’u ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır. Türkiye’deki kadınların %16’sı herhangi bir sağlık sigortası kapsamında yer almamaktadır. Bu değer 15-19 yaş grubundaki kadınlarda %31’dir. Kadınların %69’u herhangi bir sosyal güvenlik kapsamında değildir (GTHB, 2015). Kadınlar işgücü piyasasında dezavantajlı olmaya devam etmektedir. Tarım sektöründeki ücretsiz aile işçiliği kadın için ana ekonomik faaliyettir. Kadınların çoğunluğu marjinal işlerde yoğunlaşmaktadır. Kırsal kadının tarım dışı iş olanağı sınırlıdır. Kırsal alandan kente göç ile birlikte, kadınlar tarımdan uzaklaşmakta ve ücretsiz aile işçisi olmaktan çıkmakta, kırsaldaki istihdam oranları kadınlar aleyhine düşmektedir. Kente göç eden kadınlar tarım dışı sektörlerde sınırlı iş olanakları bulabilmekte ya da ev kadını olarak yaşamlarını devam ettirerek milli gelir hesaplarına girmemektedir. Tarımdaki işgücü çözülmesi kadınların istihdamındaki düşüşün ana nedeni-

possible to activate this proposition in rural areas through the empowerment of women in terms of employment, education, knowledge etc.

Ensuring and managing a sustainable rural development is possible with the sufficient involvement of local actors of rural economy in business world and by ensuring their participation in rural development plans. These actors are especially farmers; that is to say, the target group in rural areas including men, women and children. Although these actors are within the business world due to being producers by nature, they cannot play an active role since their education, income and awareness levels are low. Women and women labour, on the other hand, are the invisible actors of this economic environment.

In Turkey, both rural problems and the position of rural women within the society result in their social and economic exclusion. Some of these problems are: increase in the disparities between rural-urban areas, scattered rural settlements, limited employment opportunities in rural areas, fragmental agricultural lands, lack of organization, weakness of agriculture-industry integration, prevalence of subsistence and semi-subsistence production, lack of sufficient

financing support for women, inadequate education, reaction from the environment and family and existence of prejudices. These problems also pose an obstacle for the inclusion of women in business world.

Traditional family structure in the rural areas in Turkey includes intensive labour and organization of women in the house and agricultural production. Traditional family structure both has a direct impact on the lives of women and is also influential in the determination of their right to use resources, labour and income. Share of women in agricultural production is considered as an extension of their housework with the impact of social and cultural factors and this leads to seizure of this share.

The share of rural population and the share of agricultural sector in employment in Turkey have decreased in time in parallel with the structural transformation and social change. While 46,0% of those employed in Turkey worked in the agricultural sector in 1990, this percentage was 20,7% in 2013, and 20,5% in 2014 as average of 10 months (TURKSTAT, 2015). Although the share of agricultural sector in employment has decreased at the percentage of 55,0% in the last 25 years, one out of every 5 people, who are working, is still employed in the agricultural sector.

In Turkey, 13,3% of the population in urban areas, 66,5% of the population in rural areas and 49,0% of the population in Turkey in average are unpaid family workers. 16,0% of the women in Turkey are not covered by any health insurance. This percentage is 31,0% among women in the age group 15-19. 69,0% of women are not covered by any social security (MoFAL, 2015). Women continue to be disadvantaged in the labour force market. Unpaid family labour in the agricultural sector is the main economic activity for women. Most women focus on marginal works. There are limited non-agricultural job opportunities for rural women. Due to migration from rural to urban areas, women withdraw from agriculture and are no longer unpaid

TR
TÜRKİYE GİBİ GELİŞMEKTE
OLAN ÜLKELERDE
SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNDE
KIRSAL KALKINMA ÇABALARI
ÖNCELİKLİDİR.

EN
IN DEVELOPING COUNTRIES SUCH AS
TURKEY, RURAL DEVELOPMENT
EFFORTS ARE PRIORITIZED IN
THE SOLUTION OF
PROBLEMS.

dir. Türkiye’de kırsal alandaki kadınlara yönelik verimli istihdam kentlerde yaratılmadığı sürece kırsalda tutulmaları ve kırsalda istihdam olanaklarının sağlanması için kırsal sanayi yatırımlarının artırılması gerekmektedir. Dünya Bankası’nın çalışmasına göre (WorldBank, 2010); kadın istihdamındaki %6’lık bir artışın gelirden %7 artışa, yoksullukta ise %15’lik bir azalışa yol açabileceği açıklanmaktadır.

Kırsal kadın; toprak, su ve biyolojik kaynaklar ile tarımsal girdileri kullanarak bitkisel ve hayvansal üretimin her aşamasında yer almakta, sosyal güvencesi olmadan katkıda bulunmaktadır. Tarım işletmelerinde kadınlar genellikle üretim tekniğini ilgilendiren konularda işgücüne dayalı tarımsal üretimde yer almaktadırlar. Bununla beraber, toprağı olmayan veya ek gelir elde etmek için geçici ve mevsimlik işçilik yapmaktadır. Tarımda mekanizasyon düzeyi arttıkça kadın tarımsal üretimden kopmakta ve çalışma potansiyeli ev kadınlığına yönelmektedir. Ancak, kadın üreticilerin işletmede tarımsal üretim kararlarının alınması, iç ve dış finansal kaynakların sağlanması, pazarlama gibi daha teknik konularda arka planda kaldıkları görülmektedir. Yine kararlara katılım ve kararların uygulanması noktasında kırsal kadın dikkate alınmamaktadır. Türkiye’de 2010’da yapılan TÜİK Kazanç Yapısı Araştırması’nda, yıllık ortalama brüt ücrete göre cinsiyete dayalı ücret farkı kadınların aleyhine ortalama %15,78’dir. 2015 yılı verilerine göre tarım sektöründe mevsimlik tarım işçiliğinde çalışan kadınların erkeklere göre günlük ücret farkı %28,26 ve sürekli tarım işçisi olan kadınların aylık ücret farkı ise %17,34’tür (TÜİK, 2016). Ayrıca, kırsalda çalışan kadınlar gelir dağılımında daha fazla

family workers; thus, employment percentages in rural areas decrease unfavourably for women. Women migrating to urban areas can find limited job opportunities in non-agricultural sectors or do not fall in the scope of national income calculations since they continue to be housewives. Labour force disintegration in agriculture is the main reason behind the decrease in the employment of women. In Turkey, unless the efficient employment opportunities for women in rural areas can be provided in urban areas as well, women will have to stay in rural areas and rural industrial investments must be increased to provide employment at rural level. According to a study of World Bank (WorldBank, 2010), a 6% increase in the employment of women may lead to 7% increase in incomes and 15% decrease in poverty.

Rural women are involved at every stage of crop and livestock production using soil, water and biological resources and agricultural input, and can contribute without a social security. In agricultural holdings, women are involved in the labour force-based agricultural production about issues generally related to production techniques. Besides, those who do not have lands or would like to generate additional income work as temporary and seasonal workers. As the level of mechanization increases in agriculture, women withdraw from agricultural production and are inclined to become housewives. However, it is observed that women producers are in the background when it comes to more technical issues such as taking decisions on agricultural production in the agricultural holdings, provision of internal and external financial resources and marketing. Rural women are not considered in decision-making processes and implementation of the decisions.

emek kaybına uğramaktadır. Türkiye’de %20’lik dilimlere göre, tarım sektörünün milli gelirden aldığı pay 2013 itibariyle %6,4 olup Gini katsayısı 0,365’dir (TÜİK, 2015). Gelir eşitsizliğinin Gini katsayılarına göre kırsalda, kentlere göre daha az olduğu dikkat çekmektedir. Ancak kırsalda kişi başı gelir seviyesinin daha düşük olduğu ve yoksulluğun daha yaygın olduğu gerçeğini gözden kaçırmamak gerekmektedir.

Yoksulluktan en fazla etkilenen kesimlerin başında kadınlar ve çocuklar gelmektedir. İşsizlik, yoksunluk, ayrımcılık, sosyal dışlanma gibi olgularla da hem iç içe hem de etkileşim içinde olan yoksulluk olgusu, kişilerin yaşayabilecekleri minimum yaşam standartlarına sahip olamaması ve temel gereksinimlerini karşılayamaması şeklinde tanımlanabilmektedir. Sürdürülebilir kırsal kalkınmada, yoksullukla mücadele politikaları ve bu politikaların başarılı bir şekilde uygulanabilmesi önemlidir. Geniş kitlelerin ve özellikle kadınların sonuçlarından etkilendiği yoksulluk ve kaynaklara erişememe konularında gereken tedbirlerin alınması kalkınmanın sürdürülebilirliği açısından gerekmektedir. Kırsal alanda kadınların toplumsal cinsiyet ayrımcılığına daha fazla maruz kalmaları, toplumsal yaşamdan uzak veya geri planda olmaları gelir dağılımında onların en yoksul kitle olmasını beraberinde getirmektedir. Yoksulluğun ortadan kaldırılması, hükümet ve bireyler düzeyinde güçlü ve sürekli tedbirleri gerektirmekte ve etkin olmak için ulusal çabaların uluslararası çabalarla ikame edilmesi önem taşımaktadır. Çoğunlukla kadınları hedefleyen mikro kredi yoksulluğu azaltma, istihdam yaratma ve kırsal kalkınmayı sağlamada önemli bir

2010 TURKSTAT Income Structure Survey conducted in Turkey shows that the gender-based wage difference according to annual average gross wage is 15,78% in average unfavourably for women. According to 2015 data, daily wage difference between women, who are seasonal agricultural workers, and men is 28,26% and daily wage difference of women who are permanent agricultural workers is 17,34% (TURKSTAT, 2016). Furthermore, women working in rural areas face more labour loss in the distribution of incomes. In Turkey, the share of agriculture sector in national income is 6,4% as of 2013, and Gini coefficient is 0,365 according to 20% percentiles (TURKSTAT, 2015). It is observed that the income inequality is less in rural areas when compared to urban areas according to Gini coefficients. However, it must be remembered that income level per capita is lower and poverty is more common in rural areas.

Women and children are the groups affected by poverty the most. Phenomenon of poverty, which is both interrelated and in interaction with concepts such as unemployment, deprivation, discrimination and social exclusion, can be defined as the lack of minimum living standards and failure to meet basic needs. Policies for fighting poverty and successful implementation of these policies are important in sustainable rural development. Necessary measures must be taken against poverty and failure to access resources, which affect large groups and particularly women with their results, for the sustainability of development. Since women are more exposed to gender discrimination, far from the social life and in the background in rural areas, they are the poorest group in the distribution of income. Eradication of poverty requires powerful and continuous measures at

araç olmaktadır. Mikro kredinin öne çıkarılan faydalarından biri de kadınların sosyal, ekonomik ve politik güçlenmesidir. Mikro kredi programları kırsal kadınların özellikle ekonomik özerkliğini güçlendirip geleneksel olmayan işlerle uğraşmalarına yol açabilir. Artan ekonomik rolleri ekonomik kapasitelerini ispat etmelerini sağlayarak toplumdaki konumlarını yükseltmektedir. Ayrıca haneye ya da topluluğa finansal katkı sağlamak kadınların görüşlerine daha fazla kabul ve değer kazandırır, onlara daha fazla yetki ve saygı sağlar. Kadınların girişimcilikleri çoğu zaman göz ardı edilmekte ve sadece üretim boyutuyla ele alınmaktadır. Mutlaka kadınların pozitif ayrımcılık bakışıyla girişimcilikte teşvik edilmeleri, onlara yönelik örgütlerin daha fazla ve etkin bir biçimde desteklenmesi ön plana alınmalıdır. Kırsal alanda yaşayan nüfusun gelirini artırmak ve işsizliği azaltmak için yöresel potansiyeli bulunan; turizm, el sanatları, hayvancılık, dokumacılık gibi alanlarda girişimciler desteklenmelidir. Mikro kredi ile kadın girişimcileri ekonomik yaşama girmeleri için teşvik etmek ya da var olan kadın girişimcileri güçlendirmek sürdürülebilir kırsal kalkınmada itici bir güç olacaktır.

Kırsal kalkınma ölçeğinde yaşanacak başarı ülkenin ekonomik kalkınmasında doğru müdahale araçlarını seçme, yerel aktörlerin katılımı ve rollerinin iyi belirlenmesiyle anlamlı yol olacaktır.

Türkiye’de çalışan her 3 kadından 1’i tarım sektöründe çalışmasına rağmen kırsal kadın, tarımın sorunlarından biri olan örgütlenme noktasında da geri planda kalmaktadır. Kadın örgütlendiği takdirde, yönetici konumunda olma, Çiftçi Kayıt Sistemi’ne dâhil olarak desteklerden daha fazla yararlanma, kaynaklara daha fazla erişim, pazarlama sürecinde yer alma, özgüvenin artması, dayanışma yoluyla ekonomik birlikteliğin sağlanması, ortak dayanışmada farkındalığın artarak politik mekanizmaları etkileyebilmek ayrıca çağdaş üretim yöntemlerini kullanıp verimliliği artırarak kırsal kalkınmada yerini alacak bir konuma gelecektir. Örgütlenme, sosyal yapı içinde birlikte karar alma ile sorumluluk anlayış ve mekanizmalarının oluşturulması; tüm insan ve fiziki kaynaklarının bir araya getirilmesi ve her türlü birlikte davranma, tutum ve alışkanlıklarının geliştirilmesine olanak sağlayan bir yapılanmadır. Tarımın ve kırsal topluluğun kalkınmasında örgütlenme, birlikteliğin, ortak paydaşlığın, ortak çıkarın ve farkındalığın artırılarak kalkınmanın araçsal faktörünü tamamlayıcılık rolü üstlenmektedir. Türkiye’de kadınların girişimcilik yeteneklerinin artırılması, ekonomide görünen bir aktör olarak yer almaları için örgütlenme çatısının etkin bir şekilde oluşturulması gerekmekte, bu alanda örgütlenme ile ilgili tarımsal yayım çalışmalarına ağırlık verilmelidir.

Eğitim, kadınların kendi ayakları üzerinde durmalarını sağlayan, özgüvenlerini ve saygılarını artıran, yeniliklerin farkına varmalarına neden olan, doğal kaynakları daha iyi kullanarak çevre korumayı sağlayan, rantabl üretim yapabilmeyi öğreten, rasyonel kararlar almayı gerçekleştiren en önemli faktördür. Tarımsal yayım bilindiği üzere çiftçi eğitimidir.

the level of government and individuals and in order for it to be efficient, national efforts must be substituted with international efforts.

Micro-credits that are mostly aimed at women are important instruments to reduce poverty, provide employment and ensure rural development. One of the major benefits of micro-credits is the social, economic and political empowerment of women. Micro-credit programmes may strengthen especially the economic autonomy of women and may result in their dealing with untraditional works. Their increasing economic roles enable them to prove their economic capacities and bring them to a higher position in the society. Besides, financially contributing to a household or a community brings more acceptance and value to the opinions of women and provides them more authority and respect. Women entrepreneurship is usually disregarded and only considered from a production perspective. Priority must be given to encouraging women in entrepreneurship, with a positive discrimination approach, and supporting women organizations further and efficiently. Entrepreneurs should be supported in the areas

such as tourism, handicrafts, livestock production and weaving, which have local potential to increase the income level of rural population and reduce poverty. Encouraging women entrepreneurs to be involved in business world or strengthening existing women entrepreneurs with micro credits would be a driving force in sustainable rural development. Success to be achieved in rural development would be meaningful with the selection of correct intervention tools, involvement of local actors and proper identification of their roles in the economic development of the country.

Although 1 out of every 3 women employed works in the agricultural sector in Turkey, rural women remain in the background in organization, which is one of the problems in agriculture. If women are organized, they will take their position in rural development by being managers, using the supports more by registering to Farmer Registration System, accessing the resources more, participating in the marketing process, increasing their self-confidence, ensuring economic cooperation through solidarity, affecting the political mechanisms by raising awareness on solidarity as well as increasing the productivity using modern production methods. Organization enables common decision-making within the social structure and development of an understanding of responsibility and related mechanisms, gathering all human and physical resources and development of attitudes and habits on acting together. In the development of agriculture and rural community, organization plays a complementary role for the instrumental dimension of development by increasing cooperation, common ground, common interest and awareness. Organization umbrella should be efficiently established to increase entrepreneurship skills of women in Turkey and to make them visible actors in economy and the focus should be on the agricultural extension activities related to organization in this area.

TR
KADIN GİRİŞİMCİLERİ
EKONOMİK YAŞAMA GİRMELERİ
İÇİN TEŞVİK ETMEK YA DA VAR OLAN
KADIN GİRİŞİMCİLERİ GÜÇLENDİRMEK
SÜRDÜRÜLEBİLİR KIRSAL KALKINMADA İTİCİ
BİR GÜÇ OLACAKTIR.

EN
ENCOURAGING WOMEN ENTREPRENEURS
TO ENTER THE BUSINESS WORLD OR
EMPOWERING EXISTING WOMEN
ENTREPRENEURS WILL BE A DRIVING
FORCE IN SUSTAINABLE RURAL
DEVELOPMENT.

Kırsal kadınlara yönelik yayım çalışmaları çoğunlukla ev ekonomisi ve el sanatları becerilerinin geliştirilmesi şeklindedir. Tarımsal üretime yönelik yayım çalışmaları sınırlı pilot projelerle kalmıştır. Kadının tarımsal üretimin merkezinde olması açısından yayım çalışmalarının yeterince hedef kitleye ulaşmadığı söylenebilir. Tarımsal yayım çalışmaları ile kırsal alandaki kadınların motivasyonunun sağlanması, dengeli bir kalkınmanın ilkesel ve kararlı tutumunu da beraberinde getirecektir. Kırsal kalkınma çalışmalarında tüm hedef grupları dikkate alınırken kadınlar da ihmal edilmemelidir. Yayım çalışmaları ile kadınlara yönelik eğitim ve proje çalışmalarına ağırlık verilmeli kadının katılımı için sorumluluk yüklenmelidir. Tarımsal yayım çalışmaları ile kendi kapasitelerinin farkına varan, sorunlarını analiz eden, sorgulayan, kendini geliştiren, cesaretli, kararlı kırsal kadınlar oluşturulmalıdır. Cinsiyet dengeli kalkınma yaklaşımı benimsenerek tarımsal yayım çalışmaları kalkınmaya temel oluşturmalıdır. Sosyal değişimin ortaya çıkmasında sürdürülebilir kırsal kalkınmanın sağlanmasında gerek yayım gerekse örgün eğitimin rolü çok önemlidir. Kırsal kalkınmanın sürdürülebilir olması, kadınların modern tarım teknikleri konusunda eğitilmeleri, ekonomik, ekolojik, sürdürülebilir üretim konusunda bilinçlendirilmeleri ve yeniliğe açık, uygulamalarıyla çevrelerine örnek bireyler olmaları ile ivme kazanmaktadır.

SONUÇ

AB'ye uyum kapsamında kadınlar dezavantajlı gruplar içerisinde yerini almakta ve güçlendirilmesine yönelik önlemlerin artırılması beklenmektedir. Kadın üreticiler üretimin her aşamasında erkekler kadar yer almakta, ancak emekleri görünmez kalmaktadır. Görünmezlik birçok projede de kadını soyutlamakta, kalkınma arayışlarında yer vermemekte, çiftçinin erkek cinsiyeti olarak algılanmasına neden olmaktadır. Cinsiyet dengeli bir kalkınma anlayışı kırsal kalkınmanın da dengeli olmasına neden olacaktır. Kadınların potansiyel birikimleri daha rasyonel kullanılmalıdır. Ekonomik farklılıkların neden olduğu yoksulluğun kadınlığa ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin artması engellenmelidir. Sürdürülebilir kırsal kalkınma için kırsal kadınlara eşit ve adil, ekonomik-sosyal-kültürel fırsatlar sunulmalıdır. Katılımı ve toplum dinamiklerini ön plana alan, cinsiyet dengeli, küçük ve orta ölçekli, tarım dışı ekonomik faaliyetleri de harekete geçirebilecek ve insan kaynaklarını geliştirmeyi amaçlayan, alternatif iş ve gelir imkanları yaratan kırsal kalkınma modelleri uygulamaya geçirilmelidir.

Kırsal kalkınmada özellikle sürdürülebilir bir kalkınma için kadınların önemli bir rolünün olduğu artık kabul edilen bir gerçektir. Ancak bu rollerinin ortaya çıkarılması kadınların birtakım özelliklerinin istenilen düzeye getirilmesi ile mümkün olacaktır. Kadınların potansiyel kapasite ve fırsatlarının ortaya çıkarılarak farkındalıkların artırılması ve verimliliklerinin yükseltilmesi, bilgiye erişim, örgütlenme, sosyal güvence, sağlık

Education is the most important factor enabling women to stand on their own feet, increasing their self-confidence and self-esteem, making them aware of the innovations, ensuring environmental protection with a better use of the natural resources, teaching profitable production and enabling taking rational decisions. As it is known, agricultural extension is farmer training.

Extension activities for rural women are mostly about improving home economics and handicrafts skills. Extension activities for agricultural production have been limited to pilot projects. It can be said that extension activities could not reach the target group sufficiently in terms of placing women in the centre of agricultural production. Motivating rural women with agricultural extension activities would bring along the principal and determined attitude of a balanced development. While taking all target groups into account in the rural development activities, women should not be neglected. Focus should be on the extension works and training and project activities for women and responsibility should be undertaken for women participation. With the agricultural extension activities, rural

women should be empowered to become courageous, determined and aware of their own capacities and to analyse their own problems, question and improve themselves. Gender-balanced

development approach should be adopted and agricultural extension activities should serve as a basis for development.

The roles of both extension and formal education are quite important to create a social change and ensure sustainable rural development. Sustainable rural development gains momentum by training women on modern agricultural techniques, informing them on economic, ecological and sustainable production and making them innovative role models with their practices.

TR

**CİNSİYET DENGELİ
BİR KALKINMA ANLAYIŞI
KIRSAL KALKINMANIN DA
DENGELİ OLMASINA NEDEN
OLACAKTIR. KADINLARIN POTANSİYEL
BİRİKİMLERİ DAHA RASYONEL
KULLANILMALIDIR.**

EN

**GENDER-BALANCED DEVELOPMENT
EFFORTS WILL ENSURE A BALANCED
RURAL DEVELOPMENT. POTENTIAL
EXPERIENCE OF WOMEN SHOULD
BE USED MORE RATIONALLY.**

CONCLUSION

Within the scope of EU harmonization, women are considered among the disadvantaged groups, and measures for their empowerment should be improved. Women producers are in each phase of production as much as men, however, their efforts are invisible. Invisibility also isolates women in many projects, leaves them out of development efforts and causes the perception that farming is a male occupation. Gender-balanced development efforts will ensure a balanced rural development. Potential experience of women should be used more rationally. Increase in women poverty and gender inequality caused by economic differences should be prevented. Rural women should be provided with equal and fair economic-social-cultural opportunities for sustainable development. Gender-balanced, small and medium scale rural development models focusing on participation and social dynamics, aiming to improve human resources and creating alternative employment and income opportunities, which can also mobilize non-agricultural economic activities, should be implemented.

The important role of women in rural development, especially for a sustainable development, is already a recognized reality. However, uncovering these roles will be possible by bringing certain features of

hizmetlerine erişim, eğitim düzeyinin artırılması, ekonomik olarak erkeklere bağımlı olma durumundan çıkarma gibi özelliklerin geliştirilmesi ile sürdürülebilir kalkınmada kadının rolü etkin bir şekilde ortaya konacaktır.

Cinsiyet dengeli kırsal kalkınma yaklaşımları, katılımcılığı sağlanması, proje üretmeleri konusunda tarımsal yayım çalışmaları ile bilgilendirme ve motive etme, sorumluluk duygusu yaratma, programların içinde oldukları duygusunu kazandırarak sahiplenmelerini sağlama, ekonomik yönden güçlenmeleri noktasında teşvik ve destekler kadınların kırsal kalkınma programlarında yer almalarında önemli etki yaratacaktır. Kadınların sorunları, eğilimleri, ihtiyaç duydukları konular göz önünde tutulmalıdır. Kırsal kalkınma; ancak kırsal toplumdaki tüm paydaşların harekete geçirilmesi, kırsaldaki sorunların tarım politikaları kapsamında çözülmesi, güçlü, sivil ve demokratik toplumun yaratılması, yoksulluk ve eşitsizlik sorununun giderilmesi, hukuksal sistemin, kurumsal yapının gelişmesi, yasa ve yönetmeliklerin uygulanması ile desteklendiğinde anlam kazanacaktır.

Kadınların nicelik ve nitelik özellikleri küresel olarak gelişmişlik farklılıklarını azaltacaktır. Kalkınmanın sürdürülebilirliğinde en temel faktör insana yatırımdır. İnsana yatırım ise, eğitimle bu faktörü güçlendirmektir. Kırsal alandaki kadınların ekonomik durumlarında, girişimciliklerinde, eğitim ve kültür düzeylerinde ve gıda güvenliğinde artış sağlanması, kadınların gelir düzeylerinin yükseltilmesi, eğitim ve yayım hizmetlerinin güçlendirilmesi ile sürdürülebilir kırsal kalkınma sağlanacaktır.

women up to a desired level. The role of women in sustainable development will be efficiently demonstrated by raising their awareness and efficiency by uncovering their potential capacities and opportunities; improving their access to information, organizational skills, access to social security and health services; increasing their educational levels and ensuring their economic independence from men.

Gender-balanced rural development approaches, ensuring participation, informing and motivating with agricultural extension activities to create projects, creating sense of responsibility, ensuring ownership of the programmes by making them feel involved and providing incentives and supports for their economic empowerment will create an important impact on including women in rural development programmes. Problems, tendencies and needs of women should be taken into account. Rural development will be meaningful only when it is supported by mobilizing all stakeholders in rural development, solving problems in the rural areas based on agricultural policies, creating a strong, civil and democratic society, eradicating poverty and inequality problem, improving the legal system and institutional structure and implementing laws and regulations.

Qualitative and quantitative characteristics of women will reduce development gaps globally. The main factor in sustainability of development is the investment on people. Investment on people, on the other hand, is strengthening this factor with education. Sustainable rural development will be ensured by improving the economic conditions, entrepreneurship, educational level and culture of rural women; increasing food safety and income levels of women and strengthening the training and extension services.

KIRSAL KALKINMADA KADININ ROLÜNE YÖNELİK STRATEJİ ÖNERİLERİ

Sürdürülebilir kalkınmada kırsal kadının rolünü ortaya çıkaracak ve güçlendirecek birtakım strateji önerileri şu şekilde özetlenebilir (Kızılaslan, 2015):

- Kırsal kadınların, kırsal alanda tarım dışı istihdam olanakları artırılarak yeni iş alanları yaratılabilir. Bunun için, yatırım alanları belirlenerek kırsal sanayiye yapılacak yatırımlar teşvik edilebilir, alternatif iş alanları (geleneksel ürün üretim ve yapımı, kırsal turizm gibi) oluşturularak pazar bulma konusunda öncülük edilebilir.
- Kırdan göç eden kadın nüfusa ayrıcalıklı olarak meslek edindirme programları geliştirilebilir ve yaygınlaştırılabilir. Ayrıca geleneksel tutumları kırmalarına hizmet edecek alternatifler yaratmalarını sağlamak için sosyal içerikli eğitim programları hem erkek hem de kadınlara yönelik olarak düzenlenebilir.
- Kırsalda kadın üreticilerin örgütlenmelerine öncelik verilerek başta kooperatif girişimciliği olmak üzere yerel yatırım modelleri geliştirilebilir. Kendi örgütleri aracılığı ile pazara girmeleri sağlanabilir. Ürünlerini değerlendirebilecekleri ürün borsaları, geleneksel ürün pazarları oluşturulabilir.
- Kırsaldaki kadınlara yönelik olarak hazırlanan ve yalnızca kadınların yararlanabileceği işletme ve gelir durumlarına göre ödeyebilecekleri sosyal güvenlik uygulamasına gidilebilir. Tarımsal üretimdeki görünmez güçleri açığa çıkartılarak çalışma süreleri ve koşulları dikkate alınarak süre ve prim ödeme zamanlaması yapılabilir.

STRATEGY SUGGESTIONS FOR THE ROLE OF WOMEN IN RURAL DEVELOPMENT

Certain strategy suggestions that will uncover and strengthen the role of women in sustainable development could be summarized as follows (Kızılaslan, 2015):

- New working fields could be created by increasing non-agricultural employment opportunities in rural areas for rural women. Therefore, investments on rural industry could be encouraged by identifying investment areas and guidance can be provided on finding a market by creating alternative working areas (production of traditional goods, rural tourism, etc.).
- Vocational programmes could be organized and disseminated particularly for women migrating from rural areas. Besides, social training programmes for both women and men can be provided to create alternatives that will serve to change the traditional attitudes.
- Local investment models, and especially cooperative entrepreneurship, could be developed by prioritizing organization of women producers in rural areas. They can enter the market through their own organizations. Product exchange platforms and traditional product markets where they can sell their products could be established.
- Facilities to be used only by women could be established in rural areas and a social security system, where women can pay depending on their income levels, could be introduced. Premium payments could be arranged considering their invisible efforts in agricultural production and taking into account their working times and conditions.

- Arazi mülkiyetliği konusunda kırsal kadınların dezavantajlı konumu bilgilendirme çalışmaları ve yasal düzenlemelerle aşılabılır. Özellikle yasal düzenlemeler ve politika düzeyinde kararlar (miras hukuku, toprak reformu vb.) yapısal dönüşüm sağlayabilir.
- Kadınların sağlık hizmetlerine ulaşımında yoğun bilgi kanalları ve gezici sağlık hizmetleri sunulabilir.
- Kırsal kadınlardan mevsimlik ve gezici kadın işçilerin çalışma koşullarının düzeltilmesi, çalışma sürelerinin düzenlenmesi, yeterli ve dengeli beslenmelerinin sağlanması, eğitim olanaklarının artırılması ve bunun zorunlu hale getirilmesi, sağlık kontrollerinin yapılması ve çevresel hijyen koşullarının iyileştirilmesi, yasal haklarının öğretilmesi için ilgili tüm kişi, kurum ve kuruluşlarla ortak çalışmalar yapılabilir.
- Kırsal kalkınma politikaları kadın ulusal öncelikte öne çıkarılarak geliştirilebilir.
- Kırsal kadınların yoksulluk boyutlarıyla ilgili bölgesel analitik düzeyde çalışmalar yapılabilir.
- Kırsal kadınlara yönelik kalkınma çalışmalarına başlanmadan önce bilgilendirici, ikna edici yayım çalışmaları yapılabilir. Bu yayım çalışmaları programın ya da projenin sahiplenilmesi, katılımcılığın artması ve bilincin yaratılmasına neden olabilir. Yayımın stratejisi de çalışmaların başlamadan bireylerin bilgi ve bilincendirilmesinin yapılmasına dayanır.
- Kadınların kırsal kalkınma projelerinin planlanmasından uygulamasına kadar her aşamada ve her düzeyde katılmalarının sağlanarak, hakları ve fırsatları geliştirilebilir.
- Kırsal kadınlara yönelik hazırlanan projeler ön plana çıkartılarak etkinlik analizleri ile izlenebilir ve sürdürülebilir projeler haline getirilebilir.
- Türkiye’de sürdürülebilir kırsal kalkınma yolunda mikro kredi projeleri yerel düzeyde uygulanmaya başlamıştır. Bu projeler kadın yoksulluğunun azaltılması konusunda tek çözüm değildir. Ancak kırsal alanda kadının güçlendirilmesine önemli katkı sağlayacak bir araçtır. Mikro kredi uygulamasının kadınlara duyurulması, bilgilendirme çalışmalarının daha yoğun bir şekilde kırsal alandaki kadınlara yönelik yapılması sağlanarak, öncelikleri dikkate alınabilir.

TR

**KADINLARIN KIRSAL
KALKINMA PROJELERİNİN
PLANLANMASINDAN
UYGULAMASINA KADAR HER
AŞAMADA VE HER DÜZEYDE
KATILIMLARININ SAĞLANARAK, HAKLARI
VE FIRSATLARI GELİŞTİRİLEBİLİR.**

EN

**ENSURING PARTICIPATION OF WOMEN AT
EACH LEVEL AND IN EACH PHASE FROM THE
PLANNING OF RURAL DEVELOPMENT
PROJECTS TO THE IMPLEMENTATION
COULD IMPROVE THEIR RIGHTS
AND OPPORTUNITIES.**

- Disadvantageous position of rural women in land ownership could be resolved through information activities and legal arrangements. Especially legal arrangements and political decisions (inheritance law, land reforms etc.) could provide a structural transformation.
- Information channels and mobile health services could be provided for women to access health services.
- Joint activities could be carried out with all relevant persons, institutions and organizations for seasonal and mobile women workers in order to improve their working conditions, arrange working hours, ensure adequate and balanced nutrition, increase educational opportunities and make them compulsory, provide medical examination, improve environmental hygiene conditions and inform about their legal rights.
- Rural development policies could be improved by prioritizing women at national level.
  - Regional analytic studies related to poverty dimensions of rural women could be conducted.
  - Informative and persuasive extension activities could be carried out before initiating development works for rural women. These extension activities may contribute to the ownership of the programme or the project, increasing participation and raising awareness. Extension strategy is based on informing and raising awareness of individuals before initiating activities.
- Ensuring participation of women at each level and in each phase from the planning of rural development projects to the implementation could improve their rights and opportunities.
- Projects developed for rural women could be brought forward, monitored and turned into sustainable projects with efficiency analyses.
- Micro-credit projects started to be implemented locally to achieve sustainable rural development in Turkey. These projects are not the only solution to reduce poverty of women. However, they are important tools that will contribute to empowering women in rural areas. Priorities of women could be considered by informing them on micro-credit practices and carrying out dissemination activities focusing on rural women.

Kaynakça

- GTHB, 2015. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı. Kırsal Alanda Kadının Güçlendirilmesi Ulusal Eylem Planı. (www.tarim.gov.tr/EYYDB/Belgeler/Egitim/ulusal_eylem_kirsal.pdf)
- Kızılaslan, N., 2015. “Türkiye’de Sürdürülebilir Kırsal Kalkınmada Kadının Rolü”, Türktarım, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Dergisi, 222, 30-34, Mart-Nisan (2015)
- TÜİK, 2015. (<http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>)
- TÜİK, 2016. (http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059)
- TÜİK, 2016. (<http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>)
- WorldBank, 2010. Female Labor Force Participation in Turkey: Trends, Determinants and Policy Framework, The World Bank Report No. 48508-TR

References

- MFAL, 2015. Ministry of Food, Agriculture and Livestock. Kırsal Alanda Kadının Güçlendirilmesi Ulusal Eylem Planı. (www.tarim.gov.tr/EYYDB/Belgeler/Egitim/ulusal_eylem_kirsal.pdf)
- Kızılaslan N., 2015. “Türkiye’de Sürdürülebilir Kırsal Kalkınmada Kadının Rolü”, Türktarım, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Dergisi, 222, 30-34, Mart-Nisan (2015)
- TurkStat 2015. (<http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>)
- TurkStat 2016. (http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059)
- TurkStat 2016. (<http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>)
- WorldBank, 2010. Female Labor Force Participation in Turkey: Trends, Determinants and Policy Framework, The World Bank Report No. 48508-TR

“KADIN ÇİFTÇİ KAZANIRSA, TARIM KAZANIR KIRSAL KALKINIR”

“IF WOMEN FARMERS WIN, AGRICULTURE WINS AND RURAL AREAS DEVELOP”

Nimet KALELİ

Kırsalda Kadın Hizmetleri Koordinatörü
GTHB-Eğitim Yayın ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı

Coordinator of Rural Women Services
MFAL-General Directorate of Training, Extension and Publications

Kırsal alanda sürdürülebilir bir kalkınmanın gerçekleştirilmesinde en önemli yollardan biri kırsalda kadınların güçlendirilmesidir. Ülkemizde kadın iş gücü daha çok tarım sektöründe yoğunlaşmıştır. Yıllar itibarıyla sanayi ve hizmet sektörlerindeki gelişmeler beraberinde erkek işgücünün tarımdan kopmasına ve tarımda kadın işgücünün artmasına yol açmıştır.

Sürdürülebilir tarımsal üretim ve kırsal kalkınmada kadının tarımsal üretimdeki iş gücünü, üretime yaptığı katkıları görmezden gelmek mümkün değildir. Kadınların tarımsal üretim faaliyetine erkeklerden daha fazla katılımları dikkate alındığında, kadınlara tarımsal eğitim hizmetleri verilmesi çok önemli ve kaçınılmazdır. Tarım politikalarımız içinde Bakanlığımızca kadına yönelik eğitimler ve faaliyetler, kadın emeğinin artık göz ardı edilmediğinin göstergesidir.

Tüm çalışmalarımız toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesi, girişimcilik ve istihdamın artırılması esasına dayanmakta olup, 2003 yılından bugüne kadar kırsalda kadına yönelik yaklaşık 171 bin faaliyette 2 milyondan fazla kadın eğitilmiştir.

KIRSALDAKİ FAALİYETLER KADINLARI GÜÇLENDİRİR

Biliyoruz ki kırsal alanda kadına yönelik her faaliyet ve proje az ya da çok kadınların güçlenmesi için önemli katkılar sağlayacaktır.

Tarımsal faaliyetlerde çalışan kadınların daha üretken ve verimli olarak tarıma katılımlarını sağlamak için çeşitli projelerle onları desteklemek gerektiğinin önemli olduğu inancıyla kadın odaklı çalışmalarımız devam etmektedir.

2000 yılından itibaren yürütülen “Kadın Çiftçiler Tarımsal Yayın Projesi”, kırsalda yaşayan kadınları tarımsal konularda ve ekonomik faaliyetlerde eğitmek, tarımsal üretimde kaliteyi artırmak, kalkınmada

One of the most important ways to realize a sustainable development in rural areas is empowering rural women. In our country, women labour force is mostly active in the agriculture sector. Due to developments in the industry and service sectors over the years, male labour force abandoned agriculture and women labour force in agriculture increased.

In the sustainable agricultural production and rural development, it is impossible to overlook women labour force in agriculture and their contributions to production. Considering the higher level of participation of women in agricultural production, it is quite important and inevitable to provide agricultural training services for women. Training and activities for women carried out under the agricultural policies of the Ministry are the indicators that women workforce is no longer ignored.

All activities are based on eliminating gender inequalities and increasing entrepreneurship and employment, and since 2003 over 2 million women were trained in approximately 171 thousand activities carried out for women in rural areas.

ACTIVITIES IN RURAL AREAS EMPOWER WOMEN

We know that every activity and project for rural women will significantly contribute to empowering women.

We continue our female-focused activities with the belief that women engaged in agricultural activities should be supported with various projects to ensure a more productive and efficient participation of in agriculture.

“Women Farmers Agricultural Extension Project” carried out since 2000 has been an important project for women farmers in terms of training rural women on agricultural and economic activities, increasing the quality in agricultural production and improving and strengthening economic and social position of rural women by ensuring more active participation of women in development. This project, where 122.406 women have been trained in the last 12 years,

kadınların daha aktif rol almalarını sağlayarak, kırsaldaki kadının ekonomik ve sosyal konumunu iyileştirmek ve güçlendirmek adına kadın çiftçilerimiz açısından önemli bir proje olmuştur. Son 12 yılda 122.406 kadının eğitim aldığı bu proje kadın çiftçilerin hayatlarında bir farkındalık ve ivme kazandırmış, tarımda başarılı ve girişimci olmak isteyen kadınların artmasını sağlamıştır.

Ayrıca Bakanlığımız dış kaynaklı projeler ile kapasite geliştirme yoluna gitmiştir. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) işbirliği ile yerelde cinsiyete duyarlı yayım hizmetlerinin ve cinsiyete dayalı verilerin geliştirilmesini sağlamak için iki farklı proje yürütmektedir. Bu projeler ile kırsal alanda yaşayan kadınların bilgi, beceri ve özgüvenlerinin artırılması yolu ile tarımsal üretim kapasitelerinin geliştirilmesi ve sosyo-ekonomik güçlenmelerinin sağlanması; tüm bunların sonucunda ailelerin gıda güvenliği ve geçim kaynaklarının iyileştirilmesi, yayım hizmetlerinin cinsiyete duyarlı hale getirilmesi beklenmektedir.

KADINLARI İŞ KURMALARI İÇİN TEŞVİK EDİYORUZ

Kırsaldaki kadınlarımıza sadece eğitim vermiyoruz. Girişimciliği, proje yapmalarını ve iş kurmalarını da teşvik ediyoruz.

Kırsal alanda yaşayan kadınların iş hayatına katılmasına ve emeğinin karşılığını ücret olarak da almasına imkân sağlamak, çok önemli yeteneklere ve niteliklere sahip olan kadın çiftçilerin içlerindeki girişimcilik ruhunu hayata geçirmek oldukça önemlidir. Kırsalda kadınların kendi işlerini kurma yoluyla güçlenmek istemeleri, kırsalda girişimciliği desteklemenin en önemli gerekçesi olarak düşünülmelidir. Bu bağlamda üretici ve girişimci ruha sahip kadınları bilgilendirerek, uygulanabilecek projelerinin hayata geçirilmesinde etkinliklerini artırarak, tarımda kadın girişimciliğini en üst seviyeye çıkarmak adına Bakanlığımız önemli bir adım atmıştır.

Kırsalda kadın girişimciliğinin özendirilmesi, desteklenmesi ve yatırım imkânlarının geliştirilmesi için kırsalda yaşayan girişimci özelliği taşıyan kadınlara İŞKUR/KOSGEB işbirliği ile uygulamalı girişimcilik eğitimleri verilerek bilgi ve beceri geliştirme yoluyla istihdamlarına yönelik katkı sağlamak, iş kurmalarına imkân vermek amacı ile 2015 yılında “Tarımda Kadın Girişimciliğinin Güçlendirilmesi Programı” başlatılmıştır. Program kapsamında eğitim alan kadınlar tarafından girişimcilik fikri ile hazırlanan projeler, öncelikle il düzeyinde sonra Türkiye genelinde değerlendirilerek dereceye giren girişimci kadınlar Bakanlığımız tarafından 2015 yılında başlatılan “Girişimci Kadın

created awareness and momentum in the lives of women farmers, and increased the number of women wanting to be entrepreneurs in agriculture.

Furthermore, the Ministry built capacity with externally funded projects. 2 different projects are carried out to improve gender-sensitive extension services and gender-based data on the local level in cooperation with Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). Through these projects, it is expected to improve agricultural production capacities and ensuring socio-economic empowerment of rural women by enhancing their knowledge, skills and self-confidence and thus, to improve food safety and livelihood of families and to provide more gender-sensitive extension services.

WE ENCOURAGE WOMEN TO START A BUSINESS

We not only provide trainings for rural women, but also encourage entrepreneurship, project implementation and setting up businesses. It is quite important to provide opportunities for rural women to participate in business life and to get paid for their labour, and also to activate the entrepreneurship spirit of women farmers who have very important skills and qualifications. The will of rural women to be empowered by starting their own business should be considered as the most important reason of supporting rural entrepreneurship. In this context, the Ministry took an important step to boost women entrepreneurship in agriculture by informing productive and entrepreneurial women, and by increasing their efficiency in implementing their eligible projects.

In 2015, “Programme on Strengthening Women Entrepreneurship in Agriculture” was initiated with the aim of contributing to the employment of rural entrepreneurial women and provide opportunities to start a business by improving their knowledge and skills through applied entrepreneurship trainings in cooperation with İŞKUR/KOSGEB to encourage and support women entrepreneurship and enhance rural investment opportunities. The entrepreneurial projects developed by women trained under the programme were evaluated at the provincial level and then at the national level, and top ranking women entrepreneurs were awarded in the “Entrepreneur Women Farmers Awards” initiated in 2015 and they were facilitated for setting up an enterprise.

Çiftçiler Ödül Töreni”nde ödüllendirilmiş ve işletme kurmaları sağlanmıştır.

Kırsal alanda kadınlara mesleki beceri kazandıran, bölge kalkınmasına ve istihdama katkı sağlayan “Kadın Çiftçilere Yönelik İl Özel Projeler” Bakanlığımızca 2015 yılı yatırım programı kapsamında değerlendirilerek Kalkınma Bakanlığı kaynakları ile yürütülmüştür. Bu kapsamda;

- İzmir ilinde “Balıkçılıkta Kadın Eli Projesi”
- Hatay ilinde “Hatay İli İçin Sürdürülebilir Bir Kalkınma Modeli: İpekböcekçiliği Yetiştiriciliği ve Buna Bağlı İpek Ürünlerin Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması Projesi”
- Kayseri ilinde “Kadın Çiftçiler Vermikompost (Solucan Gübresi) Üretiyor Projesi” fark yaratan özel projeler olarak hayata geçirilmiştir.

KADININ ÖRGÜTLENMESİ

Kadının kırsal alanda örgütlenmesini artıracak ve teşvik edecek uygulamaların, eğitimlerin istihdamın artırılması için gerekli olduğunu farkındayız.

Bakanlığımız kırsalda kadınların kooperatifleşerek örgütlenmelerini, üretimlerine sahip çıkmaları ve dayanışma içine girmelerini sağlamak adına kadınlara pozitif ayrımcılık uygulamıştır. Bugün ülkemizde Bakanlığımız bünyesinde kadınlar tarafından kurulmuş ve ortaklarının çoğunluğu kadınlardan oluşan 54 Tarımsal Kalkınma Kooperatifi bulunmaktadır. Çalışmalar neticesinde 18 kooperatif Bakanlığımızın destek programından yararlandırılarak işletmeye geçmiştir. Kadınların kooperatif kurmalarının desteklenmesi, mevcut kooperatifler içerisinde ortaklıklarının artırılması ve aktif rol almalarının sağlanmasına yönelik çalışmalarımız, kooperatifçiliğe yönelik eğitimlerimiz devam etmektedir.

TARIMSAL YENİLİKLERDEN FAYDALANMA

Kadın çiftçilerin tarımsal yeniliklerden daha hızlı faydalanmasını, yeniliklerin kadın çiftçi odaklı yaygınlaştırılmasını önemsiyoruz.

Tarımın içinde en çok var olan ancak tarımsal yeniliklerden en geç haberdar olan kadın çiftçilere daha verimli bir tarım için bilgi, yöntem sağlamak, kaynakları daha etkin yönetebilmek, kullanabilmek, yeni teknolojileri öğretmek ve uygulamak amacıyla Bakanlığımıza bağlı Araştırma Enstitüsü Müdürlükleri ve İl Müdürlükleri koordinasyonuyla “Kadın Çiftçiler Tarımsal Yeniliklerle Buluşuyor” programı başlatılmıştır. Böylece tarımda kalite ve verimi artırmaya yönelik tarımsal yeniliklerin kadın çiftçiler odak noktası alınarak yaygınlaştırılması ve farkındalık oluşturulması sağlanmıştır.

“Provincial Projects for Women Farmers” providing vocational skills for rural women and contributing to regional development and employment, was initiated by the Ministry under 2015 investment programme and carried out with the Ministry of Development resources. Within this scope;

- “Women Influence on Fisheries Project “ in İzmir province
- “A Sustainable Development Model for Hatay: Project on Silkworm Cultivation, and Development and Dissemination of Related Silk Products” in Hatay province
- “Women Farmers Producing Vermicompost (Worm Fertilizer) Project” in Kayseri province was realized as special projects creating a difference.

ORGANIZATION OF WOMEN

We are aware of the fact that training and practices that will increase and encourage organization of rural women are required to enhance employment.

The Ministry took affirmative action for rural women with the aim of ensuring solidarity, women organization through cooperatives, taking ownership of production. Currently, there are 54 Agricultural Development Cooperatives in Turkey established by women under the Ministry and the majority of the partners are women. As a result of the activities, 18 cooperatives benefited from the Ministry’s support programme and were set up. Our activities to support the establishment of cooperatives by women, to increase their partnership and ensure their active participation in the existing cooperatives as well as training on cooperative system continue.

BENEFITING FROM AGRICULTURAL INNOVATIONS

It is important that women farmers benefit from agricultural innovations and that innovations disseminate through a women farmers.

“Women Farmers Meeting Agricultural Innovations” programme was initiated under the coordination of Research Institute Directorates and Provincial Directorates of the Ministry in order to provide information and methods for a more productive agriculture, ensure efficient management and use of resources, and inform about new technologies, and ensure their implementation by women farmers who are the last ones to learn about innovations. Thus, woman farmer-focused dissemination of agricultural innovations to increase quality and productivity in agriculture and awareness raising were ensured.

İŞBİRLİĞİ

Kadın çiftçilere yönelik STK'lar ve diğer kurumlarla işbirliği içinde çalışıyor, el ele veriyoruz.

Bakanlığımız ile Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) arasında 2011 yılında imzalanan "Dere Tepe Eğitim Kadın Destek Programı" kapsamında kırsal alandaki kadın ve genç kızlara yaşam becerilerini geliştirmeye yönelik; sağlıklı yaşam, sağlıklı gebelik, çocuk bakımı ve beslenmesi, çocuk gelişimi, çocukla iletişim teknikleri, çevre ve haklarımız konularında eğitimler verilmiştir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Türkiye Ziraat Odaları Birliği arasında 2012'de Kadın Çiftçi Eğitimi İşbirliği Protokolü ile 5 ilde başlayan kooperatifçilik, girişimcilik, liderlik, iklim değişikliği, sosyal güvenlik, toplumsal cinsiyet eşitliği ve ihtiyaç duyulan tarımsal konulardaki eğitimler 2015 yılında 81 ile yaygınlaştırılmıştır.

STRATEJİLER GELİŞTİRİLİYOR

Kadın olmadan kırsal kalkınmanın olmayacağı düşüncesiyle kırsalda kadınların sorunlarına çözüm yaklaşımları getiriyoruz, stratejiler geliştiriyoruz.

Kırsalda kadınların sorunlarını çözmeden sürdürülebilir bir kalkınmanın sağlanamayacağı inancıyla, Bakanlığımız tarafından 1'i ulusal 9'u bölgesel düzeyde yapılmış Kırsal Alanda Kadın Çalıştayları sonuçlarından yola çıkarak kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, meslek örgütleri, sivil toplum kuruluşlarının katkıları ile "Kırsal Alanda Kadının Güçlendirilmesi Ulusal Eylem Planı (2012-2016)" hazırlanmış ve kamuoyuyla paylaşılmıştır. Ulusal Eylem Planı 4 stratejik alan, 9 gelişme eksenini, 24 tedbirden oluşmuştur.

Eylem Planı, ulusal ve bölgesel çalıştaylarda belirlenen sorunlara (yoksulluk, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, tarımsal üretim, girişimcilik, örgütlenme, istihdam, pazarlama, doğal kaynakların kullanımı ve korunması konularında) çözüm önerilerinin getirilmesi, kısa, orta ve uzun vadeli hedefler doğrultusunda uygulamaya aktarılması, iş gücüne katılan kadınların yarısının istihdam edildiği tarım sektörüne yeni açılımların sağlanması, kırsal alanda kadının güçlendirilmesi ve kapasitelerinin artırılması açısından önemli olmuştur.

Sonuç olarak sürdürülebilir kalkınmada kırsal kadının rolünü ortaya çıkaracak ve güçlendirecek, hem ülke ekonomisine hem de tarım sektörüne önemli katkıları bulunan kadınların hak ettiği konuma gelmesini sağlayacak olan faaliyetlerimiz bugüne kadar devam ettiği gibi bundan sonra da devam edecektir.

COOPERATION

We cooperate and collaborate with woman-farmer NGOs and other institutions.

Within the scope of "Women Support and Training Programme" signed between the Ministry and the Mother Child Education Foundation (AÇEV) in 2011, rural women and young girls received training on healthy life, healthy pregnancy, child care and nutrition, child development, child communication techniques, environment and rights to improve their life skills.

With the Women Farmer Training Cooperation Protocol signed between the Ministry of Family and Social Policies and the Union of Turkish Chambers of Agriculture in 2012, training in 5 provinces on cooperatives, entrepreneurship, leadership, climate change, social security, gender equality and other agricultural subjects were up-scaled to 81 provinces in 2015.

STRATEGIES DEVELOPED

We prove solutions to the problems of rural women and develop strategies with the belief that rural development is impossible without women.

"National Action Plan on Empowering Rural Women (2012-2016)" was prepared and publicly shared with the contributions of public institutions and organizations, universities, professional organizations and NGOs based on the results of the Rural Women Workshops -1 national and 9 regional- carried out by the Ministry, with the idea that sustainable development cannot be ensured without solving the problems of rural women. The National Action Plan includes 4 strategic areas, 9 development axes and 24 measures.

The Action Plan is significant in terms of providing solutions to the problems identified in the national and regional workshops (in the areas of poverty, education, health, social security, agricultural production, entrepreneurship, organization, employment, marketing, use and conservation of national resources), implementing these solutions through short, medium and long-term targets, providing new initiatives in the agriculture sector where half of the women in labour force are employed, and empowering rural women and enhancing their capacities.

Consequently, our activities, which will uncover and strengthen the role of rural women in sustainable development and ensure that women who have significant contributions to both national economy and agriculture sector reach the position they deserve, will continue as they have until today.

KIRSAL KALKINMA PROGRAMI; IPARD İLE DEZAVANTAJLI GRUPLARA POZİTİF AYRIMCILIK

POSITIVE DISCRIMINATION FOR DISADVANTAGED GROUPS
WITH THE RURAL DEVELOPMENT PROGRAM; IPARD

Sibel ASTARCIÖĞLU BİLGİNER
Uzman-TKDK / Expert-ARDSI

TR Kadınların yoksullaşmalarındaki en önemli faktörlerden birisini, toplumsal cinsiyet temelli eşitsizlikler oluşturmaktadır. Özellikle kırsal kesimde aile reisliği, toprak sahipliği, mülk yönetmeyle, iş kurma ve yürütmedeki toplumsal cinsiyet temelli eşitsizlikler ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, stratejiler geliştirilirken, haklar temelinde ve güçlendirici bir yaklaşım benimsenmelidir.”

KIRSAL ALANDA KADININ GÜÇLENDİRİLMESİ ULUSAL EYLEM PLANI

Kırsal kalkınma; tarım sektörünün sürdürülebilir gelişmesi ile kırsal kesimin refah düzeyinin yükseltilmesine ve ülkemizin kalkınmasına büyük katkılar sağlayan önemli bir yapı taşıdır. Kırsal kalkınma alanında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığımız tarafından çeşitli çalışmalar gerçekleştirilmiş ve farklı destekleme modelleri ile önemli yatırımlar ülke ekonomisine kazandırılmıştır. Bakanlığımız, söz konusu bu çalışmalara paralel olarak Avrupa Birliği ile yürütülen müzakereler kapsamında da önemli çalışmalara imza atmıştır. Bu çalışmalardan başlıca olanı, Avrupa Birliği'nin aday ve potansiyel aday ülkelerin üyelik sürecine destek sağlamak amacıyla oluşturulan Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı'dır (Instrument for Pre-Accession Assistance-IPA). IPA kapsamında, aday ülkeler ve potansiyel aday ülkelere, üyelik yolunda Avrupa

EN One of the most important factors in poverty of women is gender inequality. Particularly in rural areas, gender inequalities arise in family management, land ownership, property management, and starting and operating businesses. Therefore, a rights-based and empowering approach should be adopted in strategy development.”

NATIONAL ACTION PLAN ON EMPOWERING RURAL WOMEN

Rural development is an important building block that contributes to our national development and to increasing the welfare level of rural people through sustainable development of the agricultural sector. The Ministry of Food, Agriculture and Livestock has undertaken various activities in the field of rural development and important investments were introduced to the national economy through different support models. Parallel to these activities, our Ministry took important actions within the scope of the negotiations with the

European Union. A prominent action among these is the

Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA) established to support membership process of candidate and potential candidate countries to the European Union.

Within the scope of IPA, candidate and potential candidate countries are provided with financial support in harmonization with

Birliği standartlarına, politikalarına ve müktesebatına uyum çalışmaları konusunda mali destek sağlanmaktadır. 1085/2006 sayılı IPA Tüzüğü ile AB tarafından aday ülkeler ve potansiyel aday ülkelere yönelik olarak IPA kapsamında yardım sağlanması öngörülen beş ana bileşen belirlenmiştir: Geçiş Dönemi Desteği ve Kurumsal Kapasite Geliştirilmesi, Bölgesel ve Sınır Ötesi İşbirliği, Bölgesel Kalkınma, İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi ve Kırsal Kalkınma (IPARD). Tarım sektörünün ve kırsal alanların sürdürülebilir adaptasyonuna katkıda bulunmayı amaçlayan IPA'nın beşinci bileşeni; Kırsal Kalkınma, Avrupa Birliği'nin Ortak Tarım Politikası, Kırsal Kalkınma Politikası ve ilgili politikalarının uygulanması için uyum hazırlıklarını ve politika geliştirilmesini desteklemektedir. Kırsal Kalkınma Programı (IPARD); Yönetim Otoritesi olarak görevlendirilen Bakanlığımız tarafından hazırlanmış ve Avrupa Komisyonu tarafından 25 Şubat 2008 tarihinde kabul edilmiştir. IPARD Programını uygulayan Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) ise 18 Mayıs 2007 tarih ve 5648 sayılı Kanunla kurulmuş ve 2011 yılında Avrupa Komisyonu'ndan gerekli yetki devrini almıştır.

IPARD PROGRAMININ KAPSAMI

TKDK; küçük ve orta ölçekli işletmelere, hem ekonomik verimliliklerini sağlamak, hem de uzun dönemde sürdürülebilirliklerinin ve varlıklarının devamlılığını garantiye almak amacıyla üretim tekniklerini ve işlemlerini iyileştirmeleri için destek sağlamakta ve aynı zamanda tarımsal işletmelerin, kalite ve kalite yönetimi, hijyen ve gıda güvenliği, hayvan refahı, çevre koruma ile iş güvenliği konularında topluluk standartlarına ulaştırılmasını hedeflemektedir. TKDK, ayrıca, Türkiye'de geçimlik ve yarı geçimlik işletmelerin yaygınlığı göz önüne alındığında, ekonomik sürdürülebilirlik eşişinin hemen altında bulunan sınırlı sayıdaki yarı-geçimlik tarımsal işletmelere destek vermek suretiyle bu işletmelerin gelişmesini sağlamaktadır. TKDK, IPARD Programı kapsamında et ve süt besiciliği, et ve et ürünleri, süt ve süt ürünleri, su ürünleri, meyve ve sebze işleme ve pazarlama, çiftlik faaliyetlerini geliştirme, arıcılık, süs bitkisi yetiştiriciliği, tıbbi ve aromatik bitkiler, yerel ürünler, kırsal turizm ve kültür balıkçılığı gibi çok geniş bir yelpazede yatırımcıları desteklemektedir. Projelerin değerlendirilmesinde, yatırımların ekonomik olarak sürdürülebilir olması ve özgün nitelikler taşıması birinci derecede önem taşımaktadır. Gelir ve istihdam imkânlarını arttırması ve çeşitlendirmesi, insan kaynaklarını ve örgütlenme düzeyini geliştirmesi, fiziki ve sosyal altyapı hizmetlerini yaygınlaştırması ve doğal, kültürel ve çevre kriterleri temelinde kırsal toplumun refahını arttıracak hedefler koyması gözetilen etkenlerdendir.

TKDK'NİN TÜRKİYE KIRSALINA KAZANDIRDIKLARI

TKDK, 2011 yılından bu yana IPARD-I kapsamında 15 ayrı çağrı ilanına çıkmıştır. Yatırımcıların geliştirdikleri projeler, çağrı dönemlerinde ilan edilen sürelerde kabul edilmektedir. Dört yıllık süreçte ülke ekonomisine yaklaşık 7 milyar liralık yatırım kazandırmıştır. 10.766 yatırıma toplam 3,4 milyar lira hibe ödenecektir. 10.000'e yakın yatırımcıya söz konusu hibe tutarının yaklaşık 2,2 milyar lirası ödenmiştir. Bu yatırımlar kapsamında 50 binin üzerinde istihdam sağlanmıştır.

the European Union standards, policies and acquis in the membership process. Five main components under which supports are foreseen to be provided for the candidate and potential candidate countries by the EU within the scope of IPA in accordance with IPA Regulation no 1085/2006 were determined: Transition Assistance and Institution Building, Regional and Cross-Border Cooperation, Regional Development, Human Resources Development and Regional Development (IPARD).

Component V of IPA, Rural Development, aiming to contribute to sustainable adaptation of agricultural sector and rural areas supports the harmonization preparations for policy development and the implementation of the European Union's Common Agricultural Policy, Rural Development Policy and relevant policies. Rural Development Programme (IPARD) was prepared by the Ministry assigned as the Managing Authority and approved by the European Commission on 25 February 2008. Agriculture and Rural Development Support Institution (ARDSI) implementing the IPARD Programme was founded under the Law no 5648 and dated 18 May 2007 and obtained the conferral of management required by the European Commission in 2011.

SCOPE OF THE IPARD PROGRAMME

ARDSI provides supports for the small and medium scaled enterprises to improve their production techniques and processes with the aim of both ensuring their economic efficiency and guaranteeing their sustainability and existence in the long term, and also, aims to upgrading the agricultural holdings to the community standards in quality and quality management, hygiene and food safety, animal welfare, environmental protection and occupational safety. Considering the prevalence of subsistence and semi-subsistence enterprises in Turkey, ARDSI ensures the development of these limited semi-subsistence agricultural holdings slightly under the economic sustainability threshold by supporting them.

ARDSI supports investors in a wide range of areas such as meat and dairy farming, meat and meat products, milk and milk products, fisheries, processing and marketing of fruits and vegetables, development of on-farm activities, beekeeping, ornamental plants production, medicinal and aromatic plants, local products, rural tourism and aquaculture within the scope of IPARD Programme. In the evaluation of projects, economic sustainability and unique features of the investments are of primary importance. Factors observed include increasing and diversifying income and employment opportunities, improving human resources and organization level, disseminating physical and social infrastructure services and setting targets that will increase the welfare of rural community based on natural, cultural and environmental criteria.

ACCOMPLISHMENTS OF ARDSI IN RURAL AREAS OF TURKEY

ARDSI has launched 15 calls for applications under IPARD-I since 2011. Projects developed by the investors are received within the periods announced in the call for applications. ARDSI introduced investments of approximately 7 billion TL to the national economy

TR
TKDK, 2011
YILINDAN BU YANA
IPARD-I KAPSAMINDA 15
AYRI ÇAĞRI İLANINA
ÇIKMIŞTIR.
EN
ARDSI HAS LAUNCHED 15
CALLS FOR APPLICATIONS
UNDER IPARD-I SINCE
2011.

Desteklenen yatırımlar kapsamında 5.354 traktör alımı, 339.374 adet kovan alımı yapılmış, makine-ekipman alımlarında sağlanan gümrük vergisi ve KDV muafiyeti ile yatırımcılar, hibeler dışında bugüne kadar toplam 1,2 milyon TL vergi muafiyeti ile desteklenmiştir. Destek alan 15 firma, 24 farklı ülkeye yıllık 77 milyon TL'lik ihracat gerçekleştirmektedir.

KIRSAL KALKINMA YATIRIMLARINDA POZİTİF AYRIMCILIK

IPARD Programı'nın hedefleri uzun vadede kırsalda dezavantajlı grupların; kadınların ve gençlerin güçlenmesine vesile olacak stratejik adımlar içermektedir. Program hazırlanırken kırsal kalkınmanın sağlanmasında kadınların ve gençlerin toplumdaki konumlarının iyileştirilmesi ve finans kaynaklarına erişimin kolaylaştırılması ihtiyacı da gözlemlenmiştir.

Kadınların ekonomik yaşama katılması, kadın istihdamının artırılması için program kapsamında kadınlara pozitif ayrımcılık ilkesi uygulanmaktadır. Program başvurularında aranan kriterler ile doğrudan ya da dolaylı olarak kadınların pazar erişimlerinin kolaylaştırılması, mesleki kapasitelerinin artırılması, kadınlar tarafından üretilen ürünlerin daha fazla tüketici ile buluşmasına katkı sağlanmaktadır. IPARD-I Programı kapsamında desteklenen yatırımlara %50 - %65 arasında hibe sağlanmıştır. Pozitif ayrımcılık ilkesi ile birleştiğinde, işgücüne katılımı çeşitli nedenlerle kısıtlı olan kadınlar için söz konusu hibe ciddi oranda teşvik edicidir. Programa başvuran kişilerin kadın olması, işletmede çalışanların en az %50 - bazı sektörlerde ise en az %75'inin- kadın olması ya da yatırımın bir kadın girişimci tarafından uygulanması durumlarında ise seçim aşamasında söz konusu başvurulara/yatırımlara öncelik verilmiştir.

TKDK, 42 ilde uygulanmakta olan IPARD-I Programı kapsamında, 2011 yılından bu yana 1020 kadın yatırımcıyla sözleşme imzalamıştır. Bu yatırımlar kapsamında kadın yatırımcılara 100 milyon TL hibe ödenmiştir. IPARD Programı kapsamında, kadın yatırımcıların yüksek olduğu iller; Türkiye'de kadın istihdamının görece yüksek olduğu Karadeniz illerinden Ordu (75 kadın), Amasya (56 kadın), Samsun (55 kadın) ve Çorum'dur (54 kadın). Program kapsamındaki 1020 kadın faydalanıcı kanatlı eti yetiştiriciliğinden el sanatlarına, arıcılıktan kırsal turizme çeşitli sektörlerde yatırım yapmıştır.

Yeni destek alanları ve daha yüksek hibe oranları sağlayan IPARD-II Programı'nda da "Tarımsal İşletmelerin Fiziki Varlıklarına Yönelik Yatırımlar" tedbiri kapsamında et üretimi, süt üretimi, kanatlı eti ve yumurta tavukçuluğu sektörlerinde ve 'Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve İş Geliştirme' tedbiri kapsamında bitkisel üretim, arıcılık, zanaatkarlık, kırsal turizm, kültür balıkçılığı, makine parkları ve yenilenebilir enerji sektörlerinde yatırım yapacak kadın girişimcilere sıralama kriterlerinde öncelik tanınmaya devam edilmektedir.

within four years. 3,4 billion TL grant will be paid to 10.766 investments in total. Approximately 2.2 billion TL out of the aforementioned grant amount was paid to almost 10.000 investors. Over 50 thousand employment opportunities were provided within the scope of these investments.

Under the supported investments, 5.354 tractors and 339.374 hives were purchased, and investors were provided with exemption from the customs duty and VAT for the purchase of machinery-equipment, and in this sense, they have been supported with a tax exemption of 1.2 million TL apart from the grants so far. 15 supported companies export to 24 different countries annually in the amount of 77 million TL.

POSITIVE DISCRIMINATION IN RURAL DEVELOPMENT INVESTMENTS

IPARD Programme's objectives are comprised of strategic steps that will lead to empowerment of disadvantaged groups, women and youth in rural areas in the long term. In drafting the Programme, the needs for ensuring rural development through improving positions of women and young people in the community, and facilitating access to financial resources were taken into account.

Positive discrimination approach for women is implemented in the programme to include women in the economic life and to increase employment of women. Through criteria for Programme applications, direct or indirect contribution is provided to facilitate access of women to the market, to increase their professional capacities and to introduce the production of women to more consumers. 50% to 65% grants have been provided for the investments realized within the scope of IPARD-I. When it is combined with the positive discrimination principle, the aforementioned grant amount is highly encouraging for women, whose participation in labour force is limited for various reasons. In case the applicant is a woman, minimum 50% - in some sectors minimum 75% - of the staff in the enterprise are women or the investment is made by a woman entrepreneur, these applications/ investments have been given priority at project selection phase.

Within the scope of IPARD-I Programme implemented in 42 provinces, ARDSI has signed contracts with 1020 women since 2011. Women investors have been paid 100 million TL grant under these investments. Within the scope of the IPARD Programme, the provinces with the highest number of women investors are; Ordu (75 women), Amasya (56 women), Samsun (55 women) and Çorum (54 women) which are among the Black Sea provinces with relatively higher women employment in Turkey. 1020 women recipients within the scope of the programme invested in various sectors from poultry meat production to handicrafts and from beekeeping to rural tourism.

IPARD Programı kapsamında desteklenen kadınların yatırımları incelendiğinde; tarım ve girişimcilikte, cinsiyetler arasındaki üretkenlik farkının kökünde yatan, arazi ve benzeri girdilere ve mülk edinmeye erişimdeki büyük ve önemli eşitsizliklerin yansıması gözlenmektedir. Programdan destek alan kadınların yatırımları, yatırım hacmi daha düşük olan arıcılık, yerel ürünler, el sanatları ve kırsal turizm sektörlerinde yoğunlaşmaktadır. Örneğin Ordu ilinde IPARD Programı'ndan destek alarak yatırım gerçekleştiren 75 kadın faydalanıcının 60'ı arıcılık, tıbbi aromatik bitki yetiştiriciliği ve süs bitkisi yetiştiriciliği sektörlerine yatırım yapmıştır. Genele bakıldığında da benzer bir durum söz konusudur: Kadın faydalanıcıların yaklaşık %25'i et ve süt üretimi yatırımı, %5'i işleme ve pazarlama yatırımları, yaklaşık %70'i ise kırsal ekonomik faaliyetler kapsamında arıcılık, seracılık, tıbbi ve aromatik bitki yetiştiriciliği, yerel ürünler ve el sanatları ile kırsal turizm ve kültür balıkçılığı yatırımları kapsamında destek almıştır. IPARD-I Programı'ndan hibe alan kadınların tüm yatırımcılar içindeki oranı %9 iken yerel ürünler ve el sanatları için bu oran %15'e, kırsal turizm için %13,2'ye, süt üretiminde ise %12,5'e yükselmektedir.

Tüm bu rakamların en önemli yansıması; hayata geçen projelerin ekonomik, çevresel, teknolojik ve sosyo-kültürel boyuttaki olumlu etkileridir. Her ne kadar kadınlar için söz konusu rakamlar iyileştirilebilir olsa da ortaya çıkan tablo; kırsaldaki kadın nüfusun teşvik edici unsurlarla buluşturulmasının pozitif sonuçlarına iyi bir örnek teşkil etmektedir. Programın yerelde kadınlara doğrudan ve dolaylı istihdam, öz kaynakların harekete geçirilmesi, ters göç, model oluşturma, rekabet gücünün artırılması, yerel girişimciliğinin canlanması gibi pek çok konuda kadınlar için olumlu sonuçları olmuştur.

Kadınlara pozitif ayrımcılık yaparak kırsal alanlara uzun vadeli kazanımlar sağlayan TKDK, 2016 yılında da en az 1,2 milyar TL hibe ödemesi yapmayı planlamakta ve kadınların hibe desteklerinden daha çok faydalanması için çeşitli tanıtım faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Kırsal kalkınmanın sağlanması amacıyla ve bunun kadınların katılımı olmadan gerçekleştirilemeyeceğinin bilinciyle, TKDK, kırsal alanlara yeni yatırımlar kazandırmak için çalışmalarını sürdürmektedir.

Kaynaklar / References

IPARD Programı / IPARD Programme

www.tkd.gov.tr

Kırsal Alanda Kadının Güçlendirilmesi Ulusal Eylem Planı (http://www.tarim.gov.tr/EYYDB/Belgeler/Duyurular/Ulusal_Eylem_Planı.pdf)/5.2.2015

In IPARD-II Programme providing new support areas and higher aid intensity, women entrepreneurs who will invest in meat production, milk production, poultry meat and poultry for egg production sectors under the 'Investments in Physical Assets of Agricultural Holdings' measure and plant production, beekeeping, crafts, rural tourism, aquaculture, machinery parks and renewable energy sectors under the 'Farm Diversification and Business Development' measure are still given priority in the ranking criteria.

Considering the investments of women supported within the scope of IPARD Programme, large and significant inequalities are observed which underlie the difference in productivity between the genders in terms of agriculture and entrepreneurship, access to land and similar inputs and property ownership. The investments of women supported by the Programme are focused on beekeeping, local products, handicrafts and rural tourism sectors, investment volumes of which are lower. For instance, 60 out of 75 women recipients investing with the support from IPARD Programme in Ordu province invested in beekeeping, medicinal and aromatic plants production and ornamental plant production sectors. The situation is similar in general: 25% of women recipients received support for meat and milk production investments, 5% for processing and marketing investments, and approximately 70% for beekeeping, greenhouse production, medicinal and aromatic plants production, local products, handicrafts as well as rural tourism and aquaculture investments within the scope of rural economic activities. While the rate of women receiving grant from IPARD-I Programme is 9% among all investors, this rate goes up to 15% for local products and handicrafts, %13.2 for rural tourism and 12.5% for milk production.

The most important reflection of all these figures are the positive effects of economic, environmental, technological and socio-cultural dimensions of the projects being put into practice. Although these figures can be improved for women, the current picture is a good example of the positive results of introducing encouraging factors to rural women. Programme yielded positive results for women in many areas such as provision of direct and indirect employment for local women, mobilization of the equity capital, reverse immigration, model setting, increasing competitiveness and revival of local entrepreneurship. ARDSI, which provides long-term gains for the rural areas by practising affirmative action for women, is planning to pay a grant of minimum 1.2 billion TL in 2016 and carries out various promotional activities to ensure that women benefit more from the grant supports. With the aim of ensuring rural development and taking into account that this cannot be realized without women participation, ARDSI continues its activities to bring new investments to the rural areas.

KAGİDER BAŞKANI SANEM OKTAR: “KIRSAL KESİMDE KADINLAR BAŞARILI”

KAGİDER PRESİDENT SANEM OKTAR:
“WOMEN ARE SUCCESSFUL IN RURAL AREAS”

“KIRSAL ALANDAKİ KADIN GİRİŞİMCİLERİN ÖNÜNDEKİ TEMEL ENGELLER
ÜRÜNLERİNİ SATABİLECEKLERİ AĞLARA ULAŞAMAMALARI VE FİNANSMANA
ERİŞİM KONUSUNDA SORUN YAŞAMALARI...”

“THE MAIN OBSTACLES BEFORE WOMEN ENTREPRENEURS IN RURAL AREAS
ARE THE FAILURE TO ACCESS THE NETWORKS WHERE THEY CAN SELL THEIR
PRODUCTS AND THE PROBLEMS IN ACCESS TO FINANCING...”

Selin Akgün

Kadının özgürce ürettiği bir dünya yaratma hedefiyle kadın girişimciliği geliştirmeyi, kadının ekonomik ve sosyal yaşamdaki konumunu güçlendirerek tüm karar alma süreçlerinde aktif bir biçimde rol almasını ilke edinen KAGİDER, bu amaç doğrultusunda pek çok projeye imza atıyor. ‘Kadın Girişimci Buluşmaları’ altında Anadolu’nun birçok kentini ziyaret ederek eğitimler veriliyor. Düzenlenen toplantılarda rol model olarak öne çıkan girişimci kadınlarla, iş kurmak isteyen kadınlar bir araya geliyor. Türkiye’nin Kadın Girişimci Yarışması ile faaliyet gösterdikleri alanlarda rol model olarak öne çıkan kadınları kamuoyuna tanıtarak, kadın girişimciliği özendirdiklerini söyleyen KAGİDER Başkanı Sanem Oktar, ‘Soma Önce Kadın Girişimci Üretim ve Pazarlama Kooperatifi’nde Somalı Kadınların kendi ayakları üzerinde durabilecekleri sürdürülebilir bir iş modeli yarattıklarını, ‘İşimi Kuruyorum’ eğitimleri ile ise girişimci aday kadınları güçlendiklerini vurguluyor. Bu noktadan yola çıkarak Sanem Oktar ile Türkiye’nin dört bir yanındaki kadın girişimcileri özellikle de kırsal kesimdeki kadın girişimcileri desteklemek adına ne gibi projelere odaklandıkları hakkında konuştuk.

Adopting the principle of improving women entrepreneurship and active participation of women in all decision-making processes by strengthening the position of women in economic and social life to create a world where women produce freely, KAGİDER (Women Leaders of Future) realizes many projects towards this aim. Many provinces of Anatolia are visited and trainings are provided within the scope of ‘Women Entrepreneur Meetings’. In these meetings, women entrepreneurs who stand out as role models come together with the women who want to start a businesses. Sanem Oktar, head of KAGİDER, states that they encourage women entrepreneurship by introducing women who are prominent as role models in their field of activity with the Woman Entrepreneur of Turkey Competition and emphasizes that they created a sustainable business model in ‘Soma First Women Entrepreneurs Production and Marketing Cooperative’ where women from Soma can stand on their own feet and that they empowered candidate women entrepreneurs through trainings titled ‘I am Starting My Own Business’. From this perspective, we talked to Sanem Oktar about the projects they focus on to support women entrepreneurs in every corner of Turkey especially those in rural areas.

KAGİDER Geleceğin Kadın Liderleri Programı kapsamında 6 yılda 388 genç kadın mezun oldu. 388 young women graduated in 6 years under The Women Leaders of Future Programme.

► KAGİDER, dünden bugüne kaç kadının iş hayatına atılması sürecine destek oldu?

Farklı projelerde, çeşitli sektörlerden binlerce kadının yaşamlarını olumlu yönde değiştirdik. Gerek üyelerimiz, gerekse hayatlarına dokunduğumuz kadın girişimciler üretimden dağıtıma, hizmetten pazarlamaya uzanan fonksiyonlarda ekonomiye katkı sunuyor. Örneğin; Türkiye'nin Kadın Girişimcisi Yarışması'nda bugüne kadar 28 bin başvuru aldık. Yani 28 bin kadına ulaştık, işlerini büyütmeleri ve cesaretlenmeleri yönünde onlar için motivasyon kaynağı olduk. Geleceğin Kadın Liderleri (GKL) eğitim projemizle 6 yılda 388 genç kadını GKL mezunu yaptık, sertifikalandırdık. Kadın Girişimci Buluşmaları ile Türkiye'nin 31 ilinde, her birine ortalama 200 kadının katıldığı toplantılar yaptık. Sadece Avrupa Kadın Girişimcileri Mentor Ağı Projesinde mentorluk alan 26 kadın girişimcinin yüzde 60'ı işletmesine (16 şirket) yeni personel almayı başardı. Projeye katılan girişimcilerden yüzde 64'ü cirosunu artırmayı başarırken, yüzde 26'sı yeni ve daha geniş bir ofise geçtiğini; yüzde 15'i de yeni bir şube ya da depo açtığını belirtti. Soma Önce Kadın Eğitim ve Üretim Merkezi'ne daha ilk yılında 370 kadın kayıt oldu. Kooperatifleşen ve Soma'da Önce Kadın Girişimi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi adını alan merkezin daha yüzlerce kadına meslek yaratmasını bekliyor, böyle bir projeyi Türkiye'nin başka illerinde de bir model olarak uygulamayı hedefliyoruz. KAGİDER gelişen iş birlikleri, proje fikirleri ve dinamizmi ile her geçen gün daha fazla kadının hayatını değiştiriyor.

► Türkiye'de kadınların iş gücü potansiyelini nasıl değerlendiriyorsunuz?

ODTÜ Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Yıldız Ecevit'in koordinatörlüğünde yürütülen Kadın Girişimciler Araştırması kapsamında Türkiye'deki kadın girişimci profiline bakıldığında kadınların; yüzde 61'inin üniversite ya da yüksek lisans diplomasına sahip olduğu, yüzde 72'sinin halen evli olduğu, yüzde 84.4'ünün daha önceden bir iş deneyimine sahip olduğu, yüzde 45'inin 25-34 yaş arasında olduğu ve yüzde 32.9'unun ise 35-44 yaşları arasında kendi işini kurduğu gözlemleniyor. Herkesin eşit şart ve şansa sahip olmasını sağlamak büyük önem taşıyor. Eğer bir taraf için şanssızlık varsa bu şanssızlığı ya da fırsatsızlığı düzelterek aksiyon alınmalı. KAGİDER'in Fırsat Eşitliği Modeli sertifikası bu konuda yol gösterici bir nitelik taşıyor. Şirketler bağımsız bir değerlendirme sürecinden geçtikten sonra Fırsat Eşitliği Sertifikası'na hak kazanabiliyor; yapıları, eylemleri ve istihdam olguları ile toplumsal cinsiyet eşitliğine ve istihdamda kadın güçlenmesine duyarlı olduklarını ulusal ve uluslararası kamuoyu nezdinde tescil ettirmiş oluyorlar. Araştırmalar gösteriyor ki, kadın istih-

► How many women have received support from KAGİDER in the process of starting a business so far?

We positively changed the lives of thousands of women from different sectors in various projects. Both our members and the women entrepreneurs whose lives were influenced by our support contribute to the economy in many functions from production to distribution and from providing services to marketing. For instance; we have received 28 thousand applications for Woman Entrepreneur of Turkey Competition so far. In other words, we reached 28 thousand women and motivated them to grow their businesses and gain courage. Under our Women Leaders of Future (GKL) education project, 388 young women graduated from GKL and received certificates in 6 years. We organized Woman Entrepreneur Meetings, participated by of around 200 women, in 31 provinces of Turkey. Only 60 percent of the 26 women entrepreneurs mentored under the European Women Entrepreneurs Mentor Network succeeded in recruiting new personnel for their enterprises (16 companies). According to their statements, 64 percent of the women entrepreneurs who joined the project achieved an increase in turnover while 26 percent moved to a new and more spacious office and 15 percent opened a new branch office or a storage. 370 women registered to Soma First Women Education and Production Centre in the first year only. We expect that the centre, now named Soma Women Entrepreneurs First Production and Marketing Cooperative, will generate employment opportunities for hundreds of women and we aim to implement this project as a model in other provinces of Turkey as well. KAGİDER is changing the lives of more women day by day with its developed cooperation, project ideas and dynamism.

► What are our thoughts on labour force potential of women in Turkey?

Considering the woman entrepreneur profile in Turkey within the scope of the Research on Women Entrepreneurs conducted under the coordination of Prof. Dr. Yıldız Ecevit, Head of the Department of Women Studies in METU, it is observed that 61 percent have bachelor or masters degree; 72 percent are still married; 84.4 percent have previous work experience; 45 percent are between the ages 25-34 and 32.9 percent started their own businesses between the ages 35-44. It is quite important to ensure equal conditions and opportunities for everybody. If one party has poor chances, actions should be taken to remedy the poor chance or lack of opportunity. Equal Opportunities Model certificate of KAGİDER serves as a

damına ve kadınlarla erkeklere eşit fırsatlar tanımaya özen gösteren şirketler yüzde 36 daha iyi performans gösteriyor. Yine Kadın Girişimciler Araştırması'nda önemli bir noktaya daha değiniliyor. Kadınlar tarafından işletilen kuruluşların yüzde 75'inin 2000 ve sonrasında kurulmasının, bu dönemde yaygınlık kazanan kadın girişimciliğini teşvik edici politika ve uygulamaların önemini gösterdiği vurgulanıyor.

► **Türkiye'de özellikle hangi illerde farklı ve başarılı kadın girişimcilerin öne çıktığı gözlemleniyor? Kırsal kesimlerdeki kadın girişimcilerin ağırlıklı hangi sektörlerle ya da konulara yönelik projeler geliştirdiği görülüyor?**

Kırsal kesimlerde mevcut kadın girişimcilerin el sanatları ve gıda sektörlerine yoğunlaştıklarını söyleyebiliriz. Ayrıca internet yatırımlarının artması ile kadınların bu kanal üzerinden iş modelleri geliştirmeye başladığını da görüyoruz. Küresel Girişimcilik Endeksi'nin Türkiye verilerine göre kadın girişimci oranının en yüksek olduğu bölge Ege Bölgesi... Yapılan araştırmalara göre, kadın girişimcilerin yüzde 82'si hizmet sektöründe faaliyet gösteriyor. Kadın girişimcilerin yüzde 40'ı iş kolu olarak ticaret ve satış alanında yoğunlaşıyor. Yüzde 70'i ise mikro işletme sahibi...

► **2015'te Türkiye'nin dört bir yanındaki kadınların iş hayatına katılması adına ne gibi farklı projelere imza attınız?**

Kadın girişimciler arasında iletişimi artırmak, kadın girişimcilerin birbirlerini ve işlerini daha yakından tanımaları ve ticari iş birliklerini geliştirmeleri amacıyla her yıl biri İstanbul'da, biri de farklı bir ilde olmak üzere B2B KAGİDER İş Günleri'ni düzenliyoruz. Kadın girişimcilerin ekonomiye katkılarını ön plana çıkartarak, onları temel konularda bilgilendirmek, işlerinde yeni fırsatlar yaratmaları için teşvik etmek ve kişisel gelişimlerine katkıda bulunmak amacıyla 2008 yılından bu yana Türkiye genelinde 'Kadın Girişimci Buluşmaları'na imza atıyoruz. Buluşmalar kapsamında girişimcilik, iş planı oluşturma, satış ve pazarlama, teknoloji, insan kaynakları ve yönetim gibi konularda eğitimler veriyoruz. Her ilde ayrı bir girişimci öyküsünün anlatıldığı toplantılarda kadın girişimci rol modelleri aracılığıyla girişimci adaylarını cesaretlendiriyoruz. Ayrıca 'Türkiye'nin Kadın Girişimcisi Yarışması' ile kadın girişimciliğini teşvik ediyor ve öykülerini paylaşarak girişimci olmak isteyenlere ilham veriyoruz.

► **2016 yol haritanızda bu çerçevede ne gibi yeni konu başlıkları bulunuyor?**

Kadının sosyal ve ekonomik hayatın her alanında olmasını savunmaya devam edeceğiz. Odaklı projelerle bölgesel fark yaratmaya, girişimcilik konusunda yapısal ve finansal olarak kadınlara yol göstermeye, gençlere odaklanmaya ve kadınlar arasında teknoloji kullanımını yaygınlaştırmaya yöneleceğiz. Türkiye'nin G20 dönem başkanlığında kurulan ve KAGİDER olarak başkanlık ve sekretarya görevlerini üstlendiğimiz 'Açılım Grubu W20' (Women20 / Kadın20) bildirgesinde yer alan ve G20 liderler deklarasyonunda da kabul gören, Türkiye'de 2025 yılına kadar en az 3 milyon kadını istihdama katma hedefiyle ortaya konan politikaların takipçisi olacağız. KAGİDER'i bir sertifikasyon merkezi ve referans noktası

guide in this issue. After going through an independent evaluation process, companies become entitled to receive the Equal Opportunities Certificate thus becoming certified at the national and international level that they are sensitive to gender equality and empowerment of women in employment with their structures, actions and employment opportunities. According to the researches, the companies attaching importance to women employment and providing equal opportunities for women and men have 36 percent better performance. The Women Entrepreneurs Research points out to another important issue. Another emphasis is on the fact that 75% enterprises operated by women were established in 2000 and later, which indicates the importance of widely implemented policies and practices promoting women entrepreneurship in this period.

► **In which particular provinces are different and successful women entrepreneurs more prominent in Turkey? In mainly which sectors or areas do rural women entrepreneurs develop projects?**

We can say that current women entrepreneurs in the rural areas focus on handicrafts and food sectors. Besides, we observe that women started to develop business models on the internet due to the increase in internet investments. According to the data on Turkey in the Global Entrepreneurship Index, the region with the highest woman entrepreneur rate is Aegean Region. According to researches, 82% of women entrepreneurs are active in the services sector. 40 percent of women entrepreneurs are focused on trade and sales businesses. 70 percent, on the other hand, own micro enterprises...

► **What kind of different projects did you implement in 2015 to ensure women's participation in business from each corner of Turkey?**

Every year, we organize B2B KAGİDER Business Days, one in Istanbul and one in a different province, aiming to increase the interaction among

TR

"KIRSAL KESİMLERDE
KADINLAR ÜRETİM AÇISINDAN,
YETKİNLİKLERİ DOĞRULTUSUNDA
OLDUKÇA BAŞARILI İŞLER ORTAYA
KOYUYORLAR."

EN

"IN RURAL AREAS, WOMEN DO QUITE
A GOOD JOB IN TERMS OF
PRODUCTION IN LINE WITH
THEIR COMPETENCIES."

yapmak hedefindeyiz. Önümüzdeki günlerde Nielsen Türkiye ile iş birliği içinde yapmayı planladığımız bir anket çalışmamız var. İlk etapta belirlenen 50 kurumla yapılması ve her yıl tekrarlanması planlanan anketle, kadınların özel sektördeki konumunu tespit etmeyi amaçlıyoruz. 'KAGİDER Pusula' projemiz ile KAGİDER'in 2008 yılından beri verdiği 'İşimi Kuruyorum' eğitimlerini, Işık Üniversitesi'nin akademik desteği ile online bir platforma taşıyoruz. Böylece daha fazla girişimci kadına ulaşmayı hedefliyoruz. Bu platformun en büyük özelliği girişimci kadınların kendi deneyimlerini ve çözüm yollarını akademik bakış açısı ve video kurguları ile anlatıyor olmaları. Bunun yanı sıra, 'Geleceğin Kadın Liderleri Eğitim Programı', 'İşimi Kuruyorum' eğitimleri, Anadolu'yu gezerken kadın girişimcilerle ve girişimci olmak isteyen kadınlarla bulduğumuz 'Kadın Girişimci Buluşmaları', rol model kadın girişimcileri ödüllendirdiğimiz 'Türkiye'nin Kadın Girişimcisi Yarışması', 'B2B KAGİDER İş Günleri', şirketlerin işe almalarında kadınlarla erkeklere eşit fırsatlar tanıdıklarını tescil ettirme imkânı yakaladıkları 'Fırsat Eşitliği Modeli Sertifikası' ve 'Soma'da Önce Kadın Girişimi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi' projesi gibi çalışmalarımız devam edecek.

► **Özellikle Türkiye'nin kırsal alanlarında kadınların hangi konularda teşvik edilmesi gerektiğini düşünüyorsunuz?**

Kadınların daha fazla teknolojiyle buluşmaları gerektiğini düşünüyoruz. Kırsal alanda da pek çok alanda olduğu gibi kadınların önündeki en temel engeller, ürünlerini satabilecekleri ağırlara ulaşamamaları ve

women entrepreneurs, to ensure that they better know each other and their businesses and their businesses and improve their commercial collaboration. We have been holding 'Woman Entrepreneur Meetings' on the national level since 2008 with the aim of informing women entrepreneurs about basic subjects, encouraging them to create new opportunities in their businesses and contributing to their personal development by bringing women entrepreneurs' contributions to the economy to the forefront. Within the scope of these meetings, we provide trainings on entrepreneurship, developing a business plan, sales and marketing, technology, human resources and management. We encourage candidate entrepreneurs through woman entrepreneur role models in the meetings where the story of a different entrepreneur is told in each province. Besides, we encourage women entrepreneurship with the 'Women Entrepreneur of Turkey Competition' and we inspire those who want to be entrepreneurs by sharing their stories with them.

► **What are the new headings on your road map of 2016 within this framework?**

We will continue to defend the necessity of women's involvement in every area of social and economic life. Through our focused projects, we will endeavour to create a regional difference, guiding women in structural and financial aspects of entrepreneurship, focusing on young people and disseminating the use of technology among women. We will follow the policies, as stated in the declaration of 'Engagement Group W20' (Women20) established under Turkey's G20 Presidency and chaired by KAGİDER that also functioned as the secretariat, approved in the G20 leaders' declaration and developed with the aim of providing employment opportunities for minimum 3 million women until 2025 in Turkey. Our objective is to make KAGİDER a certification centre and a reference point. We are planning to conduct a questionnaire study in cooperation with Nielsen Turkey in the upcoming days. With this questionnaire planned to be conducted with 50 institutions every year in the first phase, we are aiming to identify the position of women in the private sector. With our 'KAGİDER Compass (Pusula)' project, we are moving the "I am Starting My Own Business" trainings provided by KAGİDER since 2008 to an online platform through the academic support by Işık University. Thus, we are aiming to reach more entrepreneur women. The most important feature of this platform is that entrepreneur women tell their own experiences and solutions with an academic point of view on video. In addition, we will continue our activities such as 'Woman Leaders of Future Training Programme', 'I am Starting My Own Business' trainings, "Woman Entrepreneur Meetings" where we meet women entrepreneurs and women who want to be entrepreneurs by visiting each corner of Anatolia, 'Woman Entrepreneur of Turkey Competition' where we award the role model women entrepreneurs, 'B2B KAGİDER Business Days', 'Equal Opportunities Model Certificate' which enables companies to prove that they provide equal opportunities for women and men and 'Soma Women Entrepreneurs First Production and Cooperative' project.

► **In which subjects do you think that especially rural women in Turkey should be encouraged?**

We think that women should be more involved in technology. As in many areas, main obstacles before women in rural areas are failure to access to the networks where they can sell their product and to financing. In rural areas, women do quite a good job in terms of production in line

Sema Aydın, Nuran Özyılmaz ve Tülin Akın, Türkiye'nin Kadın Girişimcisi Yarışması'nda dereceye giren isimler...
Top ranking women in the Woman Entrepreneur of Turkey Competition are Sema Aydın, Nuran Özyılmaz and Tülin Akın...

finansmana erişim geliyor. Kırsal kesimlerde kadınlar üretim açısından, yetkinlikleri doğrultusunda oldukça başarılı işler ortaya koyuyorlar. Ancak ürettiklerinin satışı ve pazarlaması konusunda açılmakta güçlük çekiyorlar. Bu bağlamda daha fazla kadının internete erişimini sağlamanın büyük fark yaratacağına inanıyoruz. Yine kadınların satış ağlarını güçlendirecek etkinlikler, yereldeki kamu kurum ve kuruluşlarının kadınları iş ve meslek sahibi yapmaya yönelik uygulamaları son derece önemli.

► Kırsal alanda KAGİDER bünyesinde öne çıkan başarılı kadın girişimcilerin projeleri hakkında örnekler verebilir misiniz?

KAGİDER'in Garanti Bankası ve Ekonomist Dergisi iş birliğinde düzenlediği Türkiye'nin Kadın Girişimcisi Yarışması'nda her yıl 'Yöresinde Fark Yaratan Kadın Girişimci' seçiliyor. Burada oldukça güçlü rol modeller ortaya çıkıyor. İksir Sema Aydın, doğup büyüdüğü Kastamonu'nun Daday ilçesinin turizm alanında gelişmesi ve bilinirliğinin artmasını sağlayan bir projeye imza attı. Aydın'ın kurduğu İksir Resort Town ve Yaşam Kasabası kuruluşunun sadece ilk 5 yılında 2 bin yabancı 80 bin yerli misafire ev sahipliği yaptı. Sahip olduğu donanımsal alt yapısı ile Karadeniz Bölgesi'nin en büyük binicilik tesisine sahip. Sebze-meyve yetiştirilen 200 dönümlük arazisi ile bölgenin ekonomisine ve turizmine katkı sağlıyor. Yöresinde fark yaratan bir başka kadın girişimci Nuran Özyılmaz... Kars'ta turizm sektöründe yöresel yemeklerin eksikliğini fark ederek 2008 yılında Kars'taki ilk yöresel yemekler yapan ve kaz üzerine hizmet veren 'Kars Kaz Evi' adlı restoranı açıyor ve bu sektördeki ilk girişimci kadın unvanını kazanıyor. Özyılmaz, "Kaz, bizim evlerde ve köylerde pişen bir yemektir, ticarete dönüştürülmemiş ve turizme kazandırılmamıştı. Bunu ilk yapan kadın olarak girişimci oldum." diyor. Bunun yanı sıra kırsal alanda tarım ve kırsal alanda yaptığı çalışmalarla öne çıkan ve yine Kadın Girişimci Yarışması birincilerinden Tülin Akın ise Türkiye'nin tarım alanındaki ilk iletişim, e-öğrenme network'ü ve e-ticaret medyasını hayata geçirdi. Bankalarla birlikte çiftçi kredi kartlarını modelleyerek, çiftçinin zarar görmeden finans kaynağı bulmasını sağlayan ve bunları anlatmak için yaklaşık 12 bin köye ziyaretler gerçekleştiren Akın, 1 milyon 400 bin çiftçiye ve ailesine bilgi ve hizmet ulaştırarak tarımda erken uyarı bilgilendirmelerini başlattı. Okuma yazma bilen herkesin kullanabileceği ve bilgi, iletişim, pazarlama, ihtiyacı olan konularda uzmanlara soru sorabilmeyi sağlayan özel bir çiftçi bilgisayarı yazılımı üretti. Kırsal alanda su bilincini geliştirmek ve traktör kazalarını önlemek amacıyla da çeşitli sosyal sorumluluk projeleri gerçekleştirdi.

with their competencies. However, they face difficulties in selling and marketing their products. In this context, we believe that ensuring internet access for more women will create a huge difference. Besides, activities to strengthen the sales network of women and practices of public institutions and organizations on the local level to provide job and employment opportunities for women are quite important.

► Could you give some examples of the projects by successful women entrepreneurs who became prominent in rural areas thanks to KAGİDER?

Every year, the 'Entrepreneur Creating a Difference in Her Region' is selected in the Woman Entrepreneur of Turkey Competition organized by KAGİDER in cooperation with Garanti Bank and Economist newspaper. Quite strong role models are revealed there. İksir Sema Aydın implemented a project developing tourism in Daday district of Kastamonu where she was born and raised the district's recognition. İksir Resort Town and Yaşam Kasabası (Life Town) established by Ms. Aydın hosted 2 thousand international and 80 thousand domestic guests in the first 5 years of its establishment. It has the largest riding facility of Black Sea Region with its equipment infrastructure. It contributes to the economy and tourism of the region with its 200 decares of land where fruits and vegetables are cultivated. Another woman entrepreneur creating a difference in her region is Nuran Özyılmaz... She opened the restaurant 'Kars Kaz Evi (Kars Goose House)', which is the first restaurant in Kars serving local food and goose meat, in 2008 after realizing the lack of local food in the tourism sector in Kars and she became the first woman entrepreneur in this sector. Ms. Özyılmaz says "Goose was a food cooked in our houses and villages and it was not commercialized and introduced to tourism. I became the first woman entrepreneur realizing this." Besides, Tülin Akın, who became prominent with her activities in agriculture and rural areas and ranked the first in one of the Woman Entrepreneur Competitions, created the first communication, e-learning network and e-trade media. Ms. Akın, who ensured the access of farmers to financing without any damage by modelling the farmer credit cards in cooperation with banks and visited almost 12 thousand villages to spread the news, started early warning practices by providing information and services for 1 million 400 thousand farmers. She had a special farmer software created that can be used by every literate person to ask questions to experts on information, communication, marketing and other needed subjects. She also carried out various social responsibility projects with the aim of raising awareness on water and preventing tractor accidents in rural areas.

GÜNEŞTEN NASİBİNİ ALMIŞ, MAVİ GERDANLI KENT: VAN

THE CITY OF SUN AND BLUE: VAN

Beril Sen Tayfun Ciftçi

Akdamar Kilisesi / Akhtamar Church

Bir zamanlar, yazın dağlarda avlanan kışınsa evlerine dönen Van kedileri vardı. Şimdi artık, Van'ın bir gözü mavi diğeri kehribar, beyaz tüylü sembolleri, kente koruma altında yaşıyorlar. Van kedisi hâlâ kentin gururu. Ne var ki şöhretini son yıllarda bir başkasıyla paylaşmak zorunda kaldı: Van Canavarı... Van'ın girişindeki kedi heykeline Gevaş'ta bir yenisi eklendi. Gevaşlılar, belki canavarı yakalayamadılar ama şahitlerin anlattıklarıyla, 4 metre yüksekliğinde ve bir ton ağırlığında bir heykelini dikerek onu ölümsüzleştirdiler. Biraz kulak kabartırsanız, hâlâ 'turizme canavar desteği' fısıltılarını duyabilirsiniz. Zaten bunu inkâr etmeyen yetkililer tarafından, 'bu canavarın sempatik bir canlı olduğuna ve turizm açısından bize büyük yarar sağlayacağına inanıyoruz' diye açıklama yapılmıştı. Ancak görevlendirilen, 24 saat iş başındaki, Van Gölü Canavarı Arama Timi bir sonuca ulaşamadı. Bu tartışmaya son noktayı koyan, yerli ve yabancı 20 araştırmacının gölde yaptığı inceleme oldu. Bilim adamları, gölde bir canavara değil ama depreme neden olabilecek faylara rastladılar.

Once upon a time, there were Van cats hunting on the mountains in summer and returning to their homes in winter. Nowadays, the symbols of VAN with one blue and one amber coloured eye and white fur are living in the city under protection. Van cat is still the pride of the city. However, they had to share their fame with another being in the recent years: Lake Van Monster... Another cat sculpture was erected in Gevaş in addition to the one in the entrance of Van. People of Gevaş could not capture the monster but they immortalized it by erecting a 4-meter-long sculpture of 1 ton based on stories told by witnesses. If you pay attention, you may still hear the whispers about "monster support to tourism". Officials who do not deny this fact had in the past stated "We believe that this monster is a sympathetic creature and will significantly contribute to tourism". However, the Lake Van Monster Search Team assigned to work 24 hours a day could not get a result. It was the analysis by 20 domestic and foreign researchers that brought an end to this discussion. Scientists identified not a monster but fault lines that can cause an earthquake in the lake.

GÖL MÜ, DENİZ Mİ?

Van'ın şansı, bölgenin en turistik yerlerinden biri olan Van Gölü kıyısında olmasıdır. Van, Türkiye'nin en yüksek kentlerinden biri... Deniz seviyesinden 1720 metre yükseklikteki Van kentinden bahsetmek aslında Van Gölü'nü anlatmak demek. 3764 kilometrekarelik bir alanı kaplayan, Türkiye'nin tuzlu ve sodalı bu en büyük gölü, Doğu Anadolu'ya hayat veren çok önemli bir kaynak. Bir deniz kadar engin Türkiye'nin bu en büyük gölüne Vanlılar, 'deniz' diyorlar. 20 bin yıl önce bir tatlı su gölü olan Van Gölü'nde bugün endemik olan tek bir canlı yaşıyor; İnci Kefali. Dünyada sadece Van Havzası'ndaki göllerde bulunuyor. Buzul Çağı'nda Nemrut Dağı faaliyete geçince, akan lavlar gölün yan kollarıyla bağlantısını kesmiş ve göl yavaş yavaş tuzlanırken, bütün canlılar da ölmeye başlamış. Gölün suları sodalı olduğundan, bazen kadınların çamaşırlarını, sabun veya deterjana gereksinim duymadan yıkamalarına rastlamak mümkün. Van'daki yaşam, M.Ö. 4 bin yıl öncesinden bugüne kadar kesintisiz devam etmiş. Bugün Van'daki kültürel zenginliği oluşturan sadece buraya en uzun süreyle yerleşmiş olan Urartular değil. Hititler, Hurriler, Persler, Medler, Selçuklular ve Osmanlılar'ın da bu mozaikte izleri var.

LAKE OR SEA?

The fortune of Van is its location on the shore of Lake Van which is one of the most touristic places in the region. Van is one of the highest cities in Turkey... Talking of Van province with the altitude of 1720 m above sea level is actually a narration of Lake Van. The largest saline soda lake of Turkey on a 3764-km area is a very important source bringing life to the Eastern Anatolia. People of Van call this lake, which is as vast as a sea and the largest lake of Turkey, a "sea". The only endemic creature living in Lake Van, which was a freshwater lake 20 thousand years ago, is Pearl Mullet. This species exists only in the lakes in the basin of Lake Van. When the Mount Nemrut became active in the Ice Age, flowing lava blocked the connection point of the lake with its branches and all living creatures started to die while the lake gradually salinized. Since it is a soda lake, it is possible to see women washing their clothes without needing soap or detergent. Life in Van has been continuing since 4000 B.C. without any interruption. Urartians, who settled there for the longest period, are not the only civilization that was contributing to the cultural richness in Van. Hittites, Hurrians, Persians, Medes, Medler, Seljuks and Ottomans had their influence on this mosaic.

THE LONGEST URARTIAN INSCRIPTION KNOWN

Van is one of the most sunny provinces of Turkey and its best time is 15 May-15 June. October and November do not bring uncomfortable climate either. All wild flowers from purple to yellow blossom along with the almonds. Furthermore, October and November are convenient months in terms of climate to wander around. Old Van or Tuşpa is 5 km to Van city centre. The most spectacular one among these ancient ruins that can be found here unscattered is the Van Fortress. It is one of the most impressive Urartian fortresses... The best time to visit is 1.5 hours before the sunset. You can visit the fortress, which was built on a huge rock mass, accompanied by the child guides. It was built upon the order by the Urartian King Sarduri I in the 9th century B.C. Its name was Tuşpa Fortress back then. When you climb on the minaret at the top, you can see the sunset over Lake Van and the whole Tuşpa is at your feet. There are only pits all over the places below where ancient settlements existed. Husrev Pasha's Complex (Hüsrev

Gevaş

BİLİNER EN UZUN URARTU YAZITI

Van, Türkiye'nin en çok güneş alan illerinden biri ve en güzel zamanı, 15 Mayıs-15 Haziran. Ekim-Kasım da iklim olarak hiç rahatsız edici değildir. Bademlerin yanında, mor, sarı, tüm kır çiçekleri açıyor. Ayrıca Ekim-Kasım da iklim olarak, rahat gezilebilen bir mevsim. Van merkeze 5 km mesafede, Eski Van yani Tuşpa var. Burada bir arada bulunan antik döneme ait kalıntılar arasında en görkemlisi Van Kalesi. Urartu kalelerinin en etkileyicilerinden... En iyi zaman günbatımından 1.5 saat önce. Büyük bir kaya kütesinin üzerine inşa edilmiş kaleyi, çocuk rehberlerle gezebilirsiniz. M.Ö. 9. yüzyılda Urartu Kralı I. Sarduri tarafından yaptırılmış. O zamanlar adı Tuşpa Kalesi idi. Tepedeki minareye çıkınca, hem güneş Van Gölü'nün üzerinden batıyor hem de bütün Tuşpa ayakları altında. Aşağıda eski yerleşimlerin olduğu yerlerde şimdi sadece çukurlar var. Hüsrev Paşa Külliyesi ve Kaya Çelebi Camii de burada ve eğer kapıları açıksa mutlaka görmeye değer. Bilinen en eski Urartu metni bu kalede bulunmuş. Yazıt, krala ait ve Asur çivi yazısıyla yazılmış. Kaledeki bir başka önemli yazıt da; I. Arğişti'ye ait olan kaya mezarının dışında, 'Horhor Yazıtları' olarak adlandırılan, bilinen en uzun Urartu yazıtı...

İNANÇLARIN BİRLEŞTİĞİ ADA

Van'dan Edremit yönüne, gölü güneyden dolaşan yol, 43 kilometre sonra Gevaş Akdamar İskelesi'ne varır. Buradan yapılan 25 dakikalık bir tekne yolculuğuyla, Akdamar Adası ve Akdamar Manastır Kilisesi'ne varılıyor. Kesme taştan yapılan bu Ermeni kilisesinin ünü, Adem'le Havva'dan başlayan ve her biri bir hikaye anlatan duvarlarındaki rölyeflerinden geliyor. Çakıl taşlarıyla, dev Goliath'a cesaretle karşı gelip, onu öldüren Hz. Davud; Ninova halkına rehberlik yapmak için peygamber olarak gönderilen ve adını onu saklayan Yunus balığından alan Yunus Peygamber; oğlu İsmail'i Allah rızası için kurban etmek isteyen Hazreti İbrahim ve kurban bayramının doğuş hikâyesi; hepsi ve daha birçoğu kilise duvarlarında canlandırılıyor. Haç planlı kilisenin Ahlat taşından yapılma duvarları, dinleri birleştirmekle kalmıyor, ışığın geldiği yöne doğru farklı renkler alıyor. Kilise, I. Gagik tarafından 915 yılında, Başkeşiş Manuel'e yaptırılmış. Yapımı altı yıl süren, 'Kutsal Haç'a ithaf edilen ve I. Dünya Savaşı'na kadar kullanılan kilisenin taş ustaları, Diyarbakır yöresinden.

Muradiye Şelalesi / Muradiye Waterfalls

Paşa Külliyesi) and Kaya Çelebi Mosque are also here and they are worth a visit if they are open. The oldest Urartian inscription known was found inside this fortress. The inscription belonged to the king and it was written in Assyrian cuneiform. Another important inscription in the fortress; the longest Urartian inscription known which was named "Horhor Inscriptions" and placed outside the rock-cut tomb of Argishti I...

THE ISLAND WHERE BELIEFS UNITE

The road from Van to Edremit going around the lake in the south reaches Gevaş Akhtamar Pier after 43 km. Following a boat trip of 25 minutes, you can reach Akhtamar Island and Akhtamar Church. The fame of this Armenian church built out of cut stones comes from the reliefs on the walls each of which tells a story starting with Adam and Eve. Davut (David) who stood against the Goliath the Giant bravely and killed him with pebble stones; Yunus (Jonah) who was sent by God as a prophet to guide the people of Nineveh and named after the dolphin (Yunus in Turkish) that hid him; İbrahim (Abraham) who wanted to sacrifice his son İsmail (Isaac) to God and the story of the sacrifice feast; all of these and many more stories were depicted on the

Bendi Mahi Köprüsü / Bendi Mahi Bridge

Erçek Gölü / Erçek Lake

AH TAMARA!

Adının nereden geldiğini anlayabilmek için efsanesini bilmek gerekir. Efsaneye göre, Başkeşiş, güzeller güzeli kızı Tamara'yı herkesten kaçırır, kimselere göstermezmiş. Bir gün, Gevaş sahillerinde balıkçılık yapan bir delikanlı, Tamara'yı görmüş ve âşık olmuş. Aşk karşılıklıymış ve Tamara geceleri sahile iner, kayalıklar arasında bir mum yakıp sevgilisini beklermiş. Delikanlı mum ışığına doğru yüzerek kıyıya ulaşır, Başkeşiş'ten gizli buluşurlarmış. Bir gece, delikanlı sevgilisine doğru yüzerken, durumu fark eden baba, kızının elindeki mumu alıp, adanın etrafında dolaştırmış. Yolunu şaşırın delikanlı, 'Ah Tamara... Ah Tamara' diyerek, dalgaların arasında, kaybolup gitmiş. Tamara da sevgilisine kavuşmak için kendisini göle bırakmış. Zamanla, adanın ismi Akdamar olmuş. Kilise, eski Asur eserleriyle, Arap-Bizans ve Doğu sanatları arasında bir bağ. Kral Gagik, kilisesine o kadar hayran olmuş ki, mimarının ellerini, bir daha aynı güzellikte eserler yapması için kestirmiş. Bu da, kilisenin duvarlarına kazınan son hikâye...

EN ETKİLEYİCİ İSLAM MEZARLIĞI

Ahlat Mezarlığı'yla ilk yüz yüze geliş önemlidir. Çünkü gerçekten de, çok gezenin bile sık karşılaşmadığı türden bir görüntüdür bu. Burası Türkiye'nin en etkileyici İslam Mezarlığı... Bazen buraya Meydan Mezarlığı da deniyor. Kızıl kahve, çoğu iki metreyi aşan sayısız dikili-

walls of the church. Walls made out of Ahlat stone of the cross-shaped church do not only bring religions together but also change colours depending on the direction of light. The church was built in 915 by Manuel the Abbot upon the order of Gagik I. Stonemasons of the church, whose construction lasted for six years and which was dedicated to the Holy Cross and used until the First World War, were from Diyarbakır.

AH TAMARA!

You need to know about the legend to be able to understand the origin of the name. According to the legend, the Abbot used to hide his beautiful daughter Tamara and never let anyone see her. One day, a young fisherman working on the shore of Gevaş saw Tamara and fell in love with her. He was loved back and Tamara went to the lakeshore at night and lit a candle to wait for her lover. The young man swam to the light of the candle to reach the shore and they met in secret. One night, the father realized the situation while the young man was swimming towards his lover and he took the candle from her daughter's hands and kept changing its location around the island. The young man lost his way and cried 'Ah Tamara... Ah Tamara' while drowning among the waves. Tamara also jumped into the lake to meet her lover. In time, the island became to be known as Akdamar. The church is a bond between the ancient Assyrian works and Arabic-Byzantine and Eastern arts. King Gagik admired his church so much that he ordered the architect's hands to be cut off so he could not built such beautiful works again. This is the last story engraved on the walls of the church...

THE MOST IMPRESSIVE MUSLIM CEMETERY

First encounter with Ahlat Cemetery is important. Because it is really a rare view even for those who travel a lot. This is the most impressive Muslim Cemetery of Turkey... It is also called Meydan Cemetery. Numerous reddish brown obelisks most of which are over two meters extend along the vast meadow. The oldest headstones date back to the 17th-18th centuries. The majority is new. Besides, the number of monuments (kümbet) is even more. Some of the monuments belong to the feudal lords living under the rule of Mongols in the 13th century. Emir Bayındır Monument facing the cemetery was built in the memory of Melik Bayındır descending

St. Thomas Kilisesi / St. Thomas Church

taş, uçsuz bucaksız bir çayırdan uzanıyor. En eski mezar taşları 17.- 18. yüzyıldan. Yeniler çoğunlukta. Ayrıca sayısı ondan fazla kümbet var. Kümbetlerden bazıları 13. yüzyılda, Moğol hâkimiyeti döneminde yaşayan yerel beylere ait. Mezarlığa bakan Emir Bayındır Kümbeti, Akkoyunlu soyundan Melik Bayındır'ın anısına yapılmış ve Türk türbe mimarisinin en güzel örneklerinden. Eski Türkler de ölümden sonraki yaşama inanmışlar. Türbeler ve içlerindeki mumyalar bunun bir göstergesi. Alt bölümünde cenazelik katı olan tüm türbelerde mumya olduğu söyleniyor. Ahlat kümbetleri içinde, en büyük ve görkemli olansa Ulu Kümbet. 13. yüzyılın ikinci yarısından. Kubbe, etekten itibaren yarıya kadar Ahlat'a özgü, koyu kahverengi taşlarla örülmüş, üst kısım mermerle kaplı. Kümbetin alt katına, sonradan eklenen merdivenlerle iniliyor. Alt katta cenazelik bölümü var. Ahlat taşı, volkanik bir taş. Açık kızıl kahve olanlar, daha ince grenli ve dayanıklı. Özellikle 14. yüzyılın ilk çeyreğinde, siyasi ve sosyal olayların etkisiyle taş işçilik sanatı zirveye ulaşmış.

BEKÇİLİKTE ÇİVİ YAZISI EĞİTİMİNE

Bölgede Van Kalesi'nden başka iki önemli kale daha var; Çavuştepe ve Hoşap kaleleri. Çavuştepe (Sardurihinili), Van'a 25 km mesafede. Burası Urartu Krallığı'nın ikinci başkentiydi. M.Ö. 7. yüzyıldan önemli bir kültür kenti. Geriye sadece Yukarı Kale ve Aşağı Kale kaldı. Tapınak, surlar, sarnıç ve depo gibi yapılar görünüyor. Bir de çivi yazısıyla yazılmış tabletler bulunmuş. Buranın bekçisi Mehmet Kuşman, kendi imkânlarıyla Urartu çivi yazısını sökerek, dünyada bu yazıyı bilen 38 kişi arasına girmişti. Van'a 60 kilometre uzaklıkta, Hakkâri'ye giden karayolu üzerinde de Hoşap Kalesi var. Kaleyle aynı adı taşıyan, güneyindeki tarihi köprü, Van Bölgesi'nde bilinen en eski Osmanlı köprüsü.

BİR VAN KAHVALTI SALONUNDA

Bir mevsimden diğerine değişen rengi, yüzünü karlı Süphan Dağı'na çeviren kıyıları ve uçsuz bucaksız topraklara yayılan tarihiyle kendine özgü bir coğrafyaya sahip Van Gölü, dilimizden düşme de, Van'da yapılacak aktivite de az değil. Meşhur bir Van kahvaltı salonunda kahvaltı etmek ve Van otlı peynirini tatmak ya da Rus Pazarı'na uğramak kenti tanımak için sadece bir başlangıç. Bir öneri de daha kente varmadan; Van'a giderken, uçağın solunda, en ön ya da arkada oturun ve Nemrut Krateri manzarasını kaçırmayın.

from Akkoyunlus and it is one of the most beautiful pieces of Turkish architecture. Ancient Turks also believed in afterlife. Tombs and mummies inside are the indicators of this. It is said that there are mummies in all tombs with a floor for bodies at the bottom section. Among the Ahlat monuments, the largest and the most spectacular one is Ulu Kümbet from the second half of the 13th century. The dome was constructed using dark brown stones specific to Ahlat from the bottom to the half and the upper part was covered with marble. The stairs added afterwards are used to go downstairs of the tomb (kümbet). Downstairs, there is a section for the bodies. Ahlat stone is a volcanic rock. Light reddish-brown ones have smaller grains and they are more resistant. Particularly in the first quarter of the 14th century, stonemasonry art reached a peak with the impact of political and social incidents.

FROM BEING A GUARD TO TRAINING ON CUNEIFORM

There are two more important fortresses apart from the Van Fortress in the region; Çavuştepe and Hoşap Castles. Çavuştepe (Sardurihinili) is 25 km to Van. This place was the second capital of the Urartian Kingdom. It is an important city of culture from 7th century B.C. The only structures left behind are Yukarı Castle and Aşağı Castle. Some structures such as the temple, walls, cistern and storage house can be seen. In addition, cuneiform tablets were discovered. Mehmet Kuşman, the guard of this place, learnt cuneiform by his own means and became one of 38 people who know it in the world. Hoşap Castle is located on the highway to Hakkari at 60 km to Van. The ancient bridge in the south sharing the name of the castle is the oldest Ottoman castle known in Van region.

AT A VAN BREAKFAST RESTAURANT

Even though Lake Van, which has a unique geography with its colour changing from season to season, its shore facing snow-capped Mount Süphan and its history extending to vast lands, is always at the forefront, there are many more activities in Van. Having breakfast at a famous Van breakfast restaurant and tasting Van herby cheese or visiting the Russian market are merely the beginning to getting to know the city. Another suggestion before arriving at the city; you should sit on the left seat either in the first or in the last row while flying to Van so that you will not miss the view of Nemrut Crater.

EKRAMLARIN ÜMMİYE ANNESİ

TRT'DE İKİ SEZON YAYINLANAN YARIŞMA PROGRAMI 'ANA OCAĞI'NDA, ŞEHİRLİ KIZLARA SÜT SAĞDIRIP, HAMUR AÇTIRAN ÜMMİYE KOÇAK, SICAK TAVIRLARIYLA BEĞENİ TOPLUYOR.

 Nil Demirciler Hasan Küçük

TRT 1 ekranlarında iki sezon yayınlanan ve yayınlandığı süre içinde de izlenme rekorları kıran Ana Ocağı yarışması ile Türkiye çapında ünlenen Ümmiye Koçak, tam bir sahne aşığı... Bugüne kadar 11 tiyatro oyunu yazdı. 2001 yılında kurduğu Arslanköy Kadınlar Tiyatro Topluluğu ile yaklaşık 500 kez sahneye çıktı. Oyunları Türkiye'nin dört bir yanında 30 bine yakın kişi tarafından izlendi. İlkokulu bitirdikten sonra eğitimine devam edemeyen ancak okuduğu kitaplarla kendisini geliştirmeyi başaran Ümmiye Anne, hayatını Mersin Arslanköy'de sürdürüyor. 59 yaşındaki Ümmiye Koçak, 32 yıllık evli ve 3 çocuk annesi. Köy kadınlarının yaşadıkları zorlukları tüm dünyaya göstermek amacıyla ekrana ve sahneye çıkan Ümmiye Koçak'la sanat serüvenini konuştuk.

MOTHER ÜMMİYE OF THE SCREENS

ÜMMİYE KOÇAK, MAKING CITY GIRLS MILK COWS AND ROLL OUT DOUGH, WINS HEARTS WITH HER WARM MANNERS IN 'ANA OCAĞI' BROADCASTED ON TRT FOR TWO SEASONS.

Ümmiye Koçak, who became famous in Turkey with her show "Ana Ocağı" broadcast on TRT 1 for two seasons and set a rating record, loves the stage... She has written 11 plays so far. She appeared on the stage for almost 500 times with Arslanköy Women's Theatre Group she formed in 2001. Her plays have been watched by almost 30 thousand people all over Turkey. Mother Ümmiye, who could not continue her education after primary school, however succeeded in improving herself with the books she read, lives in Mersin Arslanköy. Ümmiye Koçak, 59, has been married for 32 years and has 3 children. We chatted about the art adventure of Ümmiye Koçak appearing on screens and stages to tell the problems faced by village women to the whole world.

TR

"PROGRAMDA BENİ EN ÇOK GÜLDÜREN OLAY, 35 YAŞINDAKİ BİR ERKEK YARIŞMACININ SÜT SAĞMAK İÇİN ERKEK KOYUNU GETİRMESİ OLMUŞTU."

EN

"WHAT MADE ME LAUGH THE MOST ON THE SHOW WAS WHEN A 35-YEAR-OLD MALE CONTESTANT BROUGHT A RAM TO MILK."

► **Ümkiye Koçak kimdir? Kısaca özgeçmişinizden bahsedebilir misiniz?**

1957 yılında Adana'nın Çelemlî köyünde, 10 çocuklu bir ailede doğdum. Okumayı çok istememe rağmen ilkokuldan sonra okula gönderilmedim. Ancak okuma özlemimi bir türlü dindiremediğim için okuduğum kitaplarla kendimi geliştirmeye çalıştım. Toplumsal olaylara karşı her zaman duyarlı bir insan oldum. Sanata ve özellikle de tiyatroya hep özel bir ilgi duydum.

► **TRT ile tanışmanız nasıl oldu? Ana Ocağı yarışmasına nasıl dâhil oldunuz?**

Yarışmanın yapımcısı olan şirketten bir kızımız beni arayıp benim de projeye dâhil olmamı istedi. TRT benim ilk okulumdur, beni bugünlere TRT getirdi. Bir şeyler öğrendiysem TRT'yi izleyip, radyolarını dinleyerek öğrendim. Eğitimimde TRT'nin katkısı çok büyüktür. TRT'ye duyduğum sempaticiden hiç düşünmeden teklifi kabul ettim. Ben hislerime çok güvenirim. Bu konuda da iç sesime güvenip programa dahil oldum, iyi olacağına inandım. Öyle de oldu zaten.

► **Ana Ocağı'nın teması ve verdiği mesajlar nelerdi?**

Ana Ocağı hayatın gerçek yüzüydü. Orada gençlerimize eski adetlerimizi öğretmeye çalıştık. Gençlere geçmişimizi unutmadan, gelenek-görenekleri unutmadan çağdaş olmayı öğretmeyi hedefledik. Hepimiz için saygı, gelenekler önemli. İnsanlara değer vermeyi öğrettik. Ben yarışmacılarımıza köy yaşantısını gösterdim. Herkes, 'bir gün köyde yaşasam' diyor ama köy yaşantısının zorluklarını kimse bilmiyor. Biz o zorlukları gösterdik programda.

► **Çekimler sırasında yaşadığınız ilginç, komik anıları paylaşır mısınız?**

Orada biz koskocaman bir aileydik. Kocaman, kocaman kızlarımız, oğullarım vardı. Orası bir rüya âlemi gibiydi. Herkes birbirine saygılı, sevgi doluydu. Öyle olmasa belki ben alışamazdım. Gerçekten ana ocağı oldu. Anılarıma gelince; ben üst üste kıyafetler giyerim. Oradaki çocuklarım da 'Ümkiye Anne yine kat kat giyinmişsin' derlerdi. Ben 'yok' diyordum ama kıyafetlerimi çıkardıkça 8 kat giydiğimi görüp, birlikte gülüşüyorduk. Beni en çok şaşırtan ve güldüren anıysa, 35 yaşındaki bir erkek yarışmacının süt sağlamak için erkek koyunu getirmesi olmuştu. Hem şaşırdık hem de çok güldük. Televizyonda yarışmayla ilgili gördüğümüz her şey samimiydi. Birbirinden komik şeyler yaşadık hep.

► **Siz kendi yaşamınızı şimdiki gençlerle kıyasladığınızda, aradaki farkları nasıl anlatırsınız?**

Uçurum kadar fark var aramızda. Benim genç kızlığımda sevgi kıymetliydi. Genç kızlar o zaman sevdikleri kişiye uzaktan bakarken bile utanırlar, kafalarını öne eğerdiler. Sevdiklerinin adını söylerken yüzleri kızarırdı. Sevgi çok kıymetliydi. Ben 1979'dan beri evliyim. Görücü usulüyle evlendim, çok mutluyum. Evlilikler şu anda çok kısaldı. Herkes mutlu olduğu gibi yaşasın tabii. İnsanlar mutluluğu başka yerde arıyor. İnsanın

► **Who is Ümkiye Koçak? Could you briefly talk about your background?**

I was born in 1957 in Adana, Çelemlî village to a family with 10 children. Although I really wanted to study, I was not sent to school after my primary education. However, I tried to develop myself with books I read, with a longing for education. I have always been sensitive to social incidents. I always had a special interest in arts and particularly theatre.

► **How did you first meet TRT? How were you included in Ana Ocağı?**

One of the girls in the production company called me and asked me to take part in the project. TRT was my first school, it brought me to this day. I have learnt everything by watching TRT and listening to its radio channels. TRT's contribution to my education is immense. I accepted the proposal without thinking due sympathy I had for TRT.

I really trust my feelings. In this case as well, I trusted my inner voice and believed it would be good. Which was the case.

► **What was the theme and main messages in Ana Ocağı?**

Ana Ocağı was the real face of life. We tried to teach young people our old traditions. We aimed to teach young people how to be modern without forgetting about our customs and traditions. Respect, tradition are important for all of us. We taught how to value people. I showed the village life to our contestants. Everyone says 'How I wish I lived in the village one day' but no one knows about its challenges. We demonstrated those challenges in the show.

► **Could you share interesting, funny memories you had during shooting?**

We were a huge family there. I had boys and girls. It was like a dream world. Everyone respected and loved one another. Otherwise, I probably would not get used to it. It was really a mother's home (ana ocağı). So, some memories... I always wear layers. They would say there 'Mother Ümkiye, you are wearing layers again'. I would say 'No' but once I took my clothes off, we would see I was wearing 8 layers and laugh together. The most surprising and fun memory for me was, a 35-year-old male contestant brought a ram to milk. We were both very surprised and laughed a lot. Everything you saw on TV about the show was genuine. We had a lot of funny moments.

► **When you compare your life to young people's nowadays, how would you describe the differences?**

There is a world of difference between us. Love was precious when I was a young girl. Back then, young girls were ashamed even to give a distant look to the ones they love and bowed their heads. They used to blush uttering their loved one's name. Love was so precious. I have been married since 1979. My marriage was arranged and I am very happy. Currently, lifespan of marriages is quite short. Of course,

TR

İLKOKUL MEZUNU OLMASINA KARŞIN HAYAT OKULUNDAN MEZUN OLAN ÜMMİYE KOÇAK, ANADOLU KADININ SESİ OLMAYI HEDEFLİYOR.

EN

ÜMMİYE KOÇAK, THOUGH ONLY FINISHING PRIMARY SCHOOL, A GRADUATE OF SCHOOL OF LIFE, AIMS TO BECOME THE VOICE OF ANATOLIAN WOMEN.

olduğu yerde mutluluğu bulması önemli. Mutluluk öyle parayla bulunacak bir şey değil...

► **Taşrada yaşayıp ekranların sevilen yüzü olmak nasıl bir duygu?**

Ben zaten televizyonlara çıkmadan önce de girişken biriydim. İnsanları incitmeden yanlışlarını gösterirdim. Tanınmak güzel bir şey. Herkes, 'Ümmiye Anne, Ümmiye Anne' diye geliyor yanıma. Bu ilgi hoşuma gidiyor. Ben köylü bir kadını ve böyle olmaya da devam edeceğim. Benim için mutluluk ailemlerle birlikte olmak. Çevremden güzel tepkiler alıyorum. Bu bana yeter de artar bile.

► **Ana Ocağı programı bitti ama sizi ekranlarda görmeye devam edecek mi seyirci?**

Şuanda dâhil olduğum bir proje yok. Ancak sosyal içerikli proje tekliflerine açığım. Yeni teklifler gelmesi halinde değerlendirebilirim.

► **Arslanköy Kadınlar Tiyatro Topluluğu'nu ne zaman kurdunuz?**

Bana göre hayatın kendisi tiyatro... Bir gün köye gelen tiyatro grubundan etkilenip köyde yaşanan kadın-erkek eşitsizliğini işleyebilmek için tiyatro topluluğu kurmaya karar verdim. Köy kadınlarının yaşadıklarını tüm dünyaya göstermek üzere 2001 yılında Arslanköy Kadınlar Tiyatro Topluluğu'nu kurdum. İlk başta 'deli bu kadın' dediler. Ben de 'deliyim bir tahtam eksik' dedim (gülüyor). Bugün herkes beni tanıyor, bana geçmişte 'deli' diyenler, şimdi takdir ediyor.

► **Toplulukta kaç kadın var ve kaç kez sahneye çıktınız?**

Bugüne kadar yaklaşık 50 köylü kadın tiyatro topluluğumuza katıldı. Şu anda 59 yaşındayım, 45 yaşından bu yana tiyatro oynuyorum. Şimdiye kadar 11 farklı tiyatro oyunu kaleme aldım ve 500 kez sahneye çıktık.

everybody should live however they are happy. People search for happiness somewhere else. It is important that people find happiness where they are. Happiness is not something you can buy...

► **How does it feel to be popular on TV as someone living in the rural area?**

I was already an enthusiastic person before appearing on TV. I used to show people their mistakes without hurting them. It's nice being recognized. Everybody calls me 'Mother Ümmiye, Mother Ümmiye' comes to me. I like this attention. I am a village woman and I will be so in the future. For me, happiness is being with my family. I receive good reactions from people. This is more than enough for me.

► **Ana Ocağı is over, but will the audience continue to see you on screen?**

There are no projects I am currently included in. However, I am open for project proposals with social content. I may consider new proposals.

► **When did you establish Arslanköy Women's Theatre Group?**

To me, theatre is life... One day, I got inspired by the theatre group visiting the village and decided to set up a theatre group to depict women-men inequality in the village. I established Arslanköy Women's Theatre Group in 2001 to show what village women go through to the whole world. At first, they said 'this woman is crazy'. And I said 'I am crazy, I have a few screws loose' (smiles). Today, everybody knows me and the ones who used to call me 'crazy' now appreciate me.

► **How many women are there in the group and how many times have you been on the stage?**

To this date, approximately 50 village women have joined in our theatre group. I am 59 years old now and I have been acting since I was 45. I have written 11 different plays and we were on the stage 500 times so far.

TR

“KADINA KARŞI ŞİDDETİ ANLATAN YÜN BEBEK FİLMİNİ YAZDIM. FİLMLE NEW YORK AVRASYA FİLM FESTİVALİ'NDE SİNEMADA EN İYİ KADIN SANATÇI ÖDÜLÜ'NÜ ALDIK.”

EN

“I WROTE THE SCRIPT OF YÜN BEBEK (WOOL DOLL) DESCRIBING VIOLENCE AGAINST WOMEN. THE FILM WON THE BEST EURASIAN ACTRESS AWARD IN CINEMA IN NEW YORK EURASIAN FILM FESTIVAL.”

► **Ayrıca bir yazar kimliğiniz de var...**

13 yaşından beri öyküler yazıyorum. Şimdiye kadar, uzun metrajlı sinema filmi olan Yün Bebek ile birlikte; Vatan Sevgisi, Irazca'nın Düşleri, Kanayan Yara, Kader, Obruk, Ayaksız Ayakta Durmak, Baba Ben Geldim, Muhtar Adayı Hasret Ana gibi öyküleri yazdım. Yazdığım oyunlar ise; Erik Eşkisi, Ozon Tapakası, Kara Kuyu, Doktor Beleş, Turunçgil Hayattır, Çiçekler Solmasın, Hasret Çiçekleri.

► **Çok sayıda ödül de aldınız değil mi?**

Evet, yaptığımız pek çok çalışma ödülle taçlandırıldı. Darüşşafaka Eğitim Kurumları Girişimcilik Ödülü, Bornova Uluslararası Kadın Sanatçıları Festivali Ödülü, Toros Koleji Eğitime Destek Ödülü, Mersin Sanayicileri ve İşadamları Derneği (MESİAD) Yılın Sanat Ödülü, TİKAV- 2012 Anneler Okulu Projesi'ne Destek Ödülü, New York Avrasya Film Festivali Sinemada En İyi Kadın Sanatçı Ödülü, Adana Uluslararası Tiyatro Festivali Ödülü bunlardan bazıları... Son olarak da bugüne kadar yaptığım çalışmalardan dolayı 2015 Yılı Uluslararası Mevlana Kardeşlik Vakfı Ödülü'ne layık görüldüm.

► **Son olarak da uzun metrajlı sinema filminiz Yün Bebek'ten bahsedebilir misiniz?**

Kadına karşı şiddeti ve çocuk gelinleri anlatan Yün Bebek filminin senaryosunu yazdım. Yönetmenliğini yapıp başrolünü oynadığım bu filmde Aslanköy Kadınlar Tiyatro Topluluğu'nun üyeleri rol aldı. Filmimizle New York Avrasya Film Festivali'nde Sinemada En İyi Kadın Sanatçı Ödülü'nü aldık.

► **İleriye dönük projeleriniz nelerdir?**

Sosyal bir insanım, tiyatro benim hayatım. Tiyatro olmadan olmaz. Nisan ayında Mersin'de okullarda ücretsiz tiyatro gösterileri yapacağız. Ayrıca Türkiye'nin çeşitli illerinden gelen davetleri değerlendirip, tiyatro grubumuzla davetlere katılmayı planlıyoruz.

► **You are also a writer...**

I have been writing plays since I was 13. So far, I have written the script of a feature film, Yün Bebek, as well as stories such as Vatan Sevgisi, Irazca'nın Düşleri, Kanayan Yara, Kader, Obruk, Ayaksız Ayakta Durmak, Baba Ben Geldim, Muhtar Adayı Hasret Ana. The plays I wrote are; Erik Eşkisi, Ozon Tapakası, Kara Kuyu, Doktor Beleş, Turunçgil Hayattır, Çiçekler Solmasın, Hasret Çiçekleri.

► **You also have many awards, don't you?**

Yes, many of our works were honoured with awards. Some of them are Darüşşafaka Educational Institutions Entrepreneur Award, Bornova International Woman Artists Festival, Toros College Educational Support Award, Mersin Industrialist and Businessmen Association (MESİAD) Art Award of the year, TİKAV- 2012 Mothers School Project Supporting Award, New York Eurasia Film Festival: Best Woman Artist in Cinema Award, Adana International Theatre Festival Award... Lastly, I was awarded with International Rumi Foundation Award in 2015 for the works I have carried out so far.

► **Finally, could you mention your feature film, Yün Bebek?**

I wrote the script of the film, Yün Bebek, describing violence against women and child brides. Members of Aslanköy Women's Theatre Group acted in this film directed and starred by me. With our film, we got the Best Woman Artist in Cinema Award in New York Eurasia Film Festival.

► **What are your future projects?**

I am a social person, theatre is my life. Theatre is indispensable for me. In April, we will stage free plays in schools in Mersin. Furthermore, we plan to consider and accept invitations from various provinces of Turkey with our theatre group.

TÜRKİYE'DE KESME ÇİÇEKÇİLİK SEKTÖRÜ

ÜLKEMİZDE YÜZLERCE ÇEŞİT KESME ÇİÇEK YETİŞTİRİLİYOR. SEKTÖRÜN DAHA DA BÜYÜMESİ İÇİN NELER YAPILMASI GEREKTİĞİNE DAİR UZMANLARIN ÖNEMLİ UYARILARI VAR.

CUT FLOWER PRODUCTION SECTOR IN TURKEY

IN OUR COUNTRY, HUNDREDS OF CUT FLOWER VARIETIES ARE PRODUCED. EXPERTS HAVE INSIGHTS ON WHAT TO DO TO FURTHER EXPAND THE SECTOR.

KESME ÇİÇEKÇİLİK SEKTÖRÜNDE NELER YAPILMALI?

WHAT SHOULD BE DONE IN THE CUT FLOWER SECTOR?

"İYİ PAZARLAMA İLE DÜNYA LİDERİ OLURUZ"

"GOOD MARKETING WOULD MAKE US A WORLD LEADER"

KESME ÇİÇEKÇİLİKTE KADINLARIN AYAK SESLERİ

WOMEN INFLUENCE ON CUT FLOWER PRODUCTION

KESME ÇİÇEKÇİLİK SEKTÖRÜNDE NELER YAPILMALI?

WHAT SHOULD BE DONE IN THE CUT FLOWER SECTOR?

TÜRKİYE, UYGUN İKLİM VE COĞRAFİ KOŞULLARI, PAZAR ÜLKELERE YAKINLIĞI VE UCUZ İŞGÜCÜ GİBİ NEDENLERLE ÖNEMLİ AVANTAJLARA SAHIPTİR.

TURKEY HAS IMPORTANT ADVANTAGES WITH ITS SUITABLE CLIMATE AND GEOGRAPHICAL CONDITIONS, PROXIMITY TO MARKET COUNTRIES AND INEXPENSIVE LABOUR FORCE.

TR Dünya süs bitkileri sektörü, son yıllarda çevre ve yeşil temaların giderek önem kazanması ile hızla gelişiyor. Türkiye’de de son yıllarda süs bitkileri üretim ve ihracatı olumlu artış gösteriyor. Türkiye coğrafi konum, iklimsel şartlar ve işgücü gibi avantajlara sahip olduğu sektörde, aynı zamanda endemik çiçek çeşitleri açısından da oldukça büyük bir zenginliğe sahiptir.

Türkiye, süs bitkileri yetiştiriciliğinde uygun iklim ve coğrafi koşulları, pazar ülkelere yakınlığı ve ucuz işgücüne sahip olması gibi nedenlerle önemli avantajlara sahiptir. Türkiye’de 2013 yılında toplam 4.513 ha. alanda süs bitkileri üretimi yapılmaktadır. 2013 yılı verilerine göre Türkiye süs bitkileri üretiminin %74’ünü iç ve dış mekân bitkileri, %24’ünü kesme çiçekler, %2’sini doğal çiçek soğanları oluşturmaktadır.

EN Ornamental plants sector in the world has been developing rapidly in recent years as the themes of environment and green have gained importance gradually. In recent years, there has been a positive increase also in Turkey in the production and export of ornamental plants. Turkey both has advantages such as geographical position, climate conditions and labour force in the sector and also hosts a vast richness in terms of endemic flower species. Turkey has important advantages in ornamental plants production with its suitable climate and geographical conditions, proximity to market countries and cheap labour force. In 2013, ornamental plants production was performed in an area of 4.513 ha in total in Turkey. According to 2013 data, indoor and outdoor plants constitute 74% of the ornamental plants production in Turkey while it is 24% for cut flowers and 2% for natural flower bulbs.

ÜRETİM ALANLARI

Türkiye’de süs bitkileri üretiminin en fazla yapıldığı iller sırasıyla Sakarya, İzmir, Antalya, Bursa ve Yalova’dır. Sakarya, Yalova, İstanbul, Adana, Osmaniye iç ve dış mekan bitkileri üretiminde önemli yere sahiptir. Özellikle Sakarya merkez olmak üzere Arifiye, Sapanca, Pamukova ilçelerinde yoğun üretim alanları görülmektedir.

Antalya ve İzmir kesme çiçek üretiminde en önemli illerdir. Marmara ve Ege Bölgesi’nde (İstanbul, Yalova, İzmir, Aydın) yapılan kesme çiçek üretimi genellikle iç pazara yöneliktir. Antalya bölgesinde ise çoğunluğu seralarda olmak üzere yüksek kaliteli ve ihracata yönelik üretim yapılmaktadır.

Sektör ihracatımız son yıllarda düzenli artışlar göstererek bizi dünyadaki önemli ihracatçı ülkeler arasına getirmeye başlamıştır. Türkiye’de yeni çeşitler, özellikle dış mekan bitkilerinde büyük artışlar görülmektedir.

Süs bitkileri ve mamulleri ihracatı 2015 yılının Ocak-Aralık döneminde bir önceki yıl aynı döneme kıyasla değer bazında %6 azalış göstermiş ve toplam 77 milyon 665 bin dolarlık ihracat yapılmıştır.

En çok ihraç edilen ürünler canlı bitkilerdir (iç ve dış mekân bitkileri), bu ürün grubunu kesme çiçekler izlemektedir. Kesme çiçeklerde en önemli ihraç ürünlerimiz karanfil, gerbera, yeşillikler ve krizantemdir.

İHRACAT PAZARI GENİŞLİYOR

İhracat pazarlarımız bu yıl da genişlemeye devam etmiştir. Toplam 50’den fazla ülkeye süs bitkileri ihracatı gerçekleştirilirken, sektör ihracatında en önemli pazarlarımız Türkmenistan, Hollanda, İngiltere, Almanya, Irak, Rusya, Azerbaycan, Romanya, Bulgaristan ve Özbekistan olmuştur.

Ülkemizde süs bitkileri sektörü toplam 25.000 kişiye doğrudan istihdam sağlamakta, aynı zamanda vasıfsız işçilerin işgücüne kazandırılması ve onlara eğitim vb. imkânların sağlanması yoluyla sosyal gelişimi de desteklemektedir.

2023 HEDEFİ 500 MİLYON DOLAR

2016 yılında ihracatımızın 100 milyon dolara ulaşmasını hedefliyoruz. Süs bitkileri sektörünün 2023 yılı hedefini de 500 milyon dolar ihracat gerçekleştirilmesi ve 300.000 kişiye istihdam sağlanması olarak belirledik. 500 milyon dolar ihracat hedefimizi gerçekleştirdiğimizde dünya ticaretinden sektörde aldığımız payı binde 2’den yüzde 2’ye yükseltmiş olacağız. Bu da ülkemizin sektörde etkili ülkeler arasına girmesini sağlayacak.

TÜRKİYE SÜS BİTKİLERİ ÜRETİM ALANLARI (DA)

	2011	2012	2013
▶ Kesme Çiçekler	10.874	11.213	11.047
▶ İç Mekân (saksılı) Süs Bitkileri	1.127	721	1.105
▶ Dış Mekân Süs Bitkileri	35.071	35.724	32.421
▶ Çiçek Soğanları	788	1.147	552,7
▶ TOPLAM	47.860	48.805	45.127,7

Kaynak: TÜİK

ORNAMENTAL PLANTS PRODUCTION AREAS IN TURKEY (DA)

	2011	2012	2013
▶ Cut Flowers	10.874	11.213	11.047
▶ Indoor (potted) Ornamental Plants	1.127	721	1.105
▶ Outdoor Ornamental Plants	35.071	35.724	32.421
▶ Flower Bulbs	788	1.147	552,7
▶ TOTAL	47.860	48.805	45.127,7

Source: TURKSTAT

PRODUCTION AREAS

Provinces in Turkey with the highest ornamental plant production are Sakarya, İzmir, Antalya, Bursa and Yalova respectively. Sakarya, Yalova, İstanbul, Adana and Osmaniye have an important position in indoor and outdoor plants production. Particularly in Sakarya city centre and Arifiye, Sapanca, Pamukova districts, there are intensive production areas.

Antalya and İzmir are the most important provinces in cut flower production. Cut flower production in Marmara and Aegean Region (İstanbul, Yalova, İzmir, Aydın) is mostly addressing the domestic market. There is high quality and export-oriented production mostly in greenhouses in Antalya region.

Sectoral export has started to move us forward among the important exporting countries in the world with its regular increase in recent years. There are considerable increases in the new species, particularly outdoor plants in Turkey.

Ornamental plants and products export has decreased in value at the percentage of 6% in January-December 2015 period when compared to the same period of the previous year and an export of 77 million 665 thousand dollars was performed in total.

Live plants (indoor and outdoor plants) are the most exported products and they are followed by cut flowers. The most important exported

products among cut flowers are carnations, gerbera, greeneries and chrysanthemums.

EXPORT MARKET IS EXPANDING

Export market continued to expand also this year. Ornamental plants were exported to more than 50 countries in total and Turkmenistan, the Netherlands, the UK, Germany, Iraq, Russia, Azerbaijan, Romania, Bulgaria and Uzbekistan have been the most important markets in sectoral export.

In our country, ornamental plants sector provides employment for a total of 25.000 people and also supports social development by introducing unqualified workers to the labour force and offering them opportunities such as training etc.

2023 TARGET IS 500 MILLION DOLLARS

We aim to increase our export to 100 million dollars in 2016. We set the 2023 target for ornamental plants sector as 500 million dollar export and employment for 300.000 people. When we achieve our target of 500 million dollar export, we will have raised our share as a sector in the world trade to 2% from 2 per thousand. This will ensure that our country will be among the influential countries in the sector.

Osman BAĞDATLIOĞLU
Süs Bitkileri ve Mamulleri
İhracatçıları Birliği
Başkanı

Chairman of Ornamental
Plants and Products
Exporters Union

Hedefimize ulaşmak için hem Birlik hem de Tanıtım Grubu olarak yeni projelere ve etkin tanıtım çalışmalarına devam edeceğiz. Sektörde yeni çeşitlerin üretimi konusunda, üniversite ve ilgili kuruluşların da katılımıyla arge projelerini destekleyeceğiz. Bu projeler ile yeni çeşitlerin ihracata kazandırılmasının yanında, verimlilik ve kalite artışı da sağlanmasını amaçlıyoruz.

SEKTÖRÜN SORUNLARI VE ÖNERİLER

Türkiye’de süs bitkileri sektörünün gelişimi için devlet tarafından sağlanacak destekler çok önemlidir. Sektörümüzün en önemli sorunları aşağıda belirtilmektedir:

Organize tarım bölgelerinin oluşturulması

Süs bitkileri sektöründe üretim alanları 2-3 dekarlık küçük seralardan oluşmaktadır. Bu nedenle büyük ölçekli modern sera yatırımlarının desteklenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çerçevede, üretici ile ihracatçıları bir araya getirecek bir Organize Tarım Bölgesi kurulması gereklidir. Organize Tarım Bölgeleri ile üretim maliyetlerinin azaltılması, pazarlamanın geliştirilmesi, verimlilik ve kalitenin artması mümkün olacaktır. Bu modern seraların yapılması için de süs bitkileri sektöründe yatırımcılara uzun vadeli yatırım kredilerinin sağlanması gereklidir.

Tarımsal teşviklerin kapsamının düzenlenmesi

Tarımsal teşviklerin süs bitkileri sektöründe bölgenin kalkınma düzeyine göre değil, süs bitkileri yetiştirmede iklimsel açıdan uygun bölgelere verilmesi gereklidir.

Enerji maliyetlerinin yüksekliği

Üretimde ısıtma ve soğutma için kullanılan enerji maliyetleri çok yüksektir. İhracata yönelik süs bitkileri üretiminde, ısıtma ve soğutma için ağırlıklı olarak elektrik, kömür, mazot vb. kullanılmaktadır. Üretimde enerji maliyetlerinin desteklenmesi (turizmde olduğu gibi ucuz elektrik, LPG desteği) gereklidir.

Tarım sektöründe istihdamın üzerindeki maliyet yükünün yüksekliği

İstihdam üzerindeki mali yüklerin bölgesel teşviklerdeki gibi değerlendirilmesi ve uygulanması gereklidir. Tarım ürünleri yetiştiriciliğinde, tarımda çalışanlar için sanayide çalışanlardan farklı olarak yeni bir sosyal güvenlik sistemi getirilmelidir. Yaygın olarak süs bitkileri üretiminde kullanılan üretim ortaklığı veya dalbaşı üretim modelini içine alan bir sosyal güvenlik sistemi kurulmalıdır. Süs bitkileri sektöründe pilot uygulama yapılmalıdır.

TÜRKİYE SÜS BİTKİLERİ İHRACATI 2015		
	İhracat (ABD Doları)	Pay (%)
▶ Çiçek Soğanları	1.574.076	2
▶ Canlı Bitkiler	41.029.423	53
▶ Kesme Çiçekler	8.318.853	36
▶ Yosun ve Ağaç Dalları	6.743.579	9
▶ Toplam	77.665.930	100

Kaynak: TÜİK

In order to achieve this target, we will continue both the new projects and efficient publicity activities as the Union and Publicity Group. We will support the R&D projects on the production of new species in the sector with the participation of universities and relevant organizations. We aim to ensure an increase in efficiency and quality with these projects as well as introducing new species in export.

ISSUES IN THE SECTOR AND SUGGESTIONS

Supports to be provided by the government are very important for the development of ornamental plants sector in Turkey. The most important issues faced in our sector are as follows:

Establishment of organized agricultural zones

Production areas consist of small greenhouses of 2-3 decares in the ornamental plants sector. Therefore, large-scale modern greenhouse investments should be supported. In this framework, an Organized Agricultural Zone must be established to gather the producers and exports. It will be possible to reduce the production costs, develop marketing and enhance the efficiency and quality with Organized Agricultural Zones. Investors must be provided with long-term investment credits in the ornamental plants sector for establishing these modern greenhouses.

Arranging the scope of agricultural incentives

In the ornamental plants sector, agricultural incentives should be provided according to the suitability to grow ornamental plants rather than the development level of the region.

High energy costs

In production, costs of the energy used for heating and cooling are very high. Mostly electricity, coal, diesel etc. are used for heating and cooling in the production of ornamental plants for export. Energy costs in production should be supported (cheap electricity, LPG support as in tourism).

High financial burden on employment in the agricultural sector

Financial burden on employment should also be considered as in the regional incentives. In agricultural production, a new social security system should be introduced for those working in agriculture different from the industry. A social security system covering production partnership or branch-based production model that are commonly used in ornamental plants production should be established. Pilot practices should be carried out in the ornamental plants sector.

- Long-term investment credits for the construction and modernization of greenhouses and facilities.
- Low interest and long-term investment credits by Ziraat Bank and other financing organizations for the investors.

Taxation

Value Added Tax (VAT) rates for ornamental plants sector products must be diminished to a level competitive with rival countries. VAT rate applied for ornamental plants is 18% in Turkey. However, there are

- Sera, tesis yapım ve modernizasyonunda uzun vadeli yatırım kredisi sağlanması.
- Yatırımcılara Ziraat Bankası ve diğer finansman kuruluşları tarafından düşük faizli ve uzun süreli yatırım kredisi sağlanması.

Vergilendirme

Süs bitkileri sektör ürünlerine yönelik Katma Değer Vergisi (KDV) oranlarının rakip ülkelerle rekabet edebilir seviyeye indirilmesi gereklidir. Türkiye’de süs bitkilerine uygulanan KDV oranı %18’dir. Oysaki sektörde söz sahibi olan pek çok ülkede süs bitkileri sektörüne yönelik özel KDV oranları mevcuttur. Bu çerçevede Hollanda, İspanya ve İtalya gibi ülkeler sektörün etkili oyuncularını olarak önemli birer örnektir.

KDV oranlarındaki eşitsizliğin giderilmesi

Süs bitkileri üretiminin ana maddesi olan fide ve tohumlarının satışında uygulanan %18 KDV oranının, sebze fide ve tohumlarında olduğu gibi %8 olarak uygulanması da sektör adına önem arz etmektedir.

Süs bitkileri ithalatları

Ülkemizce ithal edilen saksılı süs bitkilerinde yeşil bitkilerden gümrük vergisi kotadan dolayı alınmıyor; çiçekli bitkilerden gümrük vergisi %19,5 olarak alınmaktadır. Bu farklı uygulama nedeniyle, ithalatçı firmalar yeşil bitkilerin fiyatını yükseltirken çiçekli bitkilerin fiyatını düşük tutmakta, bu sayede vergi avantajı sağlamakta ve bunun sonucunda da haksız rekabet ortaya çıkmaktadır. Bunu engellemek için perakende satışa konulabilecek boydaki yeşil bitkilerden kota kaldırılmalıdır. Bunun yerine kotanın tüm çiçekli ve yeşil bitki fidelerine uygulanması, Türkiye’nin kota yükümlülüğünü yerine getirmiş olacaktır. Ayrıca bu sektörde faaliyet gösteren üretici firmalarımızın kota kapsamında getireceği fidelerle üretim, istihdam ve ihracatlarını daha fazla arttırması açısından da teşvik unsuru olacaktır. Süs bitkileri ithalatında belli bölgelerde (Sakarya, Yalova, İzmir, Antalya ve Adana) İhtisas Gümrükleri oluşturulması, ayrıca süs bitkileri için analiz laboratuvarları ve yetişmiş inspektörlerin buralarda bulunması sağlanmalıdır.

EXPO ÇOK ÖNEMLİ BİR FIRSAT

2016 yılı süs bitkileri sektörü açısından önemli bir yıl. EXPO 2016 Antalya’nın açılması ile çok önemli organizasyonlar ve tanıtımlar olacak. EXPO, Birliğimizin başından beri içinde yer aldığı, sektörümüze ve ülkemize önemli katkılar sağlayacak bir proje. Bu yıl EXPO nedeniyle tüm dünyanın gözü Türkiye’de ve süs bitkileri sektöründe olacak.

EXPO ile başlayan süreç sonunda, önümüzdeki süreçte ülkemizde özellikle peyzaj ve dış mekân bitkileri alanında sektörel yatırımların artması ve bu alanda ihracatımızın daha da fazla gelişmesini bekliyoruz.

special VAT rates for ornamental plants sector in many countries that have a say in the sector. In this framework, countries such as the Netherlands, Spain and Italy are examples for the active players in the sector.

Eliminating the inequality of VAT rates

VAT rate applied for the sales of seedlings and seeds, which are the primary materials for ornamental plants production, is 18% and it is important for the sector to make it 8% as in the vegetable seedlings and seeds.

Ornamental Plants imports

While customs duty cannot be collected for green plants among the potted ornamental plants imported by our country due to the quota, it is 19,5% for flowering plants. Due to this difference in practice, importing companies raise the price of green plants and keep them low for flowering plants; thus they obtain tax advantages and this leads to unfair competition in the end. In order to prevent this, the quota must be abolished for the green plants with a height that is suitable for retail sales. Instead, implementing the quota for all flowering and green plant seedlings will fulfil the quota obligation of Turkey. Moreover, it will also be encouraging for the producer companies in the sector to increase their production, employment and export further with the seedlings they will bring under this quota.

It should be ensured that Specialized Customs Units are established in certain regions (Sakarya, Yalova, İzmir, Antalya and Adana) for the import of ornamental plants and also there must be analysis laboratories for ornamental plants and trained inspectors in those units.

EXPO IS A VERY IMPORTANT OPPORTUNITY

2016 is an important year for ornamental plants sector. There will be significant events and promotional activities when EXPO 2016 Antalya opens. EXPO is a project our Union has been involved in since the beginning and will provide important contributions to the sector and country. This year, whole world will have eye on Turkey and ornamental plants sector thanks to EXPO. At the end of the process starting with EXPO, it is expected that the sectoral investments particularly in landscaping and outdoor plants will increase in the country, and export in this area will develop even further.

PRODUCTION AREAS BY PROVINCES (2013)	
Province	Area (da)
▶ Sakarya	12.544
▶ İzmir	9.269
▶ Antalya	5.637
▶ Bursa	3.169
▶ Yalova	2.730
▶ İstanbul	496
▶ Other	11.283
▶ TOTAL	45.127,7

Source: TURKSTAT

2015 ORNAMENTAL PLANTS EXPORT IN TURKEY		
	Export (USD Dolars)	Share (%)
▶ Flower Bulbs	1.574.076	2
▶ Live Plants	41.029.423	53
▶ Cut Flowers	8.318.853	36
▶ Moss And Tree Branches	6.743.579	9
▶ Total	77.665.930	100

Source: TURKSTAT

“İYİ PAZARLAMA İLE DÜNYA LİDERİ OLURUZ”

“GOOD MARKETING WOULD MAKE US A WORLD LEADER”

ÇİÇEK VE KESME ÇİÇEK ÜRETİCİLERİ BİRLİĞİ BAŞKANI MUSTAFA BIÇAKÇI:
“ÜLKEMİZDE 100 ÇEŞİT ÇİÇEK ÜRETİLİP İHRAÇ EDİLİYOR.”

MUSTAFA BIÇAKÇI, HEAD OF THE FLOWER PRODUCERS ASSOCIATION:
“IN OUR COUNTRY, 100 FLOWER SPECIES ARE PRODUCED AND EXPORTED.”

Nil Demirciler Özkan Mayda

TR Endemik bitki çeşitliliği bakımından Avrupa'nın en zengin ülkesi olan Türkiye, kesme çiçekçilikte ise dünyanın üçüncü büyük üreticisi konumunda. Ancak pazarlama konusunda geri kalınması nedeniyle sıkıntılar yaşıyor. Türkiye'deki binlerce çiçek üreticisinin sesi olan Çiçek ve Kesme Çiçek Üreticileri Birliği Başkanı Mustafa Bıçakçı, iyi bir pazarlama stratejisi geliştirilmesi halinde, Türkiye'nin pazarın lideri haline gelmesinin mümkün olduğunu söylüyor. Bıçakçı ile sektörü konuştuk:

EN Turkey, which is the richest country of Europe in terms of endemic plant diversity, ranks the third in cut flower production in the world. However, there are some problems since we fall behind in marketing. Mustafa Bıçakçı, Head of the Flower and Cut Flower Producers' Association, who is the voice of thousands of flower producers in Turkey expresses that it is possible for Turkey to become a world leader if a good marketing strategy is developed. We talked with Mr. Bıçakçı about the sector:

► **Türkiye’de kesme çiçek üretiminin geçirdiği evrelerden kısaca bahsedebilir misiniz?**

Ülkemizde 1940’lı yıllarda İstanbul ve çevresinde başlayan kesme çiçek üretimi; 1975’te İzmir ve 1985’ten itibaren de Antalya’da yapılmaya başlandı. Önceleri sadece Marmara, Ege ve Akdeniz olmak üzere sadece üç bölgeyle sınırlı kalan kesme çiçek üretimi zamanla diğer bölgelere de yayıldı. Günümüzde 7 bölgede de yapılır hale geldi.

Türkiye’de kesme çiçek üretimi, gül, sümbül gibi yöresel bitkilerle başladı. 1997-1998’de %1000’lere varan oranlarda ciddi bir ivme kazandı. Bu gelişme Türkiye’nin kesme çiçek üreticilerinin ihracata açılmasıyla gerçekleşti. Kesme çiçek üretiminin % 80’i karanfil olurken, daha sonra gerbere çiçeği ağırlıklı olarak üretildi. Bu süreçte Hollanda, İsrail ve Rusya’da pazar araştırması yaptık ve talep gören ürünleri belirledik. Daha sonra her türlü çiçeği Antalya’da yetiştirmeye başladık. Önceleri yurtdışından tohum ve fide olarak üretim yaparken, 2000’li yıllardan bu yana kendimiz çiçek üretmeye başladık.

► **Bu alandaki potansiyel yeterince değerlendirilebiliyor mu?**

Sektörümüz sınırlı desteklerle yoluna devam ediyor. Örneğin Sevgililer Günü’nde dışarıdan çiçek ithal ediliyor. Bu durum çiçek üreticileri olarak bizi sıkıntıya sokuyor. Bölgemizde yetişen çiçeklerin albenisi ve vazoda kalma süresi uzun. Bunu fırsata çevirip daha iyi bir tanıtımla sektörümüz dahi iyi noktalara getirilebilir.

► **Türkiye çiçek ve kesme çiçek üretiminde dünyada kaçınıcı sırada?**

Çiçek üretiminde dünyada üçüncü sırada yer alıyoruz. Pazarlama konusunda dünyada Hollanda ve İsrail öne çıkıyor. Üretim bakımından birinci sırada yer alıyoruz ama ürünlerin pazarlamasını yapamıyoruz ne yazık ki. Türkiye’nin Antalya’dan 120-130 milyon dolarlık çiçek ihracatı bulunuyor. Çiçek üretiminde iç piyasanın hacminin de ihracatın üç katı büyüklükte olduğu tahmin ediliyor.

► **Türkiye’de kesme çiçekler en çok hangi bölgelerde ve illerde üretiliyor?**

2013 yılında yapılan bir araştırmaya göre, toplam 10 bin 719 dönüm alanda kesme çiçek üretimi yapılıyor. Bölgeler arasında en fazla üretim alanına sahip bölge Akdeniz, onu Ege izliyor. İller arasında en fazla kesme çiçek üretimi Antalya’da yapılıyor. İzmir, Yalova, Isparta, Mersin, İstanbul, Bursa ve Kastamonu sırasıyla yer alıyor. Kesme çiçek türleri arasında en fazla üretim alanına sahip olan tür karanfil. Daha sonra kesme gül, gerbera, kasımpatı, lilyum, glayöl, nergis ve şebboy geliyor.

► **Kesme çiçek üretiminde kaç kişi istihdam ediliyor? Ülke ekonomisine ne kadarlık katkı sağlanıyor?**

Çiçek üretiminde dönümde iki kişi çalışıyor. Örneğin,

► **Can you briefly describe the phases of cut flower production in Turkey?**

Cut flower production which started in Istanbul and its vicinity in 1940s extended to Izmir in 1975 and to Antalya as of 1985. While cut flower production was limited to only three regions including Marmara, Aegean and Mediterranean regions, it extended to other regions within time. Currently, it is practised in all the 7 regions.

Cut flower production started with local plants such as rose and hyacinth in Turkey. In 1997-1998, it gained a significant momentum and reached almost 1000%. This progress was achieved when the cut flower producers in Turkey started to export. While 80% of the cut flower production used to be carnation, mostly gerbera was produced later on. In this process, we carried out a market research in the Netherlands, Israel and Russia and identified the products in demand. Afterwards, we started to produce every flower species in Antalya. While we used to produce by importing seeds and seedlings from abroad, we have been producing our own flowers since 2000s.

► **Is the potential in this area used adequately?**

Our sector proceeds with limited support. For instance, flowers are imported for the Valentine’s Day. This creates problems for us flower producers. Flowers produced in our region are gorgeous and their vase life is long. This can be turned into an opportunity and our sector can be improved with good publicity.

► **What is Turkey’s rank in the world in the production of flowers and cut flowers?**

We rank the third in the world in flower production. The Netherlands and Israel are prominent in marketing in the world. We rank the first in production but unfortunately, we cannot market the products. Turkey exports flowers from Antalya in the amount of 120-130 million dollars. It is estimated that the domestic market volume is three times bigger than the export.

► **Which regions and provinces produce the most cut flowers in Turkey?**

According to a research conducted in 2013, cut flowers are produced on a 10.719-decare area in total. Mediterranean region has the largest production area among the others and it is followed by the Aegean region. Antalya produces the most cut flowers among the provinces. It is followed by İzmir, Yalova, Isparta, Mersin, İstanbul, Bursa and Kastamonu respectively. The species with the largest production area among the cut flower species is carnation. It is followed by cut rose, gerbera, chrysanthemum, lilyum, gladiolus, daffodil and gillyflower respectively.

► **How many people are employed in cut flower production? What is its contribution to the national economy?**

Two people work per decare in the flower production. For instance, only 25-30 thousand families work in this sector in Antalya. Almost 100% of exports is from Antalya. Turkey exports flowers in the

TR

“ÖNCELERİ
YURTDIŞINDAN TOHUM VE
FİDE ALARAK ÜRETİM
YAPARKEN, 2000’Lİ YILLARDAN BU
YANA KENDİMİZ ÇİÇEK ÜRETMEYE
BAŞLADIK.”

EN

“WE USED TO PRODUCE BY IMPORTING
SEEDS AND SEEDLINGS FROM
ABROAD, NOW WE PRODUCE
OUR OWN FLOWERS SINCE
THE 2000S.”

Antalya'da sadece 25-30 bin aile bu sektöre çalışıyor. İhracatın %100'üne yakın kısmı Antalya'dan gerçekleşiyor. Türkiye'nin yıllık 120-130 milyon dolarlık çiçek ihracatı var. Bu resmi rakam. Bunun dışında gemilerle, bavul ticareti gibi Yunanistan üzerinden ihracat yapıyor. Yalova'da sümbül ve gül üretip iç piyasa ağırlıklı çalışıyorlar. İç piyasanın hacmi de yaklaşık ihracatın üç katı büyüklükte.

► **Dünyanın kaç ülkesine ne kadarlık ihracat gerçekleştiriyoruz?**

Mevsimlere göre değişmekle birlikte ihracatta ilk sıralara çıktımız da oluyor gerilere düştüğümüz de oluyor. Kolombiya rekabet yaratıyor. Ağırlıklı Rusya olmak üzere, İngiltere, Ukrayna, Bulgaristan'ın da aralarında yer aldığı 50 civarında ülkeye yıllık 120-130 milyon dolarlık çiçek ihracatı gerçekleştiriyoruz.

► **Rekabet ettiğimiz ülkelere göre avantajımız nedir?**

Kenya, Kolombiya, İspanya gibi ülkelerle rekabet ediyoruz. Onların belirli dönemlerde üretimleri azalıyor ama bizim her mevsim üretimimiz var. Örneğin Isparta'da 15 bin dönüm, Antalya'da 120 bin dekarlık her mevsim üretim alanı var.

► **TKDK'NİN DESTEKLERİ**

TKDK, 'Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve İş Geliştirme' tedbiri kapsamında 'Bitkisel Üretim Çeşitlendirilmesi ve Bitkisel Ürünlerin İşlenmesi ve Pazarlanması' sektörüne destek vermektedir. Bu sektör kapsamında depolama binaları ve makine garajlarının inşası ve modernizasyonuna; toprağı işleme ve mahsul üretimi için ekipman/makine ve hasat sonrası malzeme alımına; bitkilerin üretimi, depolanması/olgunlaştırılması, kurutulması, işlenmesi ve pazarlanması için ekipman alımı ve tesislerin inşası, modernizasyonu ve genişletilmesine; seraların inşası ve/veya yeniden kurulması ve/veya gerekli makine ve ekipman alımına; kendi tüketimi için yenilenebilir enerji üretimi amacıyla makine/ekipman alımı ve inşaat işlerine %65 hibe desteği verilmektedir. Söz konusu sektör için desteğe uygun harcamaların alt limiti 5.000 avro, üst limiti ise 500.000 avrodur. Ayrıca açık arazi büyüklüğü maksimum 2 hektar, sera büyüklüğü maksimum 1 hektar olmalıdır.

amount of 120-130 million dollars annually. These are the official figures... Apart from this, products are exported in ships over Greece like a shuttle trade. Hyacinth and roses are produced in Yalova and are mostly introduced to the domestic market. Domestic market volume is approximately three times bigger than the export.

► **To how many countries do we export and what is the volume?**

There are times when we rank high and low depending on the seasons. Colombia is our competitor. We export flowers in the amount of annually 120-130 million dollars to approximately 50 countries including the UK, Ukraine, Bulgaria and particularly Russia.

► **What is our advantage compared to the competitor countries?**

We compete with some countries such as Kenya, Colombia and Spain. Their production amount decreases in certain periods but we produce in every season. For instance, there are four-season production areas of 15.000 decares in Isparta and 120.000 decares in Antalya.

► **How many flower species do we produce, and to which countries do we export the most?**

We produce 100 flower species in Turkey, which is a quite rich country in terms of endemic plant diversity. Russia is the market we export the most. Besides, we export to other countries such as the UK, Israel and Bulgaria.

► **Which are the most notable flowers Turkey exports?**

It used to be carnation but now gerbera, gillyflower and lilium is more noteworthy. We send flowers to Japan in wreaths.

► **Are local species produced in the sector?**

Local species constitute 15% of the flower production. There are ongoing activities to improve it. A lot more successful activities can be carried out if the Government supports us and establishes an R&D centre.

► **Which way is logistically preferred for cut flower exports? What is the share of airway shipment in the sector, where fast delivery is important?**

We use all ways depending on the price stability. We usually prefer trucks. We send 80% via trucks.

► **Kaç çeşit çiçek üretiyoruz ve en çok hangi ülkelere çiçek ihraç ediyoruz?**

Endemik çeşitliliği bakımından oldukça zengin bir ülke olan Türkiye’de 100 çeşit çiçek üretiyoruz. Rusya pazarı en çok ihracat gerçekleştirdiğimiz pazar. Bununla birlikte İngiltere, İsrail ve Bulgaristan gibi ülkelere de çiçek veriyoruz.

► **Türkiye’nin ihracatta öne çıkan çiçekleri hangileri?**

Önceden karanfildi şimdi gerbere, şebboy, liliüm öne çıkmaya başladı. Japonya’ya çelenkler yaparak çiçek gönderiyoruz.

► **Sektörde yerli çeşit üretimi var mı?**

Çiçek üretimimizin yüzde 15’i yerli çeşit üretimlerden geliyor. Bunun geliştirilmesi için çalışmalar yapılıyor. Devletimizin bize destek verip Ar-Ge çalışma merkezi kurması halinde çok daha başarılı çalışmalar yapılabilir.

► **Kesme çiçek ihracatında lojistik olarak hangi yol tercih ediliyor? Hızlı teslimatın öne çıktığı sektörde havayolunun payı nedir?**

Fiyatın istikrarına göre hepsini kullanıyoruz. Genellikle tır kullanıyoruz. Yüzde 80’ini tır ile gönderiyoruz.

► **Ülkemizde çiçek mezarları var mı? Varsa yeterli mi?**

Evet var. Her ilde, her ilçede elektronik ortamda satılan mezarlarımız var. Mezarlarımızın sayısı yeterli...

► **Sektörün gelişimi için bazı kamu destekleri oluyor. Sektör bu desteklerden yeterince yararlanabiliyor mu?**

Sektör olarak ne yazık ki yeterince yararlanamıyoruz.

► **Sektördeki işletme büyüklükleri nedir?**

Antalya’daki yatırımların yüzde 80’i bir dekarın altında yatırımlar. Yaklaşık 5 dönümlük yatırımlar yapılmalı. Avrupa’daki gibi arazi kiralayıp yatırım yapılmalı. Yatırımın maliyeti dekada 25-30 binden 200-250 bin TL’ye kadar seralar da var. Otomatik sistemler yapıldıkça yatırım miktarı da değişiyor.

► **ARDSI’S SUPPORTS**

ARDSI supports ‘Diversification of Plant Production, Processing and Marketing of Plant Products’ sector under measure ‘Farm Diversification and Business Development’. In this sector, 65% grant support is provided for the construction and modernization of storages and machinery parks; procurement of equipment/machinery for cultivating the land and crop production and post-harvest materials; procurement of equipment and construction, modernization and extension of facilities for the production, storage/ripening, drying, processing and marketing of crops; construction and/or re-establishment of greenhouses and/or procurement of necessary machinery and equipment; procurement of machinery and equipment in order to generate renewable energy for self-consumption and construction works. Lower threshold for the eligible expenditures in this sector is 5,000 Euros and upper threshold is 500,000 Euros. Moreover, the size of open fields must be maximum 2 hectares while it must be maximum 1 hectare for greenhouses.

► **Are there flower auctions in our country? If yes, are they sufficient?**

Yes there are. In every province and district, we have auctions on electronic platforms. Number of the auctions is sufficient...

► **Certain public supports are provided for the development of the sector. Can the sector use these supports adequately?**

Unfortunately, we cannot use them adequately in the sector.

► **What are the sizes of enterprises in the sector?**

80% of the investments in Antalya is less than a decare. Investments must be for approximately 5 decare. Investments must be made by renting lands like in Europe. There are greenhouses with investment costs ranging from 25-30 thousand TL to 200-250 thousand TL. As automatic systems are installed, investment amounts also change.

KESME ÇİÇEKÇİLİKTE KADINLARIN AYAK SESLERİ

WOMEN INFLUENCE ON CUT FLOWER PRODUCTION

YATIRIMCI MİNE BİYİKLİ, TKDK'DAN ALDIĞI DESTEKLE KESME ÇİÇEK SERASINI KURDU.
İLK HASADINI KARANFİLDE YAPTI.

INVESTOR MİNE BİYİKLİ ESTABLISHED HER CUT FLOWER GREENHOUSE WITH ARDSI SUPPORT.
HER FIRST HARVEST WAS CARNATIONS.

Kadınlar belki de daha çok 'çiçek hediye edilen' tarafta oldu şimdiye kadar. Ama artık bu düşünceleri değiştirmenin vakti geldi. TKDK kadınlara dönük sağladığı pozitif yaklaşımla birçok kadının iş sahibi olmasına olanak tanıyor. Mine Bıyıklı da bu isimlerden biri. Kendisi TKDK'dan aldığı hibe ile Burdur'un Bağsaray köyünde, Selem Çiçekçilik'i kurdu. Bu yıl eşinize, kız arkadaşınıza alacağınız güllerin birçoğu Bıyıklı'nın serasından çıkmış olabilir... Mine Bıyıklı ile serasında buluştuk:

Maybe, women have been the ones "to whom flowers are presented as a gift" so far. However, it is the time to change these thoughts. ARDSI enables employment of many women through its positive approach for them. Mine Bıyıklı is one of these women. She established Selem Flower Shop in Bağsaray village of Burdur province with the grant received from ARDSI. It is possible that many of the roses you will buy for your wife or girlfriend this year were cultivated in the greenhouse of Ms. Bıyıklı... We met Mine Bıyıklı at her greenhouse:

► **Sizi tanıyabilir miyiz öncelikle?**

1969 Dinar doğumluyum. 27 yıldır devlet memurluğu yapıyorum. Mesleğim maliyecilikti, uzun yıllar hesaplarla, kanunlarla uğraştım. Rakamlardan sonra böyle bir ortam çok iyi geldi bana. İnsan toprakla uğraşınca çok rahatlıyor. Burası bana enerji veriyor, stresimi alıyor.

► **İşletmenin kuruluş aşamasını paylaşır mısınız?**

Çiçek İhracatçılar Birliği yöneticileri buraya ziyarete gelmişti. Isparta kadar soğuk, Antalya kadar da sıcak olmayan ara geçiş bölgesi aradıklarını söylemişlerdi. 12 ay boyunca yurt dışına çiçek ihraçları olduğunu ama ekim ve haziran aylarında çiçek göndere-mediklerini aktarmışlardı. Ben de kendilerine TKDK desteğinden bahsettim ve ‘ben bu işe girsem, benden çiçek alır mısınız?’ diye sordum. Alacaklarını söylediler. 2014’te böylece kurdum seramı.

► **Memurların ticari faaliyetleri ile ilgili bir düzenleme var mı?**

Ben çiftçilik sınırları içerisindeyim. İşlettiğiniz alan 8 bin metrekareyi geçmiyorsa, çiftçi sayılıyorsunuz mevzuata göre. Gelir Vergisi Kanunu’nun 56. maddesinde yer alıyor bu düzenleme. Benim seram 7 bin 920 metrekare. Sakınca olmadığı için Bakanlıktan olumlu görüş alıp, işe başladım. Bu anlamda memur olup destek alan ilk yatırımcılardanım. Örnek oldum.

► **TKDK ile temasınız nasıl oldu?**

Kurumdaki arkadaşlar sürekli bilgilendirme toplantıları yapıyordu bölgede. Toplantılara katıldım. Proje aşaması olsun, metraj, keşif gibi birçok aşaması var işin ve her seferinde Kurumdan arkadaşlar yanımda oldu. Onlar da olması için çok uğraştılar, çok destek oldular. Böylece başardık projeyi.

► **Ne tür zorluklarla karşılaştınız ilk aşamada?**

Serayı kurmada, üretimde, ödemeyi almada hiç sorun yaşamadım. Ürün çok kaliteli çıktı, ürünümüz yok sattı diyebiliriz. Ama işçi bulmada sorun yaşadık. Çiçekler açtı, hasat yapılamadı, işçi olsa daha çok ürünü pazarlayabilirdik.

► **İlk olarak karanfil diktiniz. Neden karanfil tercih ettiniz?**

Karanfil en kolay elde edilebilecek, zararı en güzel karşılayabilecek bir çiçek. Bir daldan 7 tane gonca geliyor. Avrupa’nın istediği 3 gonca. Çok rahat üretimi oluyor. Tek dikkat edilecek şey kırmızı örümcek gibi bitki hastalıkları. Ziraat mühendisi arkadaşımız bu işi de çözüyor.

► **Serada aynı anda farklı çiçekler yetiştirilebilir mi?**

Benim seram 6 bölgeye ayrıldı, her bölgenin farklı çiçeklere göre farklı sulama, ilaçlama sistemi var. 6 bölgede 6 farklı çiçek yetiştirebilirim ama ben tek çiçek yetiştiriyorum. Her bir çiçeğin dikimi, ışıklandırması farklı o sebeple tek seferde tek çiçek yetiştirmek daha uygun.

► **First of all, can you introduce yourself?**

I was born in Dinar in 1969. I have been a civil servant for 27 years. I was a finance officer and I dealt with calculations and laws for a long time. This atmosphere felt so good after dealing with numbers for so long. People relax when they work with the earth. This place gives me energy and relieves my stress.

► **Can you tell us about the establishment period of the enterprise?**

Managers of Flower Exporters Union paid a visit here. They said that they were looking for a transition region that is not as cold as Isparta and not as hot as Antalya. They stated that they were exporting flowers abroad for 12 months, but they were not able to send any flowers in October and in June. I informed them about ARDSI support and asked, ‘Would you buy flowers from me if I would go into this business?’ They said that they would. Thus, I established my greenhouse in 2014.

► **Is there any arrangement regarding commercial activities of civil servants?**

I am considered as a farmer. According to the legislation, if the area you operate on does not exceed 8 thousand square-meters, then you are considered as a farmer. This arrangement is under Article 56 of the Income Tax Law. My greenhouse is 7 thousand and 920 square meters. Since there were issues with this, I obtained the positive opinion from the Ministry and started the business. I am one of the first investors who are receiving the support while being a civil servant. I became a role model.

► **How did you get in contact with ARDSI?**

Staff from the Institution were organizing meetings in the region to provide information. I participated in the meetings. There are many stages in this process such as the project design and preparing the bill of quantities; and the Staff from the Institution were always by my side at every stage. They also put their efforts to make this work and provided a lot of support. Thus, we accomplished the project.

► **What kind of challenges did you face at the first stage?**

I did not have any problems in establishing the greenhouse, in production or receiving payment. The product was high quality and I can even say we sold out. However, we had problems finding workers. Flowers blossomed but we could not harvest; if we had had more workers, we could have marketed more products.

► **You planted carnations first. Why did you prefer carnations?**

Carnation is the easiest flower to produce and best to compensate the loss. One branch yields 7 buds. Europe requires 3 buds. It can easily be produced. The only thing to be careful of is the plant diseases such as red spider mites. The agricultural engineer colleague solves this problem too.

► **Is it possible to produce different species of flowers in the same greenhouse?**

My greenhouse is divided into 6 sections and each section has different irrigation and spraying systems depending on the flower species. I can

► **Geliri en iyi çiçek nedir?**

Gül en yüksek ama karanfil arsız bir bitki. O yüzden tercih ettim. Karanfil bir eğitim süreci oldu. İşçi bulamayınca rakamsal olarak 160 bin liralık bir kaybım oldu. Kafa kafaya bir gelir-gider oldu. İşçi bulabilsem artı 160 binde olacaktım.

► **Bundan sonra hangi çiçekle devam edeceksiniz?**

Gülle devam edeceğiz. Gül fidesini bir kez diktiniz mi, 7 yıl aynı fideden ürün alabiliyorsunuz. Bu yıl fide gelecek, 7 yıl boyunca ürün alacağız. Isıtma olmazsa yılda da 3.5 kere ürün veriyor. Isıtma olursa 7 kere ürün veriyor. Yediveren gül ekıyoruz.

► **Yurt dışına mı göndereceksiniz?**

Hayır yurt içinde pazarlanacak. Karanfilleri yurt dışına göndermiştim. Güller içeride pazarlanacak.

► **Hangi çiçeği yetiştireceğinize siz mi karar veriyorsunuz?**

Bizi toptancı firma yönlendiriyor. Bölgedeki tüm seralarda hangi ürünün yetiştirilmesi gerektiğini onlar söylüyor. 'Şunu yetiştirirsen alırım' diyor. Biz de talebe göre yetiştiriyoruz.

► **TKDK'nın katkısını anlatabilir misiniz?**

TKDK'nın desteği olmasa mümkün değil kuramazdım serayı. 345 bin TL'lik bir destek aldım. Toplamda 723 bin TL oldu maliyet. Yüzde 50'sini Kurumdan almış oldum. Şimdi destek yüzde 65'e çıktı.

► **Tekrar başvurmayı düşünüyorsunuz herhalde?**

Burayı termal sera haline getirmeyi planlıyorum. Sisleme sistemi kurulacak. Bu sistemi kurabilmek için TKDK'ya ikinci kez başvurmayı düşünüyorum.

► **KRİZANTEM VE GÜL SEVİYORUZ**

► **Türkiye en çok hangi çiçeği satın alıyor?**

Krizantem ve gül iç piyasada daha çok alıcı buluyor.

► **Bizim çiçek hediye etme, evimize kesme çiçek alma kültürümüz gelişmiş mi?**

Avrupa'daki kadar değil. Oralarda marketten çıkan herkesin elinde bir demet çiçek oluyor. Bizde o pek yok. Çiçek en son alınan şey. Annem hastalanınca çiçek götürdüm, 'pasta getirseydin' diyor. Çiçeğe verilen para, boşa görüyor çoğu zaman.

produce 6 different flower species in 6 sections but I produce only one. Planting and illumination for each flower species is different and therefore, it is more convenient to produce one species at a time.

► **What are the flower species generating the highest income?**

Rose generates the highest income but carnation is a vigorous growing plant. Therefore, I preferred this species. Carnation had been a training period. I lost 160 thousand TL since I could not find workers. Income and expenditure were balanced. If I could have found workers, I would have had a profit of 160 thousand TL.

► **What flower are you planning to produce now?**

We will continue with rose. Once you plant a rose seedling, you can get yield from the same seedling for 7 years. Seedlings will be delivered this year and we will get yield for 7 years. When there is no heating, it yields 3.5 times a year. When there is heating, it yields 7 times. We plant ever-blooming roses.

► **Will you export abroad?**

No, they will be marketed in the domestic market. I exported carnations abroad. Roses will be marketed domestically.

► **Do you decide which flower to produce?**

The wholesale company guides us. They decide what product should be produced in all the greenhouses in the region. They say, 'if you produce this flower, I will buy it'. We produce depending on the demand.

► **Can you tell us about the ARDSI contribution?**

I could not have established the greenhouse if it was not for ARDSI support. I received a support in the amount of 345 thousand TL. The cost was 723 thousand TL in total. I received 50% from the Institution. Recently, the aid intensity has been raised to 65%.

► **I suppose you are thinking about applying again?**

I am planning to convert this place into a thermal greenhouse. Fogging system will be established. I am thinking about applying to ARDSI for the second time to establish this system.

► **Do greenhouses in Turkey technologically lag behind the greenhouses abroad?**

For instance, fully-automated greenhouses are used in the Netherlands. Needs of flowers are met almost automatically depending on the light,

► **Türkiye'deki seralar yurtdışındaki örneklerinden geride mi teknoloji olarak?**

Mesela Hollanda tam otomasyonlu seraları kullanıyor. Işığa, yağmura, radyasyona göre çiçeklerin ihtiyacı olan neyse otomatik olarak sağlıyor. Bizde de bu sistem var. Geride değiliz ama yeni destek alırsam daha da geliştirebilirim.

► **Dünyada en pahalı çiçek nedir?**

Orkide... Hayalim bu zaten. En çok Kenya taraflarında, Hollandalıların orkide seraları var. Orkide için bizim toprak da uygun. İlk Serik'te üretim yapılmış. Çok da güzel sonuç elde edilmiş.

► **Türkiye'de kesme çiçekçiliğinin sorunları nelerdir, nasıl aşılır sizce?**

Mesela yurt dışından çok ucuz fiyatlarla gül getirip, burada üreticileri sabote etme amacı güdüldü geçen aylarda. Üreticiler Birliği taban fiyat uygulamasına geçti bunu görünce. Yerli üretici korunmuş böylece. Bu devam etmeli, gübre desteği, ilaç desteği olabilir. Mühendis, danışman destekleri verilebilir. Sektör böylece daha çok gelişir.

► **Kesme çiçeğin pazarlanması süreci nasıl oluyor?**

Direkt kendiniz mezata üye olup satabilirsiniz. Kooperatife üye olup, kooperatif aracılığı ile satış yapabilirsiniz. Ya da ihracatçı firmaların üreticisi konumunda da satış yapabilirsiniz. Ben alım garantisi arıyorum, o yüzden ihracatçı firmalarla çalışıyorum.

► **Karlı bir iş mi seracılık?**

Evet, karlı...

► **Sektörde kadın fazla mı?**

Erkek üreticiler çok. Pazarlama aşamasında kadın olmak zor tabii. Erkekler bu noktada daha faal. Biz de yapabiliriz ama öğrenme dönemindeyim. Sektörde daha çok kadın olmasını isterim.

► **Geleceğe dönük hedefleriniz neler?**

Burada kooperatif kurabilmeyi hedefliyorum. Böylece yeni yatırımcıya her anlamda destek olabileceğiz. Ayrıca araçların aradan çıkarılıp, ücret politikasının üreticiler tarafından belirlenmesi için kooperatifleşmek çok önemli.

► **Tavsiyeleriniz neler olur yeni yatırımcılar için?**

İlk önce TKDK ile bağlantı kursunlar, yatırım kaynağı orası çünkü. Daha sonra ihracatçı firmalarla, toptancılarla bağlantı kursunlar. Sonrası kendi kendine geliyor.

► **WE LIKE CHRYSANTHEMUM AND ROSE**

What flower species sell most in Turkey?

Chrysanthemum and rose attract more buyers in the domestic market.

Do we have a developed culture about presenting flowers as a gift or buying cut flowers for our homes?

Not as much as in Europe. Everybody stepping out of a shop holds a flower bouquet there. We do not have this. Flower is the least purchased. When my mother got sick, I brought her flowers and she said 'I wish you had brought a cake'. Money spent on flowers is mostly considered as waste.

rain and radiation. We have this system, as well. We are not lagging behind but I can improve it if I receive a new support.

► **What is the most expensive flower in the world?**

Orchid... It is already my dream. Mostly in Kenya region, Dutch people have orchid greenhouses. Our soil is suitable for orchid production. At first, it was produced in Serik. The result was quite satisfactory.

► **What are the problems of cut flower production in Turkey and how do you think they can be tackled?**

For instance, aiming to sabotage local producers, roses were imported from abroad for quite low prices in the recent months. Producers' Association started to apply base prices when they realized this. Domestic producers were protected in this way. This practice should be continued or fertilizer or pesticide support can be provided. Engineer and consultant supports can be provided. In this way, the sector would develop.

► **How is the marketing process of cut flowers?**

You can participate in an auction and sell the products directly there. You can become a member of the cooperative and market your products through the cooperative. Or you can sell as a producer of the exporting companies. I seek guarantee of purchase, so I work with exporting companies.

► **Is greenhouse production a profitable business?**

Yes, it is...

► **Are there many women in the sector?**

Male producers are the majority. It is difficult to be a women in the marketing phase. Men are more active at this stage. We can also do it but I am in the learning period. I'd like more women in the sector.

► **What are your future objectives?**

My aim is to establish a cooperative here. Thus, we will be able to support the new investors in every sense. Furthermore, establishing a cooperative is quite important in setting a pricing policy by producers excluding the intermediaries.

► **What do you recommend to new investors?**

First of all, they should get in touch with ARDSI because it is the source of investment. Then, they should contact exporting companies and wholesalers. The rest will be just fine.

RÜZGÂRI DIZGINLEYEN ÇOCUK THE BOY WHO HARNESSSED THE WIND

TR ki özelliğinden dolayı William Kamkawamba çeşitli Amerika ve Avrupa üniversiteleri tarafından sık sık konuşmacı olarak çağırılır. Bunlardan bir tanesi; onun kısıtlı imkânlarla yaptığı bilimsel çalışmalarıdır. Diğeri ise; doğduğu, çocukluğu ve gençliğinin geçtiği Malawi Kasangu'daki zorlu hayatıdır.

'Rüzgârı Dizginleyen Çocuk', William Kamkawamba'nın yaptığı bu konuşmalardan doğmuştur. Kamkawamba'dan istenilen şey, hayatını anlatmasıdır. Çünkü Afrika, diğer kıtalarda ender rastlanan olayların sık yaşandığı bir yerdir. O yüzden iyi bir anlatıcıyla karşılaşıldığında, Afrika'da yaşananlar ilginç kelimesinin ötesinde anlamlar taşıyabilir. Traktör büyüklüğündeki yılanlar, bir kez insan etinin tadına varduktan sonra kasabadaki bütün insanları öldürünceye kadar avlanmayı bırakmayan aslanlar, büyücüler, bir boynuz darbesiyle insanı ikiye bölen gergedanlar, çocukları ormana kaçıran ve insan etiyle büyüten yamyamlar... Okuyucuda fantastik roman etkisi bırakmaya yetmektedir.

Masal havasında ilerleyen bir kitaptır 'Rüzgârı Dizginleyen Çocuk'. Kitabın akıcılığını zaten anlatılan olaylarla birlikte yazarın rahat ve masalsı üslubu sağlar. Kamkawamba dehşet uyandırıcı olaylardan söz ederken bile soğukkanlılığını bozamaz. Kendisini ispatlamış, hayatını anlatırken numara çekmesi gerekmeyen biridir o. Daha doğrusu Kamkawamba hayatını, insanlara bir şeyler öğretmek, onları belli düşüncelere zorlamak için anlatmaz. Ona göre herkesin ayrı bir dünyası vardır. Onun tek iletmek istediği şey; insanın yılğınlığa düşmeden, çevresinin olumsuz etkilerine de kapılmadan, azimle çalıştığında büyük işler başarabileceği fikridir.

'Rüzgârı Dizginleyen Çocuk' her tür okuyucunun ders çıkarabileceği, sıkılmadan okuyabileceği sadelikte anlatılmış maceralarla doludur.

EN William Kamkawamba is invited by various American and European universities as a speaker for two reasons. The first is the scientific studies he conducted with limited opportunities. The second is the tough life he had in Malawi Kasangu, where he was born and spent his childhood and youth.

'The Boy Who Harnessed the Wind' is a compilation of the speeches delivered by William Kamkawamba. Kamkawamba was asked to tell about his life. This is because Africa is where incidents that are rare in other continents are faced often. That's why what happens in Africa may be beyond 'interesting' when you face a good narrator. Snakes the size of tractors, lions that won't stop until eating the entire village once they get a taste for human blood, wizards, rhinos dividing people into two just with their horns, cannibals kidnapping children to the forest and raising them with human flesh... are enough to leave a fantasy novel impression on the reader.

'The Boy Who Harnessed the Wind' is like a tale. Easy and tale-like style of the author, as well as the events described, adds fluency to the book. Kamkawamba does not lose his calm even when he tells about terrific things. He has proven himself and does not need to pretend while telling about his life. More precisely, Kamkawamba does not tell about his life to teach people or push them to particular thoughts. According to him, everyone has a separate world. The only message he would like to give is that they can achieve great things when they work determinedly without feeling intimidated and being influenced by the negative impacts around him.

'The Boy Who Harnessed the Wind' is full of adventures that are easy to read without getting bored, from which every reader can draw lessons.

TR
Rüzgârı Dizginleyen Çocuk
William Kamkawamba
Çev. Selim Yeniçeri
1. Baskı, Mart 2012
Martı Yayınları
384 sayfa

EN
The Boy Who Harnessed the Wind
William Kamkawamba
Translated by Selim Yeniçeri
1st Edition, March 2012
Martı Yayınları
384 pages

TR

Yapım:
2014, Türkiye

Tür:
Belgesel Film

Süre:
1s 15dk

Yönetmen:
Yücel Yolcu

Oyuncular:
Emre Üstünuçar

Yapımcı:
Böcek Film

EN

Production:
2014, Turkey

Genre:
Documentary

Duration:
1h 15 min

Director:
Yücel Yolcu

Cast:
Emre Üstünuçar

Producer:
Böcek Film

BIRAKMAK İSTİYORUM

I WANT TO QUIT

TR 2014'te vizyona giren "Bırakmak İstiyorum" isimli belgesel film, gösterime girdiği andan itibaren büyük ses getirdi. Film, sigarayı bırakmak isteyen ama buna rağmen birçok korku taşıdığı için bahaneler üreten, bu yüzden de bırakamayan kişiler için ilginç düşünce ve alternatifler sunuyor.

Belgesel filmin danışmanı ve oyuncusu terapist Emre Üstünuçar, filmde her şeyden önce, kişinin sigarayı neden içtiği ve neden bırakamadığı üzerine yoğunlaşıyor. Sigarayı bırakmak isteyip de bırakamayan kişilerin boşluğa düşme korkusu yaşadığını söyleyen Üstünuçar, sigara bağımlısı birçok kişide bu korkunun, "Sigara içmeyeceksem yemek yemenin ne anlamı var?", "Sigarasız bir hayatın tadı mı olur?" gibi değişik ifadelerle ortaya çıktığını belirtiyor. Üstünuçar, "Bu, alışlagelmiş bir davranışın bırakılışıyla ilgilidir. O davranış terk edildiğinde yerini dolduracak şeyler bulmakta zorlanır insan. O yüzden sigarayı bırakmak isteyenler için, değişik düşünce biçimleri, değişik hobiler sigarayı bırakmaya niyetlendiğinde düşeceği korkusunu yaşadığı boşluk dolsun." diyor.

Filmi sigara bağımlılığından kurtulup özgürlüğüne kavuşmak isteyenlere düşünsel ve duygusal açıdan yardımcı olmak amacıyla çektiklerini söyleyen Üstünuçar, filmi izleyen her on kişiden yedisinin sigarayı bıraktığını belirtiyor.

EN The Documentary "I want to Quit" which came out in 2014 had a tremendous impact upon its release. The film presents interesting ideas and alternatives for those who want to quite smoking but make excuses due to their fears and thus fail to do so.

Therapist Emre Üstünuçar, the consultant and actor of the documentary, first focuses on why a person smokes and cannot quit. Having stated that those who want to quit but cannot have a fear of emptiness, Üstünuçar says this fear comes to surface in many cigarette addicts with various expressions such as "What is the point of eating if I will not smoke?" and "A life without cigarettes is tasteless.". Üstünuçar says "This is about relinquishing a habitual behaviour. One has difficulty in finding things to replace when that particular behaviour is quit. Therefore, different ways of thinking and hobbies are needed for those who want to quit smoking so that they can get rid of the fear of emptiness when they decide to quit."

Mentioning that they shot the film to help -both intellectually and emotionally- those who want to get rid of cigarette addiction and be liberated, Üstünuçar says seven out of every ten people watching the film quit smoking.

EXPO 2016 ANTALYA

EXPO 2016 ANTALYA

TR EXPO 2016 Antalya; Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı himayelerinde; Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'ndan Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na, Antalya Ticaret ve Sanayi Odası'ndan Kızılay'a kadar birçok kurumun ortaklaşa hareket ettiği, uluslararası, dünyanın dört bir yandan katılımcıların bulunacağı geniş çaplı bir organizasyondur. EXPO 2016'ya pek çok kurum da destek vermektedir.

EXPO 2016 Antalya'nın teması, "Çiçek ve Çocuk"; maskotu, "Ece" ve "Efe"dir. Maskotta Ece'nin saçında, Efe'nin ise yakasında EXPO Antalya 2016'nın sembol çiçeği şakayık vardır. Maskot olarak Ece ve Efe'nin seçilmesi çocuklarla çiçekler arasındaki dostluktan kaynaklanmaktadır. İkisi de saf, berrak ve temizdir. Hayatın, doğanın canlılık, sevinç ve heyecanını temsil ederler. EXPO 2016 Antalya, içinde EXPO Kulesi, Büyük ve Küçük Amfi Tiyatrolar, Biyoçeşitlilik Parkuru, Sanat ve Sergi Binası, Çocuk Adası, Su Değirmeni gibi onlarca yapının yer aldığı geniş bir alanda gerçekleştirilecektir.

Nisan ayı gelmeden önce hem EXPO'yla hem de EXPO 2016 Antalya'yla ilgili bilgilenecek; EXPO 2016 Antalya'da nasıl gönüllü olunacağını, serginin nerelerde düzenleneceğini, hangi mekânda ne tür etkinliklerin yapılacağını, hangi ülkelerin katılımcı olarak bulunacağını öğrenmek ve bunlar gibi merak edilen birçok soru için, on farklı dilde yayın yapan <http://www.expo2016.org.tr> sitesi kurulmuş, ziyaretçilerini beklemektedir.

EN EXPO 2016 is a large-scale international event organized under the auspices of The Presidency of the Republic of Turkey where many institutions including the Ministry of Food, Agriculture and Livestock, Antalya Metropolitan Municipality, Antalya Chamber of Commerce and Industry and Kızılay (Turkish Red Crescent) act together and where participants from all over the world will meet. Many institutions support EXPO 2016.

Theme of EXPO 2016 is "Flowers and Children" and its mascots are "Ece" and "Efe". The symbol flower of EXPO Antalya 2016, peony, can be seen in Ece's hair and Efe's collar. Ece and Efe are chosen as mascots for the friendship between children and flowers. They are both pure, clear and clean. They represent the liveliness, joy and excitement in the life and nature.

EXPO 2016 Antalya will take place in a large area including tens of buildings such as EXPO Tower, Large and Small Amphitheatres, Biodiversity Track, Art and Exhibition Building, Children Island, Water Mill etc.

If you would like to receive information on both EXPO and EXPO 2016 Antalya before April, to learn how to volunteer for EXPO 2016 Antalya, where the exhibition will take place, what activities will be carried out where, which countries will participate and for many other questions like these, <http://www.expo2016.org.tr> is live in ten different languages and is waiting for its visitors.

www.expo2016.org.tr

KADINLAR İŞİNİN PATRONU OLUYOR

TKDK, kırsal kalkınmanın sağlanması amacıyla yeni destek alanları ve daha yüksek hibe oranları ile kadın yatırımcıları desteklemeye devam ediyor.

 444 8 535

TKDK

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu

RURAL DEVELOPMENT

kırsal kalkınma

NİSAN-MAYIS-HAZİRAN
APRIL-MAY-JUNE
2016

#04

www.tdkk.gov.tr